

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ISSN 1513-1661

ปัญญาจักกษ

วารสารรายสองเดือน ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๖-มกราคม ๒๕๕๗

000318

พระศาสดา

หนึ่งในเก้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์
วัดบวรนิเวศวิหาร

มหามกุฏเกมส์ ครั้งที่ ๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดกีฬาสัมพันธ์มหามกุฏเกมส์ครั้งที่ ๔ ขึ้น ณ วิทยาเขต
ล้านนา มีอาจารย์และเจ้าหน้าที่จากวิทยาเขตต่างๆเข้าร่วมแข่งขันนับพันคน ณ สนามกีฬา
๗๐๐ ปี จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

เรื่องจากปก

พระศาสนา

หนึ่งในเก้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัดบวรนิเวศวิหาร ๔

ประวัติสังเขป

สมเด็จพระญาณวโรดม ๗

พระราชพิศาลมุนี ๘

พระโสภณสมาธิคุณ ๙

บทความ

หน้าที่ : มนุษย์ ๑๓

พระพุทธศาสนากับจักรวาลวิทยา ๑๙

เที่ยวลิกซิม ๓๓

จริยศาสตร์ : ความดีสูงสุดตามทัศนะของเพลโต ๓๘

การผูกเวรของหมึกกับไม้สัคร้อ ๔๒

ศาสนวิทยา

สรุปสาระสำคัญของอริยสัจ ๔ ๑๐

ความเกี่ยวข้องระหว่างพระพุทธศาสนา

กับวิทยาศาสตร์และอเทวนิยม ๑๖

พระพุทธศาสนากับสังคมศึกษา ๒๕

กวีนิพนธ์

ค่าของเวลา ๑๘

บันทึกประสบการณ์ทางอินทรีย์

จาริกธรรม-ย่าอินเดีย (๔๔) ๓๐

มิติใหม่ไฮเทค

หุ่นยนต์ คือกลไกแห่งการรับใช้ ๔๔

นวนิยายอิงธรรมะ

ผู้ยิ่งใหญ่ (๒) ๔๖

ยินดีต้อนรับพิจารณา บทความ สารคดี บทกวี และอื่นๆ เพื่อพิมพ์เผยแพร่เป็นวิทยาทานในนิตยสารปัญญาจักษุ ความยาวประมาณ ๑-๓ หน้า กระดาษเอ ๔ หากยาวมากกว่านี้ ควรจะจบเป็นตอนๆ ได้ ส่งทางไปรษณีย์ถึง พระมหา ดร.ไพฑูรย์ รุจิमितโต บรรณารักษ์การบริหาร

ปฏิญญา

ประธานที่ปรึกษา :

สมเด็จพระพุทธชินวงศ์

ที่ปรึกษา :

พระธรรมวิสุทธิกวี, พระเทพติก, พระราชเมธาภรณ์, พระราชกวี, พระราชญาณบริชา, พระราชพิศาลมณี, พระศรีมงคลเมธี, พระอริยเมธี, พระวินัยเมธี, พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ วริยาจารย์, พระมหา ดร.ประคุณ คุณธมโม, พระมหาประเสริฐ ภิรมย์โม, พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒฒ, พระมหาคีรติวิทยา ปริบูรณ์โส, พระมหาปัญญา ปุณฺณวฑฺฒฒ, ศ.ดร.วีช ปุณฺณโก, นายวศิน อินทสระ, ผศ.ดร. พรชัย พัชรินทร์ตะกุล, น.อ.ประยงค์ สุวรรณบุบผา, นายนิยาม ทองเป็นใหญ่, นายเสมอ กลิ่นหอม, นายศักดิ์ชาย พุดเพราะ

บรรณาธิการบริหาร :

พระมหา ดร.ไพฑูริย์ รุจิมีโต

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายบริหาร :

พระมหาจรัส อุฬาริ

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายจัดการ :

ดร.สุวิญ วัชรสัตย์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ :

พระมหาไพโรจรา ธมฺมปุณฺณ

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา :

ผศ.วีช หอมหวานลม

กองบรรณาธิการ :

พระมหาสมศักดิ์ ญาณไพโร, พระมหาพงษ์ พิสิษฐ ฐานวโร, พระมหาสมศรี ปญฺญาสิริ, พระมหาชราณี ฐานโชโต, พระมหาทองเชิด กัณฑ์บุญ, พระมหามงคล ชนฺธิโร, ผศ.บรรณิง พาฬิจิตร, ผศ.เสถียร วิกรมท, ดร. สุกิจ ชัยมุสิก, นายเพ็ญ สัมพันธ์มาส, นายบุญสิน บุตรพรหม, นายประยูร ฉิมมวณฺญ, นายภิเษก ดำสูงเนิน, นายลิขิต เข็มทอง, นายพรพจน์ วิฑูเนศวรณี

ผู้จัดการ :

ผศ. จำนง คันทิก

ผู้ช่วยผู้จัดการ :

นายแหวนทอง บุญคำ

ที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมาย :

นายนรา สัตตสงฆ

เจ้าของ :

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงาน : กองวิชาการ มหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาลัย ๓ พระสุเมรุ พระนคร กรุงเทพมหานคร

๑๖๒๐๐ โทร ๐ ๒๒๘๑ ๖๕๒๓

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑.๐๒๔๔

บรรณาธิการ

ป

ญญาฉบับที่ ๒๘ ประจำเดือนธันวาคม ๒๕๔๖ - มกราคม ๒๕๔๗ คือฉบับใหม่ก่อนข้างล่างซ้ำเช่นเดิม คณะผู้จัดทำโดย

เฉพาะบรรณาธิการขอรับผิดชอบผู้เดียว

ฉบับนี้ถือเป็นฉบับพิเศษที่ได้นำประวัติผลงานโดยสังเขป ในวารสารที่ผู้บริหาร อาจารย์ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ตั้งนี้

ได้รับพระราชทานสถาปนาเป็นสมเด็จพระราชาคณะ ๑ รูป คือ พระเดชพระคุณพระญาณวโรดม อุปนายกมหาวิทยาลัย เป็นที่ สมเด็จพระญาณวโรดม

ได้รับพระราชทานเลื่อนจากพระราชาคณะชั้นสามัญเป็นชั้นราช ๑ รูป คือ พระเดชพระคุณพระกิตติสารมณี เป็นที่ พระราชพิศาลมณี

ได้รับพระราชทานแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญ ๑ รูป คือ พระเดชพระคุณพระครูศรีกิตติสุนทร อดีตคณบดีคณะศาสนศึกษาและปรัชญา เป็นที่ พระโสภณสมภิกขุณ

คณะผู้จัดทำได้พยายามปรับปรุงทั้งเนื้อหาสาระ ตลอดถึงเวลาให้เสรีตามกำหนด ก็ยังซ้ำเช่นเดิม แต่ก็จะพยายามปรับปรุงต่อไป ท่านสมาชิกหรือผู้อ่านมีความคิดเห็นประการใด หรือประสงค์จะเขียนบทความเพื่อแสดงทรรศนะในแง่มุมต่างๆ ในทุกๆ เรื่อง ที่เห็นว่ามีสาระประโยชน์ ทางคณะผู้จัดทำยินดีต้อนรับเสมอ

ทรงพระเจริญ

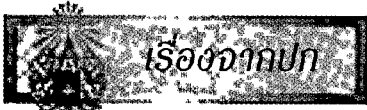
๕ ธันวาคมหาดีถีวีรภษัตริย์
สิ่งม่นส่วจิกายถววยกุดล
น้อมบชวสัถกวร์ตรงองค์มกัพล
ทำหล่าดลเหล่วไทยผองช้องบชว
โอ้พระองค์ทรงธรรมอร่ามเลิศ
แมน่ต่ายเกิดแสนชาติล้านวรสก
จะหาไหนได้เหมือนพระราชา
ที่ตรงตราเป็นที่พึ่งไทยหนึ่งเดียว
แผ่นดินบทุกขภัยกแห่งผกอร้อน
พระองค์ผ่อนให้จำชุ่มชุ่มเขียว
ครันน้ำหลกกรากพล้งหลังเป็นเกลียว
พดัยพระทัยไหลเขียวบรรเทาทัณฑ์
สามัคคีมีเหตุแยกแตกความคิด
ยังรวมคิดผเนิกน่านสมบรูณันท์
หลายฐานะพารวยจนผลตวงคน
ยังมีวันเกาะเกี่ยวอัยร้อยดวงใจ
เฉลิมชนมต์ลดีถีสวามีภักดี
ร่วมสัสมครไทยผองผุดผ่องใส
อธิษฐานผ่านไตรรัตน์ดุจฉัตรชัย
น้อมดวงใจแต่องค์ให้ถววยพระพร

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า นิตยสารปัญญาจักษ
(จ่านง คันธิก ผู้ประพันธ์)

พระศาสดา หนึ่งในเก้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัดบวรนิเวศวิหาร

พระศาสดา เป็นพระพุทธรูปซึ่งเปรียบเสมือนผู้พิทักษ์พระพุทธชินสีห์ ประดิษฐานอยู่ตอนหน้าพระวิหารพระศาสดา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญมาจากเมืองพิษณุโลก หลังจากอัญเชิญพระพุทธชินสีห์มาประดิษฐานแล้ว

กองบรรณาธิการ

พระศาสดา

พ ระศาสดา หรือ **พระศรีศาสดา** เป็นพระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย ปางมารวิชัย สร้างด้วยโลหะมีขนาดหน้าตักกว้าง ๖ ศอก ประดิษฐานอยู่ในวิหารศาสดา วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ

พระศาสดาเป็นพระพุทธรูปที่สมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไทแห่งกรุงสุโขทัย โปรดให้สร้างขึ้นคราวเดียวกับพระพุทธรูปอีก ๒ องค์ คือ **พระพุทธชินราช และพระพุทธชินสีห์** สมเด็จพระมหาธรรมราชาลิไททรงสันนิษฐานว่าตรงกับราวพ.ศ. ๑๕๐๐

ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ เจ้าอาวาสวัดนางอ้อยช้างให้อัญเชิญพระศาสดาจากเมืองพิษณุโลกมาประดิษฐานที่วัด ครั้นสมเด็จพระยาบรมมพิชัย

ญาติ (ทัต บุนนาค) ทราบเรื่องจึงให้อัญเชิญพระศาสดาจากวัดบางอ้อยช้างมาประดิษฐานที่วัดประดู่ฉิมพลี ซึ่งเป็นวัดที่ท่านสร้างขึ้น

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบและมีพระดำริว่าพระศาสดานั้นสร้างขึ้นพร้อมกับพระพุทธชินสีห์ ก็ควรจะประดิษฐานอยู่ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ที่เดียวกับพระพุทธชินสีห์ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ ทรงให้อัญเชิญมาประดิษฐานไว้ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร แต่เนื่องจากยังมีได้สร้างสถานที่ประดิษฐาน จึงโปรดให้อัญเชิญพระศาสดาไปประดิษฐานยังวัดสุทัศน์เทพวรารามพลาทก่อน

ครั้นเมื่อสร้างพระวิหารเสร็จ แล้ว

จึงโปรดให้อัญเชิญพระศาสดามาประดิษฐาน ณ วัดบวรนิเวศวิหาร พระศาสดานั้นเป็นเสมือนพระพุทธรูปผู้พิทักษ์พระพุทธชินสีห์

วิหารพระศาสดาจะเปิดให้พุทธศาสนิกชนเข้าสักการบูชาเฉพาะในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา วันเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น

ท่านผู้อ่านมีโอกาสก็อย่าลืมแวะไปนมัสการเพื่อความเป็นสิริมงคลและความผ่อนคลายแห่งจิตใจ เมื่อได้สักการะและพบกับความงดงามแห่งองค์พระศาสดา

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสถาปนาเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์อันเป็นพระราชประเพณี

ในโอกาสดังกล่าวนี้มีพระเถระนิกายเถรวาทที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับพระราชทาน ๓ รูปคือ

๑. **พระเดชพระคุณพระญาณวโรดม** อุปนายก วัดเทพศิรินทราวาส ได้รับพระราชทานสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะชั้นสุพรรณบัฏ ดำรงสมณศักดิ์ที่ **สมเด็จพระญาณวโรดม**
๒. **พระเดชพระคุณพระกิตติสารมณี** รองอธิการบดี วิทยาเขตล้านนา เชียงใหม่ วัดมกุฏกษัตริยาราม ได้รับพระราชทานเลื่อนเป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ **พระราชพิศาลมณี**
๓. **พระครูศรีกิตติสุนทร** อดีตคณบดีคณะศาสนาและปรัชญา วัดเบญจมบพิตรฯ ได้รับพระราชทานแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ **พระโสภณสมาธิคุณ**

เพื่อประกาศเกียรติคุณและมุทิตาสักการะในวาระอันเป็นมงคลนี้ วารสารปิฎกจากใจขออนุญาตนำประวัติและผลงานของพระคุณท่านทั้ง ๓ รูปโดยสังเขป ดังนี้

กำหนดการรับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ **สมเด็จพระญาณวโรดม**

วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

วันพฤหัสบดี ที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เวลา ๑๕.๐๐ น.

- บำเพ็ญกุศลอุทิศบูรพการีแห่งวัดเทพศิรินทราวาส ณ ศาลากวีนิมิต

- พระสงฆ์ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์ และรับทักษิณานุปทาน

เวลา ๑๖.๐๐ น.

- ช้อมเจริญพระพุทธมนต์พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร

วันศุกร์ ที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

เวลา ๑๕.๓๐ น.

เข้ารับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง

เวลา ๑๘.๐๐ น.

ออกจากพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ถึงวัดเทพศิรินทราวาส

- เข้าสู่พระอุโบสถวัดเทพศิรินทราวาส

- พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา

- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

- ประธานสงฆ์ถวายเครื่องสักการะ

- รับถวายเครื่องสักการะ ฯลฯ

ได้เวลาอันสมควร

- ไปถวายเครื่องสักการบูชาอัฐิ เจ้าประคุณ สาเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ญาณวรมหาเถร)

- กลับกุฏิปิยะสมบัติ

เป็นเสร็จการ

ขอเจริญพรคณะศิษยานุศิษย์และผู้เคารพนับถือได้ทราบโดยทั่วกัน

วัดเทพศิรินทราวาส

สมเด็จพระญาณวโรดม

(ประยูร สนตงกูโร ป.ธ.๙)

รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร

ชาติภูมิ

นามเดิม ประยูร พยุงธรรม เกิดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๕๙ ที่บ้านท่าเรือ ต.ประจันตคาม อ.ประจันตคาม ปราจีนบุรี

บรรพชา

๖ กรกฎาคม ๒๔๗๖ ณ วัดเทพศิรินทราวาส โดยมี สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวโรดม) เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบท

๕ พฤษภาคม ๒๔๘๐ ณ วัดเทพศิรินทราวาส โดยมี สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวโรดม) เป็นพระอุปัชฌาย์

วิทยฐานะ

สายสามัญ จบป.๕ เป็นคนแรกและคนเดียวของอำเภอ เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๒ ที่โรงเรียนประชาบาลประจันตคาม สมัยนั้น ป.๕ เป็นชั้นสูงสุดของอำเภอ

การศึกษาพระปริยัติธรรม นักรวมเอก. ป.ธ.๙

หน้าที่การงาน

- เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม
- เป็นเลขาธิการกรรมการคณะธรรมยุต
- เป็นกรรมการเถรสมาคมคณะธรรมยุต
- เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๗
- เป็นผู้ริเริ่มโครงการต่างๆ เช่น จัดประชุมประจำปี

กรรมการเถรสมาคมคณะธรรมยุต, จัดประชุมพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล ปีละครั้ง, จัดประชุมอุปัชฌาย์ในคณะธรรมยุต, จัดประชุมพระเถรฝ่ายวิปัสสนาธุระในคณะธรรมยุต เป็นต้น

โดยโครงการต่างๆได้รับพระอนุญาติและอนุญาติจากเจ้าคณะใหญ่และกรรมการคณะธรรมยุตให้ปฏิบัติได้ทั้งสิ้น

จำนวน ๔๔ โครงการ เป็นโครงการด้านการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่และการสาธารณูปการในคณะธรรมยุต ด้านการศึกษา

- เปิดโรงเรียนพระสังฆาธิการระดับวัดชั้นต้น
- เปิดโรงเรียนพระสังฆาธิการระดับวัดชั้นสูง
- เป็นผู้ริเริ่มโครงการต่างๆ เช่น เปิดโรงเรียนฝึกหัด

ครูพระปริยัติธรรมระดับต้น-ระดับสูง, อบรมภิกษุพัฒนาภูมิภาค(เป็นโครงการร่วมระหว่างสองนิกาย) อบรมพระธรรมทูตภายในประเทศ(สายที่๗), อบรมวิชาเคหาพยาบาลภิกษุสามเณรและแม่ชี(ร่วมกับสภาภิกษุสามเณรไทย) เป็นต้น

ด้านวรรณกรรม

มีผลงานเขียนหนังสือจำนวนมาก เช่น จาริกอินเดีย (กว่าพันหน้า), จาริกจีน (๔ เล่มใหญ่), จาริกตุรกี กรีซ อียิปต์, จาริกอเมริกาใต้, ศาสนาเปรียบเทียบ ฯลฯ

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นสามัญที่ **พระศรี**

วิสุทธิญาณ

พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นราชที่ **พระราช**

สุนต์มณี

พ.ศ. ๒๕๐๕ เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นเทพที่ **พระเทพกวี**

พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นพระราชอาคันตุกะชั้นธรรมที่ **พระธรรม**

รัชมนี

พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นรองสมเด็จพระราชาคณะที่ **พระ**

ญาณวโรดม

พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นสมเด็จพระราชาคณะที่ **สมเด็จพระ**

ญาณวโรดม

พระราชพิศาลมุนี

(วรณรงค์ จิตวณฺโณ)

ชาติภูมิ

ชื่อ วรณรงค์ นามสกุล มูลไหว เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๒ นามบิดา นายบุญมี มูลไหว นามมารดา นางปุก มูลไหว หมู่บ้านบ่อควา ต.บ้านเรือน อ.ป่าซาง ลำพูน

บรรพชา

เมื่อวันที่ ๒๔ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๓ ณ วัดหนองตู่ ต.บ้านเรือน อ.ป่าซางลำพูน มีพระวินัยโกศล (จันทร์ กุศล) วัดเจดีย์หลวง อ.เมือง เชียงใหม่ เป็นพระอุปัชฌาย์

อุปสมบท

เมื่อวันที่ ๒๗ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๓ ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พระอุปัชฌาย์ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายี)พระกรรมวาจาจารย์ พระราชวุฒาจารย์ (โกสุม กุสุม) พระอนุชา นาคารย พระมหาคณานุกิษฏ์ (สงวน ปาลโก) วัดมกุฏกษัตริยาราม แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพฯ

วิทยฐานะ

ปธ.๔, ศน.บ.

งานด้านการปกครอง

พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นเลขานุการวัด และเลขานุการเจ้าสำนักเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม

พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นกรรมการวัดมกุฏกษัตริยาราม

พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดมกุฏกษัตริยาราม

งานด้านการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวง ชั้นโท ถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๑

พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ประจำสำนักเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม

พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นกรรมการตรวจธรรมสนามหลวง ชั้นเอก จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นครูสอนประจำ

โรงเรียนวชิรมกุฏ วัดมกุฏกษัตริยาราม พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นผู้อำนวยการกองงานมัธยม (ภายหลังเปลี่ยนเป็นกองบริหารการศึกษา) ต่อมาได้รับโอนเป็นเจ้าหน้าที่ประจำสภาการศึกษาหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓ เป็นผู้แก้ไขปัญหาพร้อมเฉลยวิชาธรรม นักธรรมและธรรมศึกษาชั้นตรี - โท - เอก สำหรับการสอบธรรมสนามหลวง ครั้งที่ ๒ ในประเทศมาเลเซีย

พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นกรรมการสภาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นกรรมการและเลขานุการจัดทำกรรมสิทธิ์ใช้ที่ดินโครงการขยายมหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นประธานโครงการบัณฑิตศึกษา (ระดับปริญญาโท) วิทยาเขตล้านนา

งานสาธารณูปการ

รวมงานก่อสร้างและปฏิสังขรณ์ รวมเป็นงานทั้งสิ้น ๒,๑๐๐,๐๐๐ บาท

- บริจาคสร้างสำนักสงฆ์พุทธ
พจนวราภรณ์ อำเภอทางดง จังหวัด
เชียงใหม่ เป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

- บริจาคเป็นเจ้าของภาพสร้างภูมิ
ศาลาบำเพ็ญบุญ วัดหนองตู่ จังหวัด
ลำพูน

- บริจาคตั้งทุนมูลนิธิสิรินธรราช
วิทยาลัย นครปฐม

- บริจาคตั้งทุนมูลนิธิสุชีพ
บุญญาภภาพ

- บริจาคตั้งกองทุน ศ.แสง
จันทร์งาม

- มอบทุนทรัพย์เพื่อเป็นกองทุน
ของกลุ่มแม่บ้าน บ้านหนองตู่ และกลุ่ม
แม่บ้านบ้านบ่อควา อำเภอป่าซาง
จังหวัดลำพูน

งานพิเศษ

เป็นประธานที่ปรึกษาฝ่ายการ
เงินในการก่อสร้างมหาเจดีย์เฉลิมพระ
เกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ณ วัดมกุฏกษัตริย์
จังหวัดนครราชสีมา

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นพระครูปลัดอา
จารวัฒน์ ฐานานุกรมพระธรรมัชฌมณี

พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นพระครูปลัดสุ
วัฒน์ปัญญาคุณ ฐานานุกรมพระธรรม
ปัญญาจารย์

พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นพระราชา
คณะชั้นสามัญที่ พระกิตติสารมณี

พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นพระราชา
คณะชั้นราชที่ พระราชพิศาลมณี ศรี
ปริยัตติวราภรณ์ ยติคณิสสร บวรสังฆา
ราม คามวาสี

ประวัติโดยสังเขป

พระโสภณสมาธิคุณ

(จำลอง อชิโต)

ชาติภูมิ

นามเดิม จำลอง อ้วนเลี้ยง เกิดวัน
ที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ณ อ.สทิง
พระ จังหวัดสงขลา

อุปสมบท

พ.ศ. ๒๕๐๐ ณ วัดดอนคัน (สุ
คันธาวาส) ตำบลคูซูด อำเภอสทิงพระ
จังหวัดสงขลา โดยมี พระครูพุทธกัจจา
รักษ์ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอธิการ
คล้อย อคฺคธมฺโม เป็นพระกรรมวา
จาจารย์ พระครูกลีว จันทโชโต เป็นพระอนุสาวนาจารย์

วิทยฐานะ

เปรียญธรรม ๖ ประโยค ศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศน.บ.) (ปรัชญา) จาก
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (มจร.)

ปริญญาโท สาขาปรัชญาศาสนา (M.A.) มหาวิทยาลัยไมเซอร์ อินเดีย

ตำแหน่งหน้าที่

เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เป็น
คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

เป็นอาจารย์สอนนกรมฐานประจำวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

เป็นอาจารย์สอนนกรมฐานและบรรยายวิชาการทางพระพุทธศาสนาใน มหา
วิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

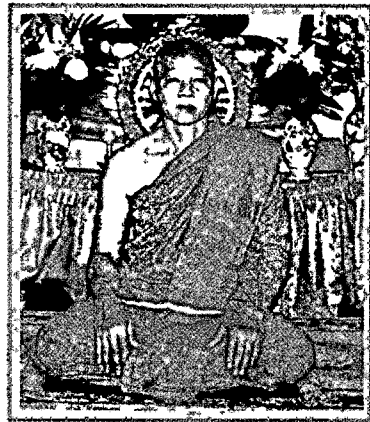
งานพิเศษ

๑. เป็นวิทยากรบรรยายธรรมและอบรมจิตภาวนาตามสถาบันและสถานที่
ต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

๒. ได้เขียนหนังสือสติปัญญาสูตรและหนังสือแนวปฏิบัติกรรมฐาน
หลายเล่ม

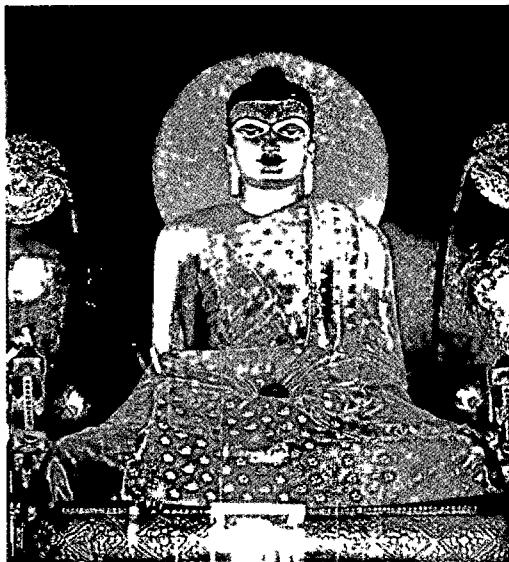
สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้รับพระราชทานแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ พระ
โสภณสมาธิคุณ

น.อ.ประยงค์ สุวรรณบุบผา

สรุปสาระสำคัญของ

อริยสัจ ๔

ในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ทางพระพุทธศาสนา ของมูลนิธิส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อเฉลิมพระเกียรติฯ ในองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ แห่งโลกาภิวัตน์ที่ ๓ ของเดือน (วันอาทิตย์ที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๓, ๑๔.๐๐-๑๖.๐๐ น.

จุดฉา : หลักอริยสัจ ๔ คืออะไร

วิธีชหนา : หลักอริยสัจ ๔ คือหลักแห่งเหตุผล (Principles of cause and effect) กล่าวคือเมื่อมีเหตุจึงมีผล หรือ เมื่อรู้เห็นผลก็สาวผลไปหาเหตุได้

ก. หลักเหตุ (Law of cause) มี ๒ คือ

๑. สมุทัย

- กามตัณหา
- ภวตัณหา
- วิภวตัณหา

๒. มรรค มีองค์ ๘ (หนทางปฏิบัติ ให้ถึงความดับ

ทุกข์)

๒.๑ เห็นชอบ

๒.๒ ดำริชอบ

๒.๓ เจรจาชอบ

๒.๔ กระทำชอบ

๒.๕ เลี้ยงชีพชอบ

๒.๖ พยายามชอบ

๒.๗ ระลึกชอบ

๒.๘ ตั้งจิตมั่นชอบ

ข. หลักผล (Law of effect) มี ๒ คือ

๑. ทุกข์ ความทนได้ยาก, ความไม่สบายกาย - ใจ
๒. นิโรธ ความดับทุกข์

อริยสัจ ๔ ย่อลงได้ ๓ ความหมาย คือ

๑. ทุกข์ กับ การดับทุกข์
๒. ปัญหา กับ การแก้ปัญห
๓. เหตุ กับ ผล

จุดฉา : ความหมายของอริยสัจ ๔ เป็นไฉน

วิสัยทัศน์ : ความหมายของอริยสัง ๔ คือ ความจริงอันประเสริฐ (อริยะ + สังจะ = ความจริงของพระอริยะ. ไปจากข้าศึก : ความจริงที่ทำให้บุรุษเป็นอริยะ เป็นต้น)

ปจจา : พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร

วิสัยทัศน์ : ตรัสรู้อริยสัง ๔ นี้ ด้วยพระองค์เอง จึงเรียกอริยสัง ๔ ได้อีกว่า "สามกกังสิกกรรม" คือกรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเปิดทางขึ้นได้เอง

ปจจา : อริยสัง ๔ มีหลักฐานมาจากไหน

วิสัยทัศน์ : มีหลักฐานมาจาก

๑) พระธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรแรก ที่เรียกว่า พระปฐมเทศนา มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เล่ม ๔ (มหา. วินย. ๔/๑๓ - ๑๕/๑๗-๒๑)

๒) มัคคีวิมังคสูตร (สัง.มหา. ๑๙/๓๔-๔๑/๑๐-๑๖)

๓) สังขวิมังคสูตร (ม.อุปริ, ๑๔/๖๙๙/๔๔๙)

๔) และที่อื่นๆ อีก

ปจจา : อริยสัง ๔ มีอะไรบ้าง

วิสัยทัศน์ : อริยสัง ๔ มี

๑) ทุภี ความไม่สบายกาย - ใจ (ผล)

๒) สมุทัย เหตุให้ทุภีเกิด (เหตุ)

๓) นิโรธ ความดับทุภี (ผล)

๔) มรรค หนทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุภี (เหตุ)

ปจจา : โสฬสกิจ (กิจในอริยสัง ๔ มี ๑๖) เป็นไฉน

วิสัยทัศน์ : โสฬสกิจ คือ กิจที่ควรทำในอริยสัง ๔ มีดังนี้

๑. **ทุภี** ควรกำหนดรู้ (ปริณญา) มีกิจ 4 คือ ในอรรถว่า

๑.๑ เบียดเบียน

๑.๒ ถูกปัจจัยประมุขปรุงแต่ง

๑.๓ เว่าร้อน

๑.๔ แปรปรวน

๒. **สมุทัย** ควรละ (ปหานะ) มีกิจ ๔ คือ ในอรรถว่า

๒.๑ ให้เกิดกองทุภี

๒.๒ เป็นเหตุแห่งทุภี

๒.๓ ประกอบสัตว์ไว้ในสังสารทุภี

๒.๔ ชังสรรพลสัตว์ไว้ในเรือนจำ คือ สังสารทุภี

๓. **นิโรธ** ควรทำให้แจ้ง (สังขิกิริยา) มีกิจ ๔ คือ ในอรรถว่า

๓.๑ ช่วยให้ออกจากอุภี* (สิ่งที่กลัวไปด้วยกิเลส)

๓.๒ สงดจากกิเลส (ความเศร้าหมอง)

๓.๓ ปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้

๓.๔ เป็นอมฤตรส (รสที่เป็นอมตะ)

๔. **มรรค** ควรเจริญ คือ ทำให้เกิด ให้มีขึ้น (ภาวนา) มีกิจ ๔ คือ ในอรรถว่า

๔.๑ ขนสัตว์ ออกจากวิภูฏสงสาร (คือออกจาก การเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏวน ๓ ได้แก่ กิเลส กรรม และ วิบาก)

๔.๒ เป็นเหตุแห่งนิพพาน (สภาวะที่หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง / Somnum bonum of Buddhosm)

๔.๓ เห็นพระนิพพาน

๔.๔ เป็นอริปัตติ (เป็นกิเลส) ในวิมุตติญาณทัศนะ (ความรู้ว่าจิตหลุดพ้นแล้วจากอัสวะ (กิเลสที่ต้องสันดาน, กิเลสที่ไหลไป) ทั้งหลายทั้งปวง

อริยสัง ๔ นี้ นักปรัชญาตะวันตกมองว่าพระพุทธานุศาสนเป็นศาสนาที่มองโลกในแง่ร้าย (Pessimistic) คือ มองอะไรเป็นทุกข์ไปหมด นักปรัชญาผู้นั้นคือ โชเปนฮาวเออร์ (Schopenhauer, Arthur. 1788 - 1860) นักปรัชญาชาวเยอรมัน

แต่โชเปน ฮาวเออร์มองไม่ตลอดสายเอง คือมองแต่ทุกข์สถานเดียว พระพุทธานุศาสนเมื่อชี้ทุกข์แล้ว ยังชี้ทางแก้ทุกข์ทางพ้นทุกข์และหรือทางดับทุกข์ให้ด้วย

เช่นเดียวกันมีนักจิตวิทยาการแพทย์ชาวออสเตรียคนหนึ่งชื่อ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, Sigmund. 1856 - 1940) กล่าวว่า กามตัณหาครองโลก โลกจึงเป็นทุกข์ ก็อีกเช่นกัน ฟรอยด์ มองไม่ทะลุเอง เพราะพระพุทธานุศาสนสอนว่า นอกจากกามตัณหาแล้ว ยังมีภวตัณหา คือความทะเยอทะยานอยากมี อยากเป็นและวิภวตัณหา คือความไม่ยอมมีไม่ยอมเป็น ก็ครองโลก (คือมนุษย์ชาติ) ด้วย

ได้โปรดทราบ ว่า โลกในความหมายนี้ หมายถึงสัตว์โลก กล่าวให้ชัดก็คือ มนุษย์ชาติทั้งหลายทั้งปวงที่มีร่างกาย ยาวาหนาคืบ มีสติปัญญา (ความจำได้หมายรู้) มีใจครองนี้

กามตัณหา ภวตัณหาและวิภวตัณหา ทั้ง ๓ นี้ และ
ที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ (ทุกข์สมุทัย) เป็นสิ่งครองโลก คือ
มนุษย์ชาติทั้งหลายทั้งปวงนี้

พรอยต์ มองแต่เพียงส่วนเดียว คือกามตัณหา อีก
2 ส่วน คือ ภวตัณหา และวิภวตัณหา พรอยต์ไม่ได้มองหรือ
มองข้ามไปจึงไม่กล่าวถึง

โซเปิน ฮาวเออร์ก็เช่นกัน มองทุกข์ข้อเดียว สมุทัย
นิโรธ และมรรค ไม่ได้มองหรือมองไม่เห็น

พระพุทธศาสนาสอนเรื่องทุกข์ คือ ปัญหาแล้วก็สอน
ให้เห็นเหตุเกิดทุกข์, ดับทุกข์ คือแก้ปัญหาดับปัญหา แล้ว
มัคค วิธีให้เข้าถึงความดับทุกข์เอาไว้พร้อมสรรพ (ทุกข์
ทุกข์สมุทัย ทุกขนิโรธ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา)

เป็นแต่ว่า มนุษยชาติต้องลงมือปฏิบัติเอง พระ
ตถาคตเจ้าทรงเป็นแต่เพียงผู้บอก (อกุชา ตาโร ตถาคต)^๑
เท่านั้น มนุษยชาติเป็นคนเจ็บเป็นคนไข้ ต้องรับประทานยา
เอง จะมองหรืออ่านแต่ฉลากยาแล้วจะให้หายจากการเจ็บไข้
ได้ป่วย เป็นไปไม่ได้ หรือเมื่อหิวอาหาร ต้องรับประทานเอง
จะให้ผู้อื่นรับทานแทน ตนจะหายหิวหาเป็นไปไม่ได้

สรุปว่า “เพราะมนุษย์ชาติไม่เห็นอริยสัจ ๔ ตามเป็น
จริง จึงท่องเที่ยวไปในชาตินั้นๆ ตลอดกาลนาน” ดังมีพระ
คาถา พุทธภาษิตในพระมหาปรินิพพานสูตร เล่ม ๑๐ ข้อ
๗๗ หน้า ๑๐๗ แสดงให้เห็นความสำคัญของอริยสัจ ๔ ว่า

“จตุณฺหํ อริยสจฺจํ ยถากุตํ อทฺสหนา
ลํสริตํ ทิมมทานํ ตาสู ตาสวว ชาติสิสุ”

แปลว่า

“เพราะมนุษย์ชาติไม่เห็นอริยสัจ ๔ ตามความเป็นจริง
จึงท่องเที่ยวไปในชาตินั้นๆ ตลอดกาลนาน”

ขอสรรพัสต์ผู้มีทุกข์จงพ้นทุกข์ มีภัยจงพ้นภัย

ผู้มีโรคจงพ้นโรค

ขอสรรพัสต์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย
ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น

อย่ามีเวรแก่กันและกันเลย

อย่าได้มีความทุกข์กาย ทุกข์ใจเลย

จงมีความสุขกาย สุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์

ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้นเถิด

ขอสันติสุขจงบังเกิดมีแต่สกลโลกและสรรพัสต์ทั้ง
หลายตลอดกาลนาน เทอญ

ธมฺมจาริ สฺขํ เสติ

ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข

ธมฺโม สจฺฉินฺโณ สุขมาวหาตี

ธรรมที่ประพฤติดีแล้วย่อมนำสุขมาให้

ธมฺโม ทเว รกฺขติ ธมฺมจาริ

ธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

น ทุคฺคตี คจฺฉนฺติ ธมฺมจาริ

ผู้ประพฤติธรรม ย่อมไม่ไปสู่มุคคตี

ธมฺเม สฺฐิตํ น วิ-ชหาตี กิตฺติ

เกียรติย่อมไม่ละผู้ตั้งอยู่ในธรรม

^๑อูบธิ คือสิ่งที่กลัวไปด้วยกิเลส,สิ่งที่ระคนไปด้วยกิเลส คือ ๑)ร่างกาย ๒)สภาวะอันเป็นที่ตั้ง ที่ทรงไว้แห่งทุกข์ได้แก่ กาม(อารมณ์ที่นำใจ), กิเลส (ความเศร้า
หมอง), เบญจขันธ์ (รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ) และอภิสังขาร (สภาพที่ปรุงแต่ง ผลแห่งการกระทำของบุคคลมี ๓ คือ บุญ บาป ฉาน)

^๒อง จตุกก เล่ม ๒๑, พระไตรปิฎกสำหรับประชาชนของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ, หน้า ๕๒๓.

^๓(พุทธ) ชุ.ธ ๒๕/๓๐/๕๑ , PTS Dhp. 276/77.

^๔ชุ.ธ ๒๕/๒๓/๓๗ - ๓๘ ; ชุ.ชา ๒๗/๑๘๘/๑๘๗ , ชุ.อป.๗๓ ๔.๓๓/๑๖๘-๓๖๖

^๕ลํ.ส. ๑๕/๒๐๓๕๘ , ๒๕/๓๑๑/๓๖๐ , ชุ.ชา.ทส.ก ๒๗/๑๔๒๐/๒๙๐ , ชุ.เถร ๒๖/๓๓๒/๓๑๔.

^๖ชุ.ชา.ทส.ก ๒๗/๑๔๒๑/๒๙๐ , ชุ.เถร ๒๖/๓๓๒/๓๑๔.

^๗ชุ.ชา.ทส.ก ๒๗/๑๔๒๐/๒๙๐ , ชุ.เถร ๒๖/๓๓๒/๓๑๔.

^๘อง ปญจก.๒๒/๔๒/๕๑

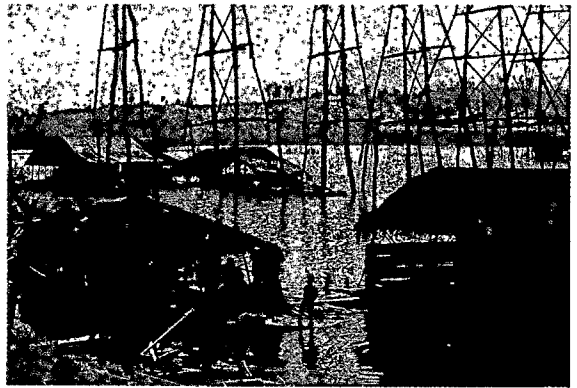

ชक्रวาท

พศ.USA ไสติสยม

ป.ธ.๕, พ.ม., ศน.บ., น.บ (ธบ.), M.A.

ผู้ช่วยอธิการบดี มจร .

หน้าที่ : มนุษย์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้พระราชทาน พระบรมราโชวาทในการเสด็จในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก แก่ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจอาสาสมัคร และพลเรือนเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๔ ว่า “...ชาติบ้านเมือง คือชีวิต เลือดเนื้อ และสมบัติของเราทุกคน และการดำรงรักษาชาติประเทศนั้น มิใช่หน้าที่ ของบุคคลใด หมู่ใด โดยเฉพาะ หากเป็นหน้าที่ของทุกๆฝ่ายทุกคน ที่จะ ต้องร่วมมือกระทำพร้อมกันไป โดยสอดคล้องกัน เกื้อกูลกัน และมีจุดมุ่งหมาย มีอุดมคติอันร่วมกัน...”

“...ขณะนี้ประเทศของเรา กำลังเผชิญกับปัญหาอันยุ่งยากอยู่หลายอย่าง ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคขัดขวางงานต่างๆ ของบ้านเมือง เป็น อันตรายต่อสวัสดิภาพของประชาชน ต่อความก้าวหน้าและความมั่นคงของประเทศอย่างยิ่ง จำเป็นที่เราจะต้องต่อสู้แก้ไขสถานการณ์ให้คลี่คลายขึ้นโดยเร็ว มิฉะนั้นฐานรองรับจะเสื่อมลง และที่รักษาตัวให้รอดอยู่ได้ การจรรโลงประเทศเป็นหน้าที่ของคนทุกคน แต่ผู้มีการศึกษาสูง มีความรู้สูง ย่อมมีหน้าที่ และความรับผิดชอบเป็นพิเศษ ...” (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๔)

“...การจะทำงานให้มีประสิทธิผล และให้ดำเนินไปโดยราบรื่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องทำด้วยความรับผิดชอบอย่างสูง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่บิดเบือนจุดประสงค์ที่แท้จริงของงาน สำคัญที่สุดต้องเข้าใจความหมายของคำว่า “ความรับผิดชอบ” ให้ถูกต้อง ขอให้เข้าใจว่า “รับผิดชอบ” ไม่ใช่การรับโทษหรือถูกลงโทษ “รับชอบ” ไม่ใช่รับรางวัลหรือรับชมเชย การรู้จักรับผิดชอบหรือยอมรับรู้ว่าอะไรผิดพลาดเสียหาย และเสียหายเพราะอะไรเพียงใดนั้น มีประโยชน์ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเอง ยอมรับความผิดพลาดของตนเองโดยใจจริง เป็นทางที่จะช่วยให้แก้ไขความผิดได้และให้รู้ว่าจะต้องปฏิบัติแก้ไขใหม่ ส่วนการรู้จักรับชอบ หรือรู้ว่าอะไรถูก อันได้แก่ถูกตามความมุ่งหมาย ถูกตามหลักวิชา ถูกตามวิธีการนั้น มีประโยชน์ ทำให้ทราบแจ้งว่า จะทำงานสำเร็จสมบูรณ์ได้อย่างไร จักได้ถือปฏิบัติต่อไป นอกจากนั้น เมื่อเข้าใจความหมายของคำว่า “รับผิดชอบ” ตามนัยดังกล่าวแล้ว ผู้ที่เข้าใจซึ่งในความรับผิดชอบจะสำนึกตระหนักได้ทันทีว่าความรับผิดชอบคือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ จะหลีกเลี่ยงละเลยไม่ได้ จึงใคร่ขอให้บัณฑิตศึกษาและสังวรระวังในความรับผิดชอบให้มากที่สุด ผู้ใดมีความรับผิดชอบ จะสามารถประกอบการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายไว้ได้อย่างแน่

นอน...” (พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๙)

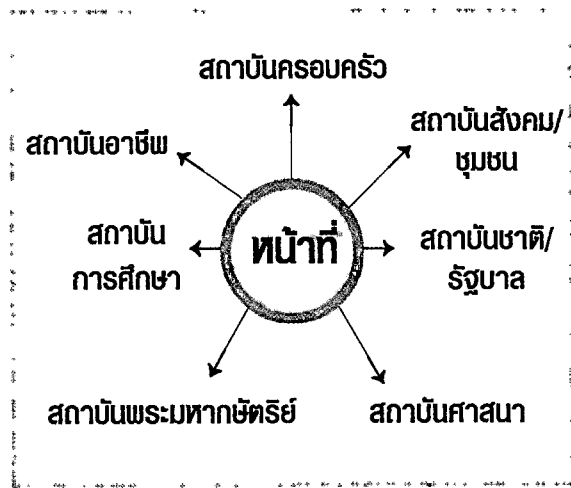
ความหมาย

หน้าที่ ได้แก่ภาระงานที่ติดมากับสถานภาพโดยแต่ละบุคคลต้องกระทำ เพื่อให้เกิดอรรถประโยชน์ ทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น

ประเภทหน้าที่

มนุษย์มีหน้าที่ติดตัวมาแต่แรกปฏิสนธิ(เกิด) โดยมีหน้าที่แรกๆ คือ หน้าที่ของความเป็นบุตร และเมื่อเติบโตขึ้นก็จะสวมบทบาทต่างๆ ทำให้ต้องมีหน้าที่เพิ่มขึ้นอีกมากมาย โดยจำแนกหน้าที่หลักๆ แล้วมนุษย์มีหน้าที่ดังนี้

แผนภูมिหน้าที่

สถาบันครอบครัว ประกอบด้วย พ่อแม่ลูก รวมถึงญาติพี่น้องและบริวาร ทุกคนต้องมีหน้าที่ที่ต้องกระทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หลายหน้าที่ด้วยกันต่อกัน จากหน้าที่เหล่านี้คือ สามี ภรรยา พ่อ แม่ บุตร พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติบริวาร เป็นต้น หน้าที่โดยรวมสำหรับตำแหน่งดังกล่าว คือ

๑. สงเคราะห์ด้วยปัจจัย ๔
๒. ให้เกียรติ เคารพยำเกรง เชื้อพ้อง
๓. ให้การศึกษา คำแนะนำ ให้กำลังใจ และส่งเสริมให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

๔. ให้ความอบอุ่น เป็นที่พึ่งเมื่อทุกข์ร้อน

๕. ตอบแทนพระคุณ โดยการใส่ใจดูแล รับเลี้ยงดู และปรานีนับดี

๖. สร้างความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ทุกชีวิตในครอบครัว

สถาบันสังคม/ชุมชน ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ทั้งที่เป็นปัจเจกชน และคณะบุคคลเช่นองค์กรต่างๆ จึงทำให้แนวความคิดแบ่งแยกกันชัดเจน สมาชิกของสังคม/ชุมชน จึงต้องมีหน้าที่ คือ

๑. รักษาและถือปฏิบัติตามขนบ ธรรมเนียมกฎเกณฑ์ เป็นต้นที่ดีของสังคม/ชุมชน

๒. สละทรัพย์และแรงงานในการพัฒนาสังคม สมาชิกและองค์กรในสังคม/ชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคง อบอุ่น และสงบอยู่

๓. สร้างความสามัคคีในสังคม/ชุมชน

สถาบันชาติ เป็นสถาบันของชนหลายเผ่าพันธุ์ ที่อาศัยอยู่ในเขตแดนของประเทศเดียวกัน จึงมีความเห็น ความเชื่อ ถิ่นในบางเรื่องที่ผิดแผกกันอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังนั้น ราษฎรของประเทศจึงต้องมีหน้าที่ คือ

๑. รักษาความมั่นคง และความเป็นเอกราชเอาไว้โดยวิธีการต่างๆ

๒. ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่รัฐบาลตราขึ้น

๓. เป็นกำลังในการพัฒนา สร้างความมั่นคง ความสงบสุขให้เกิดขึ้น

๔. เสียภาษีเพื่อเป็นทุนในการดำเนินภารกิจ และพัฒนาประเทศ

๕. สร้างและรักษาไว้ซึ่งเกียรติภูมิของประเทศ

สถาบันศาสนา เป็นสถาบันที่มีคุณค่าด้านจิตใจ ช่วยกล่อมเกลามนุษย์ให้รู้จักรับผิดชอบชีวิต สร้างความสุขอันแท้จริงให้แก่มนุษย์ และเป็นเครื่องยึดโยงมนุษย์ให้ดำเนินชีวิตอย่างเอื้ออาทรต่อกันอย่างสงบสุข เป็นต้น มนุษย์จึงมี หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อสถาบันศาสนาด้วย

๑. ปฏิบัติตามหลักคำสอนด้วยความเคารพ ซื่อตรง และซื่อสัตย์

๒. ให้ความเคารพ บำรุงรักษาและปกป้องผู้แทนและเครื่องหมายศาสนา ตลอดจนจนถึงศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และ

ศาสนพิธี

สถาบันพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์มีพระคุณต่อปวงชนอย่างเหลือล้น โดยได้ปฏิบัติภารกิจต่างๆ อันนำมาซึ่งความมั่งคั่ง มั่นคง และสงบสุขแก่ทวยราษฎร์ ประชาชนจึงมีหน้าที่

๑. ถวายความจงรักภักดี
๒. ให้การทำนุบำรุงรักษา
๓. ถือปฏิบัติตามพระจริยาวัตร พระบรมราชาทาน และพระราชดำรัสต่างๆ อันประกอบด้วยคุณประโยชน์

สถาบันการศึกษา สรรพสิ่งมีชีวิตต้องมีการเรียนรู้ ผูกปรี้อและสั่งสมประสบการณ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ตั้งแต่เริ่มแรกมีชีวิตจนวันสิ้นชีวิต เนื่องจากการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์มีระยะยาวนาน สิ่งนี้ต้องเรียนรู้ ต้องฝึกปรี้อและประสบการณ์มีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว จึงต้องจัดให้มีการถ่ายทอดและรับอย่างเป็นระบบ ซึ่งเรียกว่าการศึกษาอันได้แก่สถาบันการศึกษานั้นเอง มนุษย์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อสถาบันการศึกษา คือ

๑. จัดตั้งองค์กรการศึกษาที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
๒. สร้างส่งเสริมบำรุงรักษากลไกทางการศึกษาให้อยู่ในสภาพที่ดีพร้อมใช้
๓. จัดสร้างองค์ความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อมนุษยชาติ ไม่เป็นไปเพื่อแก่งแย่ง ไม่เอารัดเอาเปรียบ และไม่ทำลายความมั่งคั่ง มั่นคง และสุขอนามัย
๔. เรียนและสอนหลักถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ โดยเคารพ ชื่อสัตย์ และซื่อตรง

สถาบันอาชีพ เป็นสถาบันเพื่อปากท้อง มีหน้าที่กำหนดทิศทางหรือจัดสรรศักยภาพของมนุษย์ให้ได้รับการยอมรับและความสุขสบาย นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยจัดสรรผลผลิตเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ จึงควรได้รับการตอบสนองกลับโดยมนุษย์มีหน้าที่ คือ

๑. ผู้ใจรักในอาชีพที่ตนประกอบ
๒. ซื่อตรง ชื่อสัตย์ และให้ความเอื้อเฟื้อต่อองค์กร นายจ้าง ลูกจ้าง และลูกค้า
๓. ขวนขวายพัฒนาอาชีพที่ทำได้ มีคุณภาพและเข้มแข็งยิ่งขึ้น

คุณธรรมสองเสริม

หน้าที่ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดจะมี ผลดีต่อเมื่อผู้มีหน้าที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม ๔ ประการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปีว่า

“...ประการแรก คือรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติ ปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ประการที่สอง คือการรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น ประการที่สาม คือการอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ไม่ว่าจะด้วยประการใด ประการที่สี่ คือการรู้จักละวาง ความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง คุณธรรมทั้งสี่ประการนี้ ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้งอกงามขึ้นโดยทั่วกันแล้ว จะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความสุข ความร่มเย็น และมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไปได้ดังประสงค์...”

ประโยชน์

หน้าที่ เป็นทิศทางกำหนดการปฏิบัติภารกิจของปัจเจกบุคคล หรือสมาชิกในกลุ่ม (สังคม) ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และเมื่อปฏิบัติตามหน้าที่แล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลคือ

๑. แต่ละคนมีความมั่นใจในการปฏิบัติภารกิจ
 ๒. เกิดความสามัคคีในกลุ่ม
 ๓. รู้จักฐานะ และสามารถกำหนด ภารกิจของตนได้อย่างเหมาะสม วางตนได้พอเหมาะ
 ๔. สมาชิกขององค์กรแต่ละคน มีความรับผิดชอบต่อองค์กรของตน
 ๕. งานขององค์กรมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- หน้าที่** จึงเป็นตัวกำหนดภารกิจ ของสมาชิกในสังคม นำองค์กรไปสู่ความกลมเกลียว สงบเย็น และอุดม สมบูรณ์ แท้จริง

คีรี พุทธศุภร์

แปลจากเรื่อง Buddhism, Science and Atheism

เขียนโดย ดร. ดักลาส เอ็ม เบินส์

พสนล จัดพิมพ์เผยแพร่ พ.ศ. ๒๕๒๕

ความเกี่ยวข้องระหว่าง พระพุทธรศาสนา

กับวิทยาศาสตร์และอเทวนิยม

(ต่อจากฉบับที่ ๒๗)

จักรวาลวิทยา

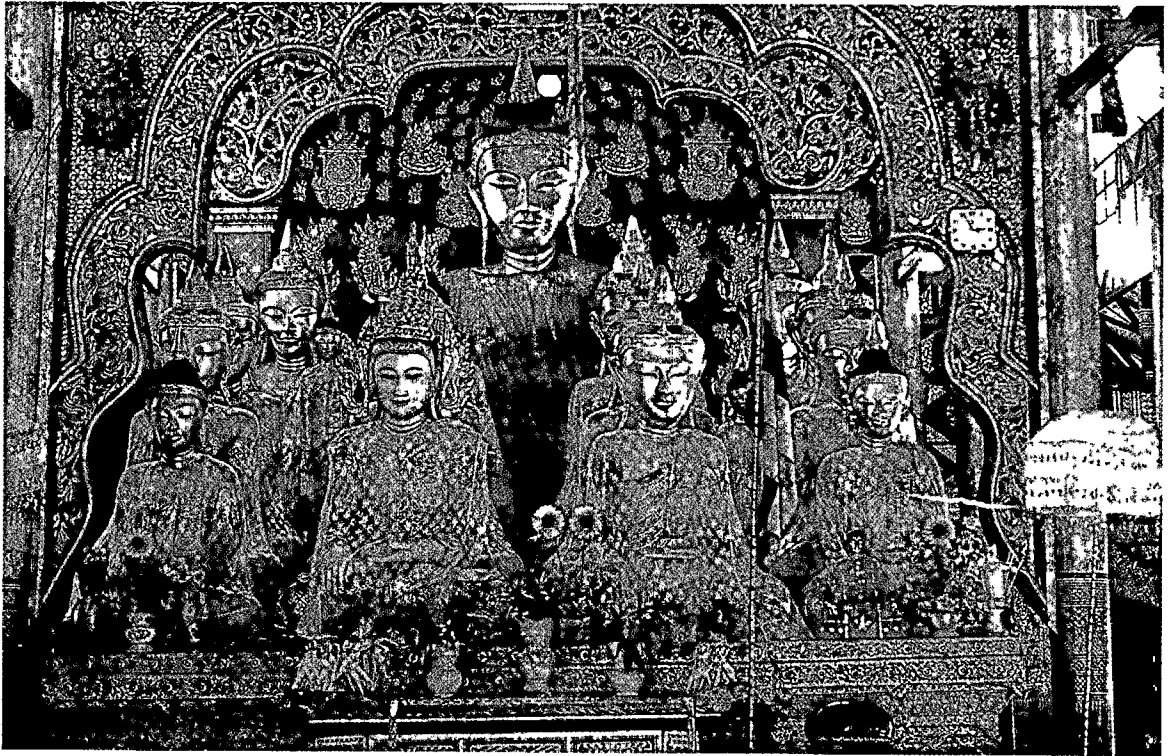
นักดาราศาสตร์กล่าวว่า สุริยจักรวาลของเราเป็นจักรวาลหนึ่งในบรรดาสุริยจักรวาล ซึ่งมีด้วยกันทั้งหมดประมาณ ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ จักรวาล ซึ่งทั้งหมดนี้รวมกันอยู่เป็นกระจุกคล้ายๆ กับวงจางขนาดใหญ่ ซึ่งเรียกกันว่าจักรดาราภกา เท่าที่เรามองเห็นได้จากกล้องโทรทัศน์ใหญ่ที่สุดในขณะนี้ปรากฏว่ามีจักรดาราภกาอื่นๆ อีก อย่างน้อย ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ จักรดารา หรืออาจจะถึง ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ จักรดาราภกาด้วยก็ได้ แต่ละจักรดาราภกา

ดาวฤกษ์ตั้งแต่ ๒ - ๓ ล้านดวงถึงมากกว่า ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ดวงภายในจักรดาราภกาแต่ละแห่งๆ นั้น ดวงดาวมิได้กระจุกกระจายกันอยู่อย่างไม่มีระเบียบ แต่ส่วนมากจะรวมกันอยู่เป็นกลุ่มๆ จักรดาราภกาที่เราอยู่นี้มีกลุ่มดาวดังกล่าวนี้มากกว่า ๑๐๐ กลุ่ม และแต่ละกลุ่มก็มีดาวฤกษ์ตั้งแต่ ๒ - ๓ พันดวงไปจนถึง ๑,๐๐๐,๐๐๐ ดวง อันที่จริงโช้แต่ดวงดาวจะรวมกันเป็นกลุ่มดาว และกลุ่มดาวจะรวมกันอยู่เป็นจักรดาราภกาเท่านั้นก็ทำไม่ แต่จักรดาราภกาเองก็อยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ อีกเหมือนกัน จักรดาราภกาที่เราอาศัยอยู่นี้เป็นเพียงกลุ่มหนึ่งในบรรดาอย่างน้อยอีก ๑๘ กลุ่มอื่นๆ และกลุ่มจักรดาราภกาบางกลุ่ม

(เช่นหมู่เมฆเวอร์โก และกลุ่มโคมา) ก็มีจักรดาราภกาที่มองเห็นได้ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ จักรดาราภกาขึ้นไป

ทัศนะของพุทธรศาสนาที่เป็นเช่นเดียวกันอย่างน่าอัศจรรย์ พระพุทธรองค์ตรัสว่าโลกของเราไม่ใช่เป็นโลกที่มีลักษณะพิเศษ (หรือยอดเยี่ยมพิเศษ) แต่เพียงโลกเดียว ยังมีกลุ่มโลกอื่นๆ เช่นโลกของเราอีกนับไม่ถ้วน ล่องลอยอยู่ในอากาศโดยทั่วไป มีพระพุทธรวาจนะในเรื่องนี้ว่า

"ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์โคจรไปในอวกาศ ส่องแสงให้แก่กลุ่มโลกอื่นๆ อีกนับเป็นจำนวนพัน ในกลุ่มโลกหนึ่งๆ อีกนับเป็นจำนวนพัน ในกลุ่มโลกหนึ่งๆ นั้นก็มี ดวงอาทิตย์นับจำนวน

พันๆ ดวงจันทร์นับพันๆ และทวีป
 ทักษิณนับเป็นจำนวนพันๆ” (ต่อจากนี้
 ก็มีการแบ่งอาณาเขตทางภูมิศาสตร์
 ส่วนใหญ่ซึ่งรู้จักกันในสมัยนั้นออกเป็น
 ๑๐๐๐ ส่วน ทวีปทั้ง ๔ มหาสมุทรทั้ง
 ๔ และแบ่งโลกของเทวดาออกเป็น
 ๑๐๐๐ ส่วน ทวีปทั้ง ๔ มหาสมุทรทั้ง
 ๔ และแบ่งโลกของเทวดาออกเป็น
 ๑๐๐๐ ส่วน) นี่คือนิเวศขนาดเล็กซึ่ง
 มีระบบจำนวน ๑,๐๐๐ (คือมีดวง
 อาทิตย์ ๑,๐๐๐ ดวงจันทร์ ๑,๐๐๐
 ดาว ๑,๐๐๐) ต่อจากนั้นก็มียุคธาตุ
 ขนาด กลางซึ่งใหญ่กว่าโลกธาตุขนาด
 เล็ก ๑,๐๐๐ เท่า โลกธาตุขนาดนี้มี
 ระบบ ๒,๐๐๐ (คือมีดวงอาทิตย์
 ๒,๐๐๐ ดวงจันทร์ ๒,๐๐๐ ดาว
 ๒,๐๐๐) ต่อไปก็มีโลกธาตุขนาดใหญ่
 ซึ่งใหญ่กว่าโลกธาตุขนาดกลาง ๑,๐๐๐

เท่า โลกธาตุขนาดใหญ่นี้มีระบบ
 ๓,๐๐๐ (คือมีดวงอาทิตย์ ๓,๐๐๐ ดวง
 จันทร์ ๓,๐๐๐ ดาว ๓,๐๐๐)

วิทยาศาสตร์รับรองเรื่องสุริย
 จักรวาลว่ามีอยู่จริง แต่ข้อความที่ว่า แต่
 ละสุริยจักรวาลมีดาวเคราะห์ซึ่งมีทวีป
 ใหญ่และมหาสมุทรเหมือนกัน หรือ
 ทำนองเดียวกันกับโลกของเรานั้นดูไม่
 น่าจะเป็นไปได้ นอกจากนั้นจำนวน
 $๑๐๐๐ \times ๑๐๐๐ \times ๑๐๐๐ = ๑,๐๐๐$
 $,๐๐๐,๐๐๐$ เป็นเพียงหนึ่งเปอร์เซ็นต์
 ของขนาดของจักรวาลของเราเท่านั้น
 (บางท่านอธิบายว่าพระพุทธรูป
 ทรงกล่าวถึงสุริยจักรวาลที่มีสิ่งมีชีวิต
 อาศัยอยู่นั้นไม่ได้รวมถึงนอกจาก
 นั้นด้วย) อันที่จริงนอกจากข้อแตก
 ต่าง ๒ ประการดังกล่าวมาแล้ว และรูป
 ของประโยคที่มีความหมายไปใน

ทำนองดวงจันทร์มีแสงในตัวเองแล้ว
 คำ บรรยายของพระพุทธรูป ดังกล่า
 นั้นก็รู้สึกว่ามันสมัยมากเกินไป คำสอน
 ของพระพุทธรูปทำนองนี้มีปรากฏ
 อีกในอังกูตตรนิกาย ๔: ๕๙ - ๖๐

อนึ่ง จะเห็นได้ว่าพระพุทธรูป
 ได้ทรงถือว่าสากลจักรวาลเป็นสิ่งที่อยู่
 หนึ่งๆ ไม่เคลื่อนไหว ตรงข้ามพระองค์
 สอนว่าสุริยจักรวาลเสื่อมโทรมและสูญ
 สิ้นไปเสมอ และในขณะที่เดียวกันสุริย
 จักรวาลใหม่ก็เกิดขึ้นเรื่อยๆ ทัศนะดัง
 กล่าวนี้ตรงกันกับวิทยาศาสตร์สมัย
 ปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

ความพิศของโลภ

จากการที่ได้รู้ความลับของ
 พลังงานดวงอาทิตย์และของวิวัฒนาการ
 ของดวงดาวต่างๆ แล้ว นักดาราศาสตร์

ศาสตร์ก็สามารถพยากรณ์ได้ว่า โลกของเราจะสิ้นสุดลงในทำนองใด กล่าวกันว่าดวงอาทิตย์คงจะค่อยๆ ส่องแสงสว่างยิ่งขึ้นทุกที่เป็นเวลาประมาณ ๕,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ ปี ซึ่งในระหว่างดังกล่าวนี้ โลกจะมีอุณหภูมิสูงขึ้นเกือบเท่าจุดน้ำเดือด ต่อจากนั้นความเข้มของแสงสว่าง (และความร้อนด้วย) จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมากกว่าที่แล้มา ในตอนนั้นดวงอาทิตย์จะขยายขนาดใหญโตขึ้นกว่าในปัจจุบันนี้ถึง ๒๐๐ หรือ ๓๐๐ เท่า ซึ่งก็หมายความว่าความใหญ่โตพอที่จะกลืนดาวพุธและดาวศุกร์และอาจถึงคลุมถึงโลกเราด้วยก็ได้ แต่พอมาถึงขั้นนั้นแล้ว การที่โลกจะถูกดวงอาทิตย์กลืนเข้าไปด้วยหรือไม่นั้น ก็ดูจะไม่เป็นเรื่องที่สำคัญนัก เพราะถึงอย่างไรความร้อนของดวงอาทิตย์ในระยะนี้ก็เพียงพอที่จะทำให้โลกของเราละลายกลายเป็นไอไปได้แล้ว

ครั้งหนึ่ง พระพุทธองค์เคยตรัสว่า

“ครั้นแล้ววันหนึ่งมหาสมุทรจะเหือดแห้งสิ้นสูญและหายไปเลย ในสมัยนั้นโลกอันใหญ่โตของเราก็จะถึงการดับสูญโดยถูกกลืนเข้าไปในกองไฟ”

อีกครั้งหนึ่งพระพุทธองค์ทรงบรรยายถึงรายละเอียดไว้มากขึ้นไปอีก แต่จะรู้สึกว่าเป็นแตกต่างกับแนวทางวิทยาศาสตร์อยู่ดังนี้

“ดูก่อนท่านภิกษุทั้งหลาย จะมีสมัยหนึ่งถัดจากนี้ไปหลายแสนปีทีฝนจะหยุดตก และต่อจากนั้นต้นไม้ใหญ่จะเหี่ยวแห้งและถูกทำลายไป ดวงอาทิตย์ดวงที่สองจะเกิด

ขึ้นมาแผดเผาอาหารใหญ่น้อยให้เหือดแห้งไปตามกัน เมื่อดวงอาทิตย์ดวงที่สามเกิดขึ้น แม่น้ำเช่น แม่น้ำคงคา ยมนา ก็จะเหือดแห้ง ในทำนองเดียวกันทะเลสาบและมหาสมุทรก็จะเหือดแห้งไปตามกัน เมื่อดวงอาทิตย์ที่ ๔, ๕, ๖, เกิดขึ้นตามกันมา)

ครั้นแล้วเมื่อดวงอาทิตย์ที่ ๗ เกิดขึ้น โลกและภูเขาพระสุเมรุก็จะถูกโพล่งเป็นไฟดวงใหญ่มหึมาลูกโพล่งและแตกทำลายเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ทาเก้าน่าเหลืออยู่มิได้ในที่สุด”

ในทางวิทยาศาสตร์มีทางที่จะเป็นไปได้เหมือนกันที่โลกของเราจะประสบวาระสุดท้าย ด้วยประการดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ข้างต้นนั้น ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ในเมื่อสุริยจักรวาลของเราบังเอิญชนกันขึ้นกับอีกสุริยจักรวาลหนึ่ง อันที่จริงประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของดาวฤกษ์ทั้งหมดนั้น ก็ไม่ใช่ดาวเดี่ยว เช่นดาวฤกษ์ (ดวงอาทิตย์) ของเรา แต่มักจะเป็นดาวคู่หรือเกาะกลุ่มกันมากกว่าคู่ที่มี ดังนั้นการที่จะมีดวงอาทิตย์เกิดขึ้น ๓ ดวงเนื่องจากการชนกันเป็นโอกาสที่มีได้มากกว่าการมีดวงอาทิตย์เพียง ๒ ดวงจากการชนกันนั้นเท่าที่รู้จักกันอยู่ก็มีระบบสุริยะแห่งหนึ่งที่มีดวงอาทิตย์ถึง ๖ ดวง (คือระบบคาสเตอร์ในเอมินี) แต่การที่ระบบสุริยะของเราจะไปชนกันกับระบบสุริยะที่มีดวงดาว ๖ ดวง (ซึ่งเท่าที่รู้จักกันอยู่มีเพียงระบบเดียวเท่านั้น) ก็รู้สึกว่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยากมาก

(อ่านต่อฉบับหน้า)

ค่าของเวลา

เวลาที่เลยล่วง
ใช้สิ่งล่วงเทียวหลอกใคร
เพียงสาหารกลไส
ใครพบเห็นล้วนเอ็นดู
อายุสรีบรูปร่าง
วัยเปลี่ยนต่างท่างยาญ
คืนวัดผันฤดู
ดลเปลี่ยนแปลงแยกย้ายพลัน
วัยรุ่นหอมกรุ่นรัก
พิมลพักตร์ซักชวนฝัน
งามร่างสะอางอัน
อ่อนสะคราญดูจก้านบัว
ธรรมชาติอาจแสดง
ต่างแสร้งแต่งเมียผัว
กลางคนอ่อนล้นตัว
เจอครวัครอบหอบทั้งวัน
สร้างฐานการอาชีพ
ภาระบีบเร่งขยัน
นึกได้ใจหายพลัน
ไอ้ชราเริ่มมาเยือน
หงอกขาวราวกับข้อม
ยอมไม่ยอมมันก็เหมือน
ความจำเริ่มกลางเดือน
ดูเหมือนสร้างบุญนำ
ปีใหม่หากใจเท่า
ใครหนอเล่าจะเลื่อนช้า
เร่งกิจพินิจกรรม
จักเลิศล้ำก่อนอำลา....(โลกช้า)

พรสุภาว

บทความ

สุวัฒน์ เจริญสุข

อาจารย์พิเศษ คณะสังคมศาสตร์ มมร.

แปลจาก BUDDHISM AND COSMOLOGY

By F. Mark Davis

พระพุทธรักษา กับจักรวาลวิทยา BUDDHISM AND COSMOLOGY

(ต่อจากฉบับที่ ๒๗)

อf Sanskrit origin and known as the 'Garland Sutra', the scripture comes to us via the Chinese who call it the 'Hwa Yen Sutra'. In it the Bodhisattva Samantabhadra addresses an assembly to which, among other things, he says, "Some (worlds) are shaped like flowers".

Unless we stretch our imagination, no known galaxy resembles a flower. Yet, lest we be too hasty in dismissing this as poetic fantasy, the sutra could be referring to a very real world system-if we interpret rings as being flower-like. For there seems to be evidence of intergalactic clouds of gas, none of which are observable by optical or radio telescope. Some astronomers believe that such structures, being billowy and cloud-like, could resemble flowers, these come about when a colli-

กมภิรัมหายานซึ่งต้นฉบับเป็นภาษาสันสกฤตชื่อ "มัลลยสูตร" ตกทอดมาถึงเราผ่านคนจีน ซึ่งเรียกคัมภีร์นี้ว่า "หวั ย่น สูตร" จากข้อความที่ปรากฏอยู่ในสูตรนี้ พระสมันตภัทรโพธิสัตว์ได้กล่าวปราศรัยต่อที่ประชุมแล้วกล่าวแกมทายว่า "โลกบางแห่ง มีสัณฐานเหมือนดอกไม้"

ถ้าเราไม่รู้จักใช้จินตนาการ เราก็จะไม่รู้ว่า กาแล็กซี่เหมือนดอกไม้แต่พระสูตรนี้อาจหมายถึงกลุ่มโลกจริงๆ ก็ได้ ด้วยเกรงว่า เราจะเร่งรีบเกินไปไม่ยอมรับแนวคิดนี้ว่าเป็นจินตนาการเชิงกวีนิพนธ์คือเพื่อฝัน ถ้าเราแปลความหมายของวงแหวนว่าเหมือนดอกไม้ เพราะดูเหมือนจะมีหลักฐานแสดงว่า มีกลุ่มแก๊สระหว่างกาแล็กซี่ซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตาเปล่าหรือแม้แต่ด้วยกล้องโทรทรรศน์ระบบคลื่นวิทยุ นักดาราศาสตร์บางกลุ่มเชื่อว่าเนื่องจากรูปร่างสัณฐานดังกล่าว นั้น มีลักษณะเป็นคลื่นเหมือนกลุ่มคว้น จึงอาจจะเหมือนดอกไม้ก็ได้ รูปร่างดอกไม้เหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อกาแล็กซี่กับกลุ่ม

sion between a galaxy and a gas cloud “blows” the interstellar gas out of the galaxy like a smoke ring. Such gas clouds, astronomers say, may contain billions of stars.

“Some are vast as the ocean”, proceeds the text, indicating that many galaxies are gigantic, therefore comparable with the sea.

“Spinning like a turning wheel”, begins the next sentence, coinciding with earlier comments on the Pali “**Cakkavala**”.

A later part of the same sentence reads, “Some are slender”, a statement that provides a fairly accurate picture of barred spirals. Such galaxies as these are observable in the constellations Cetus, Pegasus and Hercules; and, one in the last named has the appearance of being extremely slender, with its spirals scarcely perceptible.

“Some are small”, continues the line. This is certainly true, inasmuch as Seyfert galaxies are small when compared with say, the Milky Way or M31. Smaller still are the distant quasars. The light year in diameter; and, at least one quasar may have a central chord of less than a light week.

“For they have countless forms”, continues the sutra, suggesting galactic configurations other than those classified by Hubble. On the other hand, the line may be referring to cosmic units other than galaxies, about which more will be said presently.

“And (they) spin in various ways...

Some words are like a glowing wheel”,

Read the ensuing two lines. Further comment would be redundant, so we pass on.

“A volcano”, reads the first part of the

แก๊สชนกันแล้วพัดเอาแก๊สที่อยู่ระหว่างดวงดาวออกไปจากกาแล็กซี่ที่มีรูปเหมือนวงแหวนคว้น บรรดานักดาราศาสตร์กล่าวว่า กลุ่มแก๊สดังกล่าวนั้นอาจมีดวงดาวหลายพันล้านดวงก็ได้

มาลัยสูตรกล่าวหาว่า กลุ่มแก๊สบางกลุ่มกว้างใหญ่เท่ามหาสมุทรแสดงว่า กาแล็กซี่ส่วนมากมีขนาดใหญ่เทียบได้กับมหาสมุทร

ประโยคถัดมากล่าวว่า หมุนเหมือนล้อรถหรือกงล้อที่กำลังหมุนตรงกับความคิดเห็นก่อนหน้านี้ของคำบาลีว่า “จักรวาล”

ข้อความตอนต่อมาของประโยคเดียวกันกล่าวว่า “บ้างก็มีรูปร่างยาวเรียว” เป็นข้อความที่อธิบายภาพพอดกั้นหอยแถบลายเส้นได้ถูกต้องทีเดียว กาแล็กซี่เหล่านี้สามารถสังเกตเห็นได้ในกลุ่มดาวซีตัส กลุ่มเพกกะซัส และกลุ่มดาวเซอร์คิลิส และดาวในกลุ่มสุดท้ายที่กล่าวมานั้นมีลักษณะยาวเรียวมาก มีพอดกั้นหอยแทบมองไม่เห็น

บรรทัดเดียวกันกล่าวต่อว่า “บ้างก็มีขนาดเล็ก” ข้อนี้เป็นความจริงแน่นอน เนื่องจากกาแล็กซี่เซย์เฟิร์ตมีขนาดเล็ก เมื่อเทียบกับทางช้างเผือกเอ็ม 31 แต่ที่เล็กมากกว่านั้นก็คือ กลุ่มดาวที่อยู่ไกลริบจากโลก 4 - 10 พันปีแสง เช่น แสงสว่างที่ปล่อยออกมาจากกลุ่มดาวควอดราต 3 ซี 273 นั้น มีเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่าหนึ่งปีแสง และอย่างน้อยที่สุดดาวควอดราตวงหนึ่งอาจมีเส้นผ่าศูนย์กลางต่ำกว่าหนึ่งสปีดไลท์แสง

มาลัยสูตร (หรือ บุปผาสูตร) กล่าวต่อว่า “เพราะดวงดาวเหล่านั้นมีรูปร่างลักษณะไม่ถ่วง” แสดงว่าลักษณะรูปร่างของกาแล็กซี่มีหลายอย่างนอกเหนือไปจากที่ฮับเบิลแบ่งไว้แต่ข้อความบรรทัดนั้นอาจหมายถึงจักรวาลกลุ่มอื่นนอกเหนือไปจากกาแล็กซี่ก็ได้ ซึ่งมีอีกหลายกาแล็กซี่ที่จะต้องกล่าวถึงต่อไป

อีกสองบรรทัดถัดมากล่าวว่า “และกาแล็กซี่เหล่านั้นหมุนได้หลายทิศทาง โลกบางโลกมีลักษณะเหมือนวงล้อที่โตขึ้นเรื่อยๆ” ข้อความอื่นๆ นอกจากนี้พูดมากเกินไปจริง จึงขอผ่านไป

ตอนแรกของบรรทัดถัดมากล่าวว่า “ภูเขาไฟ” เป็น

next line, a statement amenable to two interpretations. First, however, let us consider the volcano.

Some volcanos erupt with violent explosions, most notably those with craters plugged with hardened lava. Such volcanos-Mt. Pelee in the French West Indies and Lassen Peak in California, are examples of the plug type-when they erupt, blow out the side of the mountain rather than through the plugged crater-often with catastrophic results. Ask yourself, then what cosmic entity might explode like a volcano?

Galaxies, of course. And, what gargantuan cataclysmic events they must be ! It seems incredible that an entire galaxy can explode. Yet, such is the fact as revealed by radio telescopes. Certain quasars have also been determined to be actively exploding. Quasar 3C273 displays an ejected body of matter some 250,000 light years in extent, a distance more than twice as long as the Milky Way's diameter. Though the cause of the Phenomenon is unknown, it could conceivably be the result of an extremely violent explosion. Then, too, M87 in Virgo is an exploding galaxy, as photographs show an incredible amount of matter being ejected from its nucleus.

Below the galactic level, another significant exploding unit is the star, sometimes in distant galaxies and sometimes in the Milky Way. For now and then, without warning, an extremely faint and insignificant star will suddenly intensify its luminosity a million times of more. Such a star has become a 'nova' or a 'supernova', depending on the magnitude of its brilliance. It would not be an overstatement to say that the most significant

ข้อความที่ยอมรับคำอธิบายทั้งสองข้อ อย่างไรก็ตามขออนุญาตกล่าวถึง "ภูเขาไฟ" ก่อน

ภูเขาไฟบางลูกปะทุมาด้วยการระเบิดอย่างรุนแรง ภูเขาไฟส่วนมากมีปล่องถูกอุดด้วยลาวาแข็งเช่น เมตต์เปลี ในหมู่เกาะเวสต์อินดีสของฝรั่งเศสและลัสเซนพีค ในแคลิฟอร์เนียคือตัวอย่างของภูเขาไฟที่มีลาวาอุดปล่อง กล่าวคือเมื่อภูเขาไฟเหล่านั้นปะทุก็จะพัดเอาลาวาออกมาทางด้านข้างของภูเขามากกว่าออกมาจากปล่องที่มีลาวาอุด มักจะส่งผลให้เกิดหายนะภัยอย่างรุนแรง ลองถามตัวเองซิว่า "มีจักรวาลอะไรบ้างที่อาจจะระเบิดเหมือนภูเขาไฟ?"

แน่นอนคำตอบก็คือกาแล็กซี่และกาแล็กซี่เหล่านั้นข้างเป็นหายนะภัยใหญ่หลวงเสียนี้กระไร! ดูไม่น่าเชื่อว่กาแล็กซี่ทั้งหมดจะระเบิดออกมาได้ แต่ว่าเป็นความจริงจากการตรวจด้วยกล้องโทรทรรศน์ระบบคลื่นวิทยุ นอกจากนั้นกลุ่มดาวควอดรันตัส 3 ซี 273 ได้พ่นมวลสารออกมาเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 250,000 ปีแสง ใหญ่กว่าเส้นผ่าศูนย์กลางของทางช้างเผือก 2 เท่า แม้ยังไม่มีการพบสาเหตุของปรากฏการณ์นี้ แต่ก็น่าเชื่อว่าเป็นผลมาจากการระเบิดอย่างรุนแรงมาก เช่นเดียวกับเอ็ม 87 ในกลุ่มดาวเวอร์โก คือ กาแล็กซี่ที่กำลังจะระเบิด เพราะภาพถ่ายหลายภาพชี้ว่า มีมวลสารจำนวนมากกำลังถูกพ่นออกมาจากใจกลางของมัน

ใ้ระดับกาแล็กซี่ลงไป จุดสำคัญอีกจุดหนึ่งคือดวงดาวบางครั้งก็อยู่ในกาแล็กซี่ที่ห่างไกลออกไปและบางครั้งก็อยู่ในทางช้างเผือก บางครั้งก็ไม่มีการเตือนล่วงหน้า ดาวดวงเล็กและสลัวมาก ก็จะหอแสงเจิดจ้าของตนเพิ่มขึ้นถึงล้านเท่าหรือมากกว่านั้น ดาวดังกล่าวนี้เรียกว่า "โนวา" หรือ "ซูเปอร์โนวา" ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของความส่องสว่างของดาวดวงนั้น คงจะไม่เกินความจริงถ้าจะกล่าวว่า ดาวซูเปอร์โนวาที่สำคัญสุดยอดในประวัติศาสตร์นั้นถูกสังเกตเห็นในฤดูร้อนปี ค.ศ.1054 (พ.ศ. 1597) เอกสารหลักฐานของจีนที่ยังหลงเหลืออยู่บันทึกไว้ว่า

supernova in history was observed in the summer of 1054 A.D. Extant Chinese records note that the "guest star", as it was called, appearing in Taurus, shone brightly as Venus at night and was visible by daylight for 23 days. Then, after eighty nights short of two years, the supernova faded from view. Today the Crab Nebula, as the supernova's gaseous cloud is called, is the object of intensive astronomical scrutiny.

The reason for this is mainly owing to the fact that the immense cloud of debris, which produces the nebula, envelopes an extremely diminutive, superdense neutron star, also known as a pulsar. The pulsar, like other similar ones, gets its name from the fact that owing to its unbelievable rotational velocity, the Crab's pulsar appears to be spinning at the break-neck rate of 30 times per second. Eons in the future, the pulsar will slow down, collapse completely and become one of the most fascinating and widely discussed objects in modern astronomy. And, that will be our next topic.

"Lion's mouth" follows "volcano". At first, this metaphor seems to be an enigma; but when we consider the habits of cats, the probable meaning emerges. A lion's mouth devours the flesh of other animals. What celestial object, then, like a lion's mouth, "devours" everything within its gravitational influence? The answer, to be sure, is the black hole. If "lion's mouth" is indeed a metaphor signifying a black hole, let us give this interesting phenomenon closer scrutiny.

Under certain conditions a pulsar may be compressed below its small diameter, until it has been reduced to a mere six kilometers or less. After that, something quite extraordinary happens.

"ดาวเยือน" ตามที่เขาเรียกขานกันในเวลานั้น ซึ่งมาปรากฏในกลุ่มดาววัวได้ทอแสงเจิดจ้าเหมือนดาวพระศุกรีในยามค่ำคืนและมองเห็นได้ในเวลากลางวันเป็นเวลา 23 วัน แล้วหลังจากนั้น 80 คืน เว้นระยะ 2 ปี ดาวซูเปอร์โนวา ก็จากหายไปจนมองไม่เห็น ปัจจุบัน ดาวรูปใหญ่ที่เรียก แครบเนบูละ ซึ่งกลุ่มแก๊สของดาวซูเปอร์โนวาคือวัตถุที่ได้รับการตรวจสอบในทางดาราศาสตร์อย่างเข้มข้น

เหตุผลในการตรวจสอบนี้ส่วนใหญ่ก็เนื่องมาจากความจริงที่ว่าเมฆขยะกองใหญ่ที่ทำให้เกิดกลุ่มแก๊สนั้นห่อหุ้มดาวนิวตรอนที่มีขนาดเล็กมากแต่มีความหนาแน่นมาก เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "พัลซาร์" คือแหล่งพลังงานวิทยุในกาแล็กซี่ แหล่งพลังงานพัลซาร์ ก็เหมือนแหล่งพลังงานอื่นๆ ในกลุ่มเดียวกันคือเรียกชื่อตามความเร็วในการโคจรของมัน กล่าวคือแหล่งพลังงานพัลซาร์ของดาวรูปใหญ่โคจรในอัตราเร็วมากคือ 30 ครั้งต่อวินาที ถ้านับเวลาตามหลักธรณีวิทยาแล้วในอนาคตนั้นแหล่งพลังงานพัลซาร์จะต้องลดความเร็วลง ยุบตัวลงทั้งหมดและกลายเป็นสิ่งที่น่าพิศวงที่สุดและถูกกล่าวขวัญอย่างกว้างขวางที่สุดอย่างหนึ่งในแวดวงดาราศาสตร์ยุคใหม่ และนั่นก็คือหัวข้อที่ เราจะพูดคุยกันต่อไป

"ปากสิงโต" คือข้อความต่อจาก "ภูเขาไฟ" ครั้งแรก คำพูดเปรียบเทียบนี้ดูจะเป็นปริศนาเล็กน้อยแต่เมื่อพิจารณาถึงนิสัยของแมวแล้ว ความหมายที่อาจจะเป็นไปได้ก็ปรากฏออกมา ปากสิงโตนั้นกินเนื้อของสัตว์อื่น แล้วอะไรเล่าในท้องฟ้าที่มีลักษณะเหมือนกับปากสิงโต กินทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ภายในอิทธิพล แรงดึงดูดของมัน? แน่نونคำตอบก็คือหลุมดำ ถ้าปากสิงโตคือคำเปรียบเทียบหมายถึงหลุมดำ ถ้าปากสิงโต คือคำเปรียบเทียบหมายถึงหลุมดำ จริงๆ แล้ว ขอให้พิจารณาปรากฏการณ์อันน่าสนใจอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

ภายใต้เงื่อนไขบางประการ แหล่งพลังงานพัลซาร์ อาจจะถูกบีบกดให้เล็ก กว่าเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดเล็กของมัน จนกระทั่งมันถูกลดขนาดลงเหลือเพียง 6 กม. หรือต่ำกว่านั้น หลังจากนั้นเรื่องแปลกประหลาดก็เกิดขึ้นแต่ต้องอธิบายก่อน

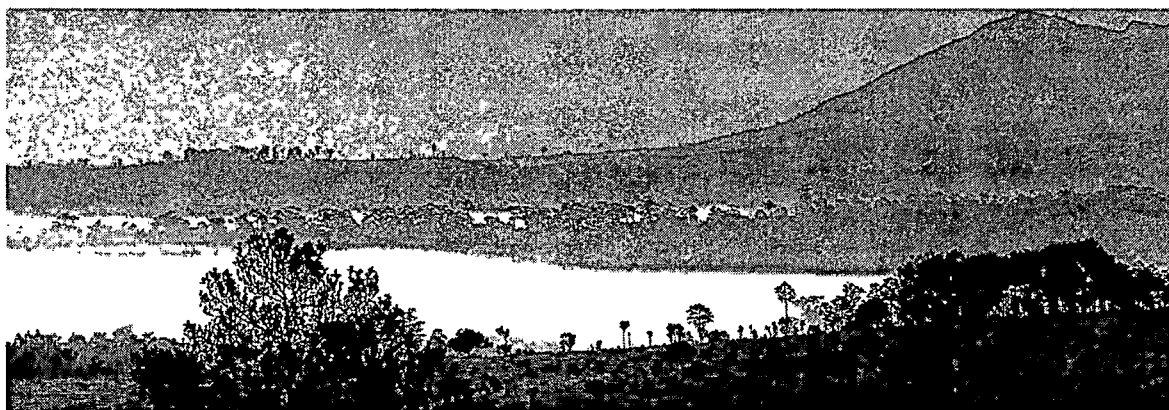
First, however, an explanation.

Light, according to the relativity theory, has mass; therefore it is subject to gravity. Thus, light escaping from a star will be somewhat hindered by that body's gravitational field. The gravity of a star of normal dimension-say 1,600,000+kilometers in diameter-is not great enough to restrain the escape of light. Contrariwise, if the matter of a star becomes compressed into an extremely dense state, the gravitational force becomes incredibly great. This frequently happens to the neutron core of an exploded star. When such a core shrinks to a radius of a few kilometers, its surface gravity becomes billions of times greater than that of a normal star. The tug of that fantastic force then prevents everything-even light as tenuous as it is-from escaping spaceward. From that moment the star disappears from the universe as a black, and therefore, invisible hole. And, like the mouth of a ravenous lion, it "devours" everything within its immediate vicinity.

Are we certain that black holes do indeed exist? No. Since they are invisible, they are only theoretically possible. Yet, X-ray astronomy has given a tentative indication that they are real. For X-ray observations made by satellites and rockets have revealed a powerful X-ray source in Cygnus, the so-called Northern Cross. Called Cygnus X-1, this X-ray source is located near a supergiant star that is the member of a spectroscopic binary, a spectroscopic binary being a pair of stars not separately visible. The companion star, in this case, seems to be the X-ray source. But, what do X-ray have to do with black holes? Clarification is in order.

ตามทฤษฎีแห่งความสัมพัทธ์นั้น แสงสว่างมีความหนาแน่นเพราะฉะนั้นแสงจึงตกอยู่ภายใต้แรงดึงดูดด้วย ดังนั้นแสงสว่างที่ส่องมาจากดาวดวงหนึ่งอาจจะต้องถูกขัดขวางอยู่บ้างโดยสนามแม่เหล็กของมวลสารนั้น แรงดึงดูดของดาวขนาดปกติที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1,600,000 + กม. นั้น ยังไม่มากพอที่จะยับยั้งการเล็ดลอดของแสง แต่ตรงกันข้าม ถ้าสาระของดาวถูกอัดอยู่ในสภาพแน่นๆมากๆ แรงดึงดูดก็จะเพิ่มมากขึ้นแรงดึงดูดนี้มักจะเกิดที่ใจกลางหรือแกนของนิวตรอนของดาวที่ระเบิด เมื่อแกนนั้นลดขนาดลงเหลือไม่กี่กิโลเมตร แรงดึงดูดที่ผิวของดาวดวงนั้นจะมีมากกว่าแรงดึงดูดของดาวปกติหลายพันล้านเท่า การดึงดูดของแรงมหาศาลขนาดนั้นย่อมขัดขวางทุกสิ่งทุกอย่างแม้แต่แสงขนาดเล็กที่สุดไม่ให้เล็ดลอดออกไปสู่อวกาศ นับแต่นั้นไปดาวดวงนั้นก็จะอันตรธานไปจากจักรวาลกลายเป็นหลุมดำที่มองไม่เห็น และก็เช่นเดียวกับปากสิงโตตะกะนั้นเอง หลุมดำนี้กินทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ภายในบริเวณใกล้เคียงของมัน

เรามั่นใจหรือไม่ว่าหลุมดำมีอยู่จริง? คำตอบคือไม่เลย เพราะหลุมดำมองไม่เห็นจึงเป็นไปได้แต่ในทางทฤษฎีเท่านั้น แต่กระนั้นดาราศาสตร์รางวัลซีเอ็กซ์ได้ให้คำอธิบายจากการทดลองว่าหลุมดำมีอยู่จริง เพราะการสังเกตด้วยรังสีเอ็กซ์โดยใช้ดาวเทียมและจรวดได้ชี้ให้เห็นแหล่งพลังงานรางวัลซีเอ็กซ์ขนาดใหญ่ในกลุ่มดาวซิกนัสที่เรียกกันว่า นอร์เธิร์น ครอสส์ (ดาว 6 ดวงในกลุ่มดาวซิกนัสอยู่เรียงกันเป็นรูปไม้กางเขน) แหล่งพลังงานรางวัลซีเอ็กซ์ที่เรียกว่า ซิกนัสเอ็กซ์ - 1 นี้อยู่ใกล้ดาวฤกษ์ยักษ์ใหญ่ซึ่งเป็นสมาชิกของดาวคู่ที่มองไม่เห็นถ้าแยกออกจากกัน ในกรณีนี้ ดาวสหายคู่นี้ดูจะเป็นแหล่งรางวัลซีเอ็กซ์แต่รางวัลซีเอ็กซ์เกี่ยวข้องอะไรกับหลุมดำ? คำอธิบายต่อไปนี้จะพอยอมรับกันได้

If normal binaries are sufficiently contiguous, the gravitational force of each star causes an exchange of matter. On the other hand, if one of the stars is a black hole, there will be no exchange but a one-way current streaming toward the black hole. As the gas from the normal star nears the black hole, a vortical effect will be created in which the gas' movement will accelerate to an incredibly high velocity, owing to the black hole's irresistible pull. As they approach the black hole, the rapidly moving gas particles collide with one another, become extremely hot and create energetic currents of X-rays. Though some astronomers remind us that pulsars also emit X-rays, the aforementioned radiation leads other astronomers to believe that a black hole does indeed exist in Cygnus.

About the lion's mouth, the sutra makes no further mention. So proceeding, we note that, at the end of the same line, some world systems are described as being shaped like sea shells. A vivid description of a spiral galaxy, about which comment would be superfluous. So, we pass on.

ถ้าดาวคู่ปกติอยู่ชิดกันมาก แรงดึงดูดของดาวแต่ละดวงจะทำให้สสารสลับกัน แต่ถ้าดาวดวงหนึ่งในกลุ่มดาวนั้นมีหลุมดำ สสารจะไม่สลับกัน แต่จะมีกระแสแก๊สทางเดียวไหลไปยังหลุมดำเมื่อแก๊สจากดาวปกติเข้าใกล้หลุมดำจะเกิดการหมุนวนทำให้เกิดคลื่นไหว แรงที่เกิดความเร็วสูงอย่างไม่น่าเชื่อ เนื่องมาจากแรงดึงดูดที่ไม่มีอะไรต้านทานได้ของหลุมดำ เมื่ออนุภาคของแก๊สที่กำลังเคลื่อนไหวอย่างเร็วนั้นเข้าใกล้หลุมดำ ก็เกิดการปะทะกันจนมีความร้อนสูงมาก ทำให้เกิดกระแสพลังงานรังสีเอ็กซ์ขึ้นมา แม้นักดาราศาสตร์จำนวนไม่น้อยจะเตือนเราว่าแหล่งพลังงานพัลซาร์ปล่อยรังสีเอ็กซ์ออกมาด้วยแต่ก็มั่นใจภาพรังสีดังกล่าวนั้นก็ทำให้นักดาราศาสตร์คนอื่นๆ เชื่อว่าหลุมดำมีอยู่จริงในกลุ่มดาวซิกนัส

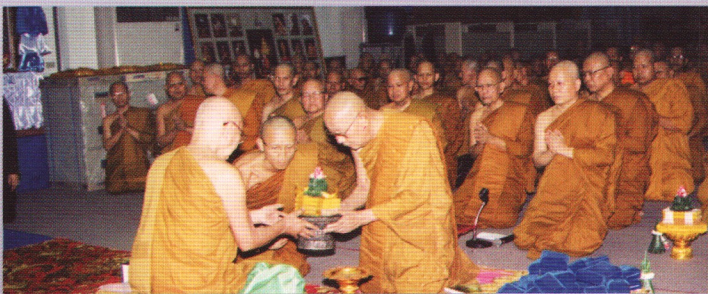
มัลลยสูตรหรือบุพผาสสูตร ไม่ได้กล่าวถึงปากสิงโตอีกเลยเมื่อเป็นเช่นนั้นจึงขอให้สังเกตว่าท้ายบรรทัดเดียวกันนั้น มีข้อความพรรณนาว่า โลกบางกลุ่มมีลักษณะเหมือนเปลือกหอยทะเล เป็นคำอธิบายกาแล็กซีรูปทรงขอบคั่นหอยชัดเจนซึ่งถ้ากล่าวถึงอีกคงจะซ้ำซาก จึงขอผ่านไป

(อ่านต่อฉบับหน้า)

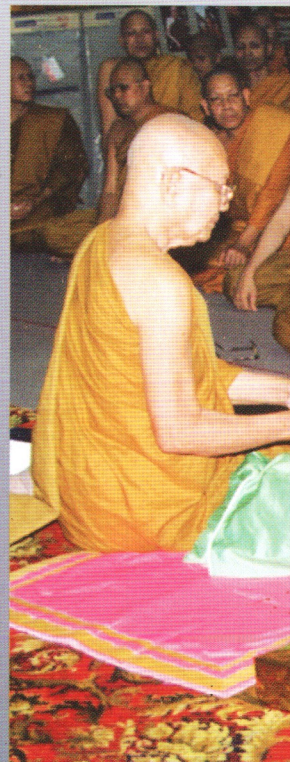
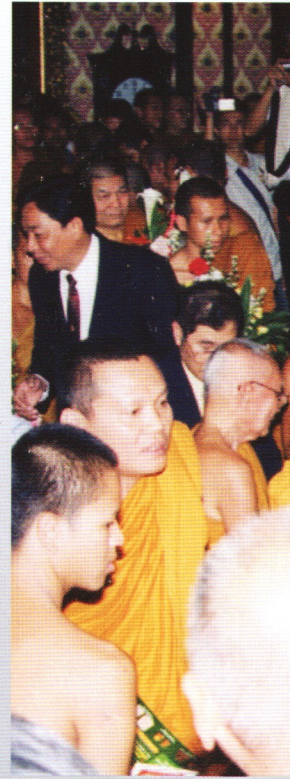
☆☆☆
ปิยะอุษาพิชญ์

การแสดงมุทิตาสักการะแด่สมเด็จพระญาณวโรดม

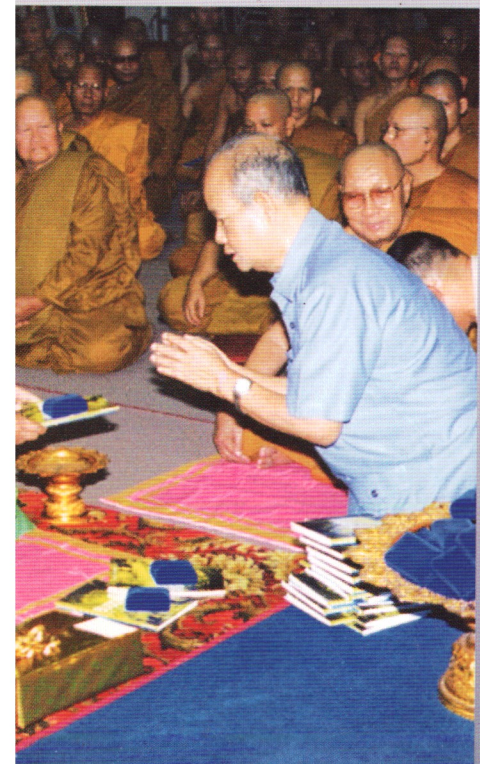
คณะศิษยานุศิษย์ ร่วมแสดงมุทิตาสักการะแด่ พระญาณวโรดม ในวโรกาสที่ได้รับสถาปนาเป็น สมเด็จพระราชาคณะที่ สมเด็จพระญาณวโรดม ณ พระอุโบสถวัดเทพศิรินทราวาส เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๖

การแสดงมุทิตาสักการะแด่สมเด็จพระญาณวโ

ดม วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖

มหามกุฏเกมส์ ครั้งที่ ๔

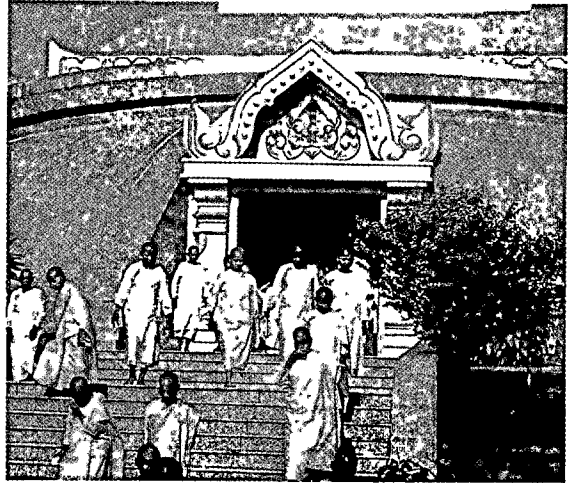

พศ.มานพ นักการเขียน

ป ๒๖, คณ.บ., คณ.ม.

มมร วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

พระพุทธรศาสนากับสังคมศึกษา

(ต่อจากฉบับที่ ๒๗-๖๖)

สาระสำคัญเกี่ยวกับทฤษฎี วิวัฒนาการของสังคมและรัฐ มีดังนี้

๑. ระยะเริ่มต้น

สมัยหนึ่งโลกหมุนเวียนไปสู่ความพิเนาศ สัตว์ทั้งหลายไปเกิดในชั้นอาภัสสรพรหมกันโดยมาก เมื่อโลกหมุนกลับ (คือเกิดใหม่ภายหลังพิเนาศ) สัตว์เหล่านั้นก็จุติมาสู่โลกนี้ เป็นผู้เกิดขึ้นจากใจ กินเบ็ดเป็นภักษา (ยังมีอำนาจมานอยู่) มีแสงสว่างในตัว ไปได้ในอากาศ (เช่นเดียวกับเมื่อเกิดในชั้นอาภัสสรพรหม)

แล้วเกิดมีรสดิน (หรือเรียกว่าจวันดิน) อันสมบูรณ์ด้วย สี กลิ่น รส

สัตว์ทั้งหลายเอาน้ำจิมจวันดินลุ่มรสดูก็ชอบใจ เลยหมดแสงสว่างในตัว เมื่อแสงสว่างหายไป ก็มีพระจันทร์ พระอาทิตย์ มีดาวนักษัตร มีคืนวัน มีเดือน มีกิ่งเดือน มีฤดู และปี เมื่อกินจวันดินเป็นอาหาร กายก็หยาบกระด้าง ความทรมานของผิวพรรณก็ปรากฏ พวกผิวพรรณดี ก็ดูหมิ่นพวกผิวพรรณทราม เพราะดูหมิ่นผู้อื่นเรื่องผิวพรรณ เพราะความถือตัวและดูหมิ่นผู้อื่น จวันดินก็หายไป ต่างก็พากันบนเสียชีวิต แล้วก็เกิดสะกิดดินที่สมบูรณ์ด้วย สี กลิ่น และรสขึ้นแทนใช้เป็นอาหารได้ แต่เมื่อกินเข้าไปแล้วร่างกายก็หยาบกระด้างยิ่งขึ้น ความทรมานของผิวพรรณก็ปรากฏชัดขึ้น เกิดการดูหมิ่น ถือตัว เพราะเหตุผิวพรรณนั้นมากขึ้น สะกิดดินก็หายไป เกิดเผาไม้สมบูรณ์ด้วย สี กลิ่น และรส

ขึ้นแทน ใช้กินเป็นอาหารได้ ความหยาบกระด้างของกาย และความทรมานของผิวพรรณก็ปรากฏมากขึ้น เกิดการดูหมิ่นถือตัว เพราะเหตุผิวพรรณนั้นมากขึ้น เผาไม้ก็หายไป ข้าวสาลี ไม่มีเปลือก มีกลิ่นหอม มีเมล็ดเป็นข้าวสารก็เกิดขึ้นแทน ใช้เป็นอาหารได้ ข้าวนี้เก็บเย็นเข้าก็แก่แทนที่ขึ้นมาอีก เก็บเข้าเย็นก็แก่แทนที่ขึ้นมาอีก ไม่ปรากฏพร่องไปเลย ความหยาบกระด้างของกาย ความทรมานของผิวพรรณก็ปรากฏมากขึ้น

๒. ระยะเริ่มต้นของ สถาบันครอบครัว

โลกได้วิวัฒนาการมาเรื่อยๆ เป็นลำดับ สัตว์นั้นซึ่งก็คือมนุษย์มีโครงสร้างทางร่างกายเปลี่ยนแปลงไปใน

ลักษณะต่างๆ จึงปรากฏนิมิตเป็นเพศผู้ชาย เพศผู้หญิง และร่วมเพศสืบพันธุ์ ต่อหน้าคนทั้งหลายถูกตั้งข้อรังเกียจ ต่อมาจึงรู้จักสร้างบ้านเรือนขึ้นสำหรับพักอาศัย ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสถาบันครอบครัวตามแนวสังคมวิทยา

๓. ระยะเริ่มต้นของสถาบันเศรษฐกิจ

เมื่อสร้างสถาบันครอบครัวแล้ว มนุษย์เริ่มมีความเกียจคร้าน ไม่แสวงหาอาหารแบบหามือกินมือเสียแล้ว จึงได้สะสมกักตุนเศษฐูปัจจัยเท่าที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ข้าว เป็นต้น เอาไว้บริโภคได้นานๆ เป็นสัปดาห์ เดือน ปี ในขั้นแรก เศรษฐูปัจจัยดังกล่าว เกิดมีอยู่แล้วเป็นสมบัติธรรมชาติอย่างอุดมสมบูรณ์ไม่มีใครถือสิทธิ์อ้างเป็นเจ้าของโดยเฉพาะ แต่เมื่อสะสมผลผลิตที่ธรรมชาติให้ไว้เช่นนั้น ธรรมชาติจึงไม่สนองตอบ คือเกิดขึ้นได้ทันต่อความต้องการ

จึงมีการแบ่งปันทรัพย์สินกันคือพื้นที่ปลูกข้าวและพืชพันธุ์ต่างๆ พร้อมทั้งมีการรับรองสิทธิในการครอบครองไว้ด้วย

๔. ระยะเริ่มต้นของสถาบันการเมืองการปกครอง

ต่อมา มีบางคนละโมภชโยมยทรัพย์สินของผู้อื่น ทั้งๆ ที่ทรัพย์สินของตนก็มีอยู่แล้ว ถูกจับได้และถูกลงโทษหลายครั้ง ก็ยังไม่ประพฤติตามครรลองครองธรรม ความซัดซี้ต่างๆ เช่น การ

ลักทรัพย์ การพูดเท็จ การทำร้ายร่างกาย จึงได้เกิดขึ้น

เมื่อหมู่มนุษย์เดือดร้อนเช่นนี้ จึงร่วมกันสรรหาคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม คือคนเที่ยงตรง มีศักดิ์ใหญ่ เป็นหัวหน้าหรือผู้นำ มีหน้าที่ดีและขบไล่คนที่ทำผิด

ผู้นำมี ๓ ชื่อ คือ

๑. มหาสมมติ คือ ผู้ที่มหาชนแต่งตั้ง

๒. กษัตริย์คือ ผู้เป็นใหญ่แห่งนา
๓. ราชา คือ ผู้ทำให้มหาชนพอใจ สุขใจ

วาระกษัตริย์จึงเกิดขึ้นจากบุคคลเหล่านี้

อัครคณูสูตร กล่าวถึงการขยายตัวของสังคม จึงเกิดการแบ่งชั้นวรรณะขึ้น กล่าวคือยังมีคนบางกลุ่ม ออกมาข่มขู่ขูดรีดที่ชั่วที่เป็นอกุศล จึงมีนามว่า พรามหมณ์ (ผู้ลอยบาป) สร้างกฎใหญ่ขึ้น เพ่งในกฎนั้น จึงมีนามว่า ฉายกะ (ผู้เพ่ง) บางคนไปอยู่รอบหมู่บ้าน รอบนิคม แต่งตำรา (แต่งพระเวท) และสอนให้ผู้อื่นสวดสาธยาย) คนจึงกล่าวว่า ไม่เพ่ง นามว่าอชฌายกะ (ผู้ไม่เพ่ง) จึงเกิดขึ้น เดิมหมายความว่าแต่ปัจจุบันนี้หมายความว่า (อชฌายกะปัจจุบันนี้แปลว่า ผู้สาธยาย)

ยังมีบางกลุ่มประกอบกิจการที่เด่น หรือชั้นสูง เช่นการค้า จึงมีชื่อว่า เวสสะ (แพศย์)

ยังมีคนบางกลุ่ม ประกอบการล่าสัตว์ จึงมีชื่อว่า ศูทร คำว่า สุทุท (ศูทร) เพี้ยนมาจากคำว่า ลูทุท (นายพราน) หรือชุกุท (งานเล็กๆ น้อยๆ) เป็นเชิง

ว่า พวกแพศย์ คือผู้ที่ทำงานสำคัญ แต่พวกศูทรทำงานเล็กๆ น้อยๆ ที่เข้าใจกันทั่วไปคือศูทร เป็นพวกคณงานหรือคนรับใช้

การแบ่งชั้นวรรณะนั้น ในขั้นเดิมมิได้มาจากหลักการอื่น นอกจากการแบ่งงานหรือแบ่งหน้าที่กันตามความสมัครใจ แล้วก็ไม่ใช่ใครวิเศษกว่าใครมาแต่ต้น แท้จริงก็คนชั้นเดียวกันมาแต่เดิม ทั้งนี้เป็นการทำลายพิธีฐานะช่วยให้ลดการดูหมิ่นกันและกัน เป็นการปฏิเสธหลักการของพรามหมณ์ที่ว่าใครเกิดจากส่วนไหนของพระพรหม ซึ่งสูงต่ำกว่ากัน

อัครคณูสูตร ได้ชี้ให้เห็นว่า สังคมมนุษย์ได้วิวัฒนาการเป็นลำดับเรื่อยมา แรกทีเดียว มนุษย์อยู่ด้วยกันตามสภาพธรรมชาติ ครั้นต่อมาจึงวิวัฒนาการมากขึ้น มีสถาบันครอบครัว สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันการเมืองการปกครอง เมื่อเวลาผ่านไปนาน ๆ เข้า มีการขยายตัวของสังคม จนได้เกิดมีการแบ่งวรรณะต่างๆ ตามอาชีพงานที่ทำ ตามสำนวนของพระพุทธศาสนาว่าเป็นไปตามกรรม

เมื่อกล่าวเฉพาะระยะเริ่มต้นของสถาบันการเมืองการปกครอง พึงสังเกตได้ว่า ถ้ามนุษย์ตั้งอยู่ในธรรมและยึดหลักธรรมเป็นแนวทางดำเนินชีวิตแล้วไม่จำเป็นต้องมีการปกครองบริหาร แต่พอสังคมขยายตัวมีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ความชั่วร้ายเดือดร้อนจึงได้เกิดตามมา เพราะเนื่องจากมนุษย์นั่นเอง ละเมิดหลักธรรม กล่าวคือลูแก่อำนาจ กิเลสตัณหา จึงทำให้มนุษย์ไม่ได้รับ

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
หมู่มนุษย์จึงได้รวมตัวร่วมตัดสินใจ
สรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดมา
เป็นหัวหน้าหรือผู้นำเพื่อจัดการแก้ไข
หรือขจัดปัญหาชั่วร้ายดังกล่าว

จึงสรุปได้ว่า ในอัครคัมภีร์แสดงถึง
แสดงถึงทฤษฎีวิวัฒนาการ เกี่ยวกับ
โลก มนุษย์ และสังคม ซึ่งคัดค้าน
ทฤษฎีเทวกำเนิดของพราหมณ์

ครอบครัว : สถาบันสังคมขั้นมูลฐาน*

ครอบครัว (Family) คือสถาบัน
สังคมขั้นมูลฐานที่ประกอบด้วยผู้ชาย
หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งอยู่ร่วมกับผู้หญิง
หนึ่งหรือมากกว่า โดยมีความสัมพันธ์
ทางเพศที่สังคมอนุมัติพร้อมด้วยสิทธิ
และหน้าที่ที่สังคมยอมรับ โดยทั่วไป
แล้ว ครอบครัวแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท
โดยลำดับ จากจำนวนที่ปฏิบัติกันมาก
ไปสู่ที่ปฏิบัติกันน้อย ดังนี้ คือ (แบ่งตาม
การมีคู่สมรส) การมีคู่สมรสคนเดียว
การมีภรรยาหลายคนคราวเดียวกัน
การมีสามีหลายคนคราวเดียวกันและ
การแต่งงานกลุ่ม

ในระบบความคิดของพระพุทธ
ศาสนา ครอบครัวในฐานะเป็นสถาบัน
หนึ่งได้รับการตีค่าอย่างสูง ครอบครัว
หน่วยกลาง (Nuclear Family : กลุ่ม
สังคมที่ประกอบด้วยสามี ภรรยาและ
บุตรในครัวเรือนเดียวกัน) และครอบ
ครัวขยาย (Extended Family: กลุ่ม
สังคมที่ประกอบด้วยครอบครัวที่
สัมพันธ์กันหลายครอบครัว อาศัยอยู่ใน
ในครัวเรือนเดียวกัน ในลักษณะ ดังนี้

(ก) ครอบครัวหลายครอบครัว
ที่มีความเกี่ยวข้องทางสายเลือดโดย
ตรง ตั้งแต่ ๒ ชั่วคนขึ้นไป อาศัยอยู่
ในครัวเรือนเดียวกัน เช่น มีปู่ ย่า พ่อ
แม่ ลูกและหลาน หรือ ตา ยาย พ่อ
แม่ ลูกและหลาน อาศัยอยู่ในครัวเรือน
เดียวกัน

(ข) ครอบครัวหลายครอบครัว
ซึ่งเกี่ยวข้องเป็นพี่น้องกันอยู่อาศัยร่วม
กันเป็นกลุ่มในครัวเรือนเดียวกัน แบบ
นี้มีศัพท์เฉพาะออกไปอีกว่า ครอบครัว
ร่วม (Joint Family) เช่น ในอินเดีย
ปรากฏว่า ครอบครัวของผู้ชายและ
ครอบครัวของน้องผู้ชายอยู่ร่วมกันภายใน
ในครัวเรือนเดียวกัน) มักจะถูกอ้างถึง
ในวรรณคดีพระพุทธศาสนา ความ
สัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
จะต้องเป็นหน้าหนึ่งใจเดียวกัน เต็มไป
ด้วยความหมายและมีลักษณะเฉพาะ

ครอบครัวเชื่อมโยงได้กับคำสอน
เรื่องทศ 6 บุคคลประเภทต่างๆ ที่ต้อง
เกี่ยวข้องสัมพันธ์ทางสังคม ประดุจทศ
ที่อยู่รอบตัว มี ๖ ประเภท คือ

๑. ทิศเบื้องหน้า คือทิศตะวันออก ได้แก่ มารดาบิดา คู่กับบุตรธิดา
๒. ทิศเบื้องขวา คือทิศใต้ ได้แก่ ครูอาจารย์ คู่กับศิษย์
๓. ทิศเบื้องหลัง คือทิศตะวันตก ได้แก่ ภรรยา คู่กับสามี
๔. ทิศเบื้องซ้าย คือทิศเหนือ ได้แก่ มิตร คู่กับมิตร
๕. ทิศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้ และคนงาน คู่กับนายจ้าง
๖. ทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณะ พราหมณ์ คือบรรพชิต คู่กับคฤหัสถ์

ทั้ง ๖ ประเภทนั้นต่างปฏิบัติ
หน้าที่ต่อคู่ของตนเอง (หน้าที่มีอย่างไร
นั้น อ่านจากนวกโกวิท น.ธ.ตรี)

ในบรรดาหน้าที่ต่างๆของครอบครัวนั้น หน้าที่ที่สำคัญๆ มีดังนี้

๑. กิจกรรมทางเศรษฐกิจ: แสวงหาสิ่งที่จำเป็นเพื่อค้ำจุนครอบครัว
๒. การขัดเกลาทางสังคมแก่เด็ก โดยมีการพร่ำสอนและอบรมคุณธรรม
๓. สนองความต้องการทางเพศ
๔. ให้ความมั่นคงทางอารมณ์แก่สมาชิกได้ตลอดเวลา

ชุมชนที่ครอบครัวนั้นอาศัยอยู่
ได้ทำให้บรรทัดฐานของสถาบันครอบครัวเข้มแข็งขึ้น เหตุผลประการหนึ่ง
ที่ว่า ทำไม่ประชาชนจึงไม่กระทำความ
ผิด คือความกลัวต่อการถูกสังคมตำหนิ
หรือติเตียน (Social Censure) มีเรื่อง
ที่ทราบกันดี คือเรื่องผู้ชายชรา ซึ่งถูก
บุตร ๔ คนสมรู้ร่วมคิดกับภรรยาให้
แบ่งทรัพย์สินสมบัติแก่พวกตน

พระพุทธศาสนาสอนหน้าที่ ซึ่ง
มารดาบิดาและบุตรธิดาต้องมีต่อกัน
ความสัมพันธ์ของมารดาบิดาและบุตร
ธิดาดังกล่าวได้สร้างบรรทัดฐานที่เป็นคู่
กัน ๒ ประการ คือ

๑. มารดาบิดาต้องมอบทรัพย์สินสมบัติแก่บุตรธิดาในโอกาสอันสมควร คือต่อเมื่อเจริญเติบโตแล้ว
 ๒. ในทางกลับกัน บุตรธิดาเมื่อได้รับทรัพย์สินสมบัติแล้ว ต้องเลี้ยงดูมารดาบิดาในเวลาแก่เฒ่า
- เมื่อมีการละเมิดบรรทัดฐาน จึงมีการถูกตำหนิตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในอรรถกถาธรรมบทภาค ๗^{๑๑} เล่า

ว่า ชายชรา เมื่อถูกบุตรคบคิดกับภรรยา ขับไล่ออกจากบ้าน จึงไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนคาถาให้พราหมณ์นำไปกล่าวแก่มหาชนซึ่งประชุมกันในสภา ดังนี้

“บุตรที่ข้าพเจ้าปรารถนาความเจริญ หวังจะได้รับความพึงพอใจ คบคิดกับภรรยา รุกรานข้าพเจ้าเหมือนสุนัข รุกรานสุกร ฉะนั้น

บุตรนั้นเป็นอสัต ผู้ชายเลวทราม เรียกข้าพเจ้าว่า “พ่อ พ่อ” เขาคืออาชชกลัษชาติมาเกิดเป็นบุตร ทอดทิ้งข้าพเจ้าที่แก่เฒ่า บิดาของคณพาล เป็นคนแก่เหี่ยวชราเหมือนม้าแก่ใช้งานไม่ได้ เขาก็ไม่ให้อาหารกิน

ไม้เท้าของข้าพเจ้ายังจะดีเสียกว่าบุตรที่ไม่เชื่อฟัง ไม้เท้ากันโคดูได้ กันสุนัขได้ ยันข้างหน้าเวลามืดได้ ใช้หยั่งในที่ลึกได้

ด้วยอานุภาพของไม้เท้า คนแก่อย่างข้าพเจ้านี้ พลาดแล้วยังใช้ยันขึ้น

ได้อีก”

ปรากฏว่า แผนการของพระพุทธเจ้าได้ผลดังที่พระองค์ทรงมุ่งหวังไว้ เพราะสังคมยุคนั้นมีบรรทัดฐานที่เข้มแข็งว่า บุตรคนใดใช้สอยทรัพย์สินสมบัติของมารดาบิดา แต่ไม่เลี้ยงมารดาบิดา บุตรคนนั้นต้องถูกฆ่า หลังความคิดเห็นจากสาธารณชนและความละเอียดต่อการถูกสาธารณชนตำหนิ ทำให้บุตรรู้ว่าพวกตนเองทำผิด แล้วรับปากจะแก้ไขพฤติกรรม

ในครอบครัว บิดามารดาได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพนับถืออย่างเท่าเทียมกัน มารดาบิดาเป็นเหมือนพระพรหมของบุตรธิดา

กาทักที่ติดต่อผู้หญิง^{๑๑}

ฐานะของผู้หญิงเป็นฐานะที่พิเศษในสังคม การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงเป็นลักษณะที่มีอยู่ทั่วไปในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นในแอฟริกา อเมริกา

เอเชีย หรือแม้กระทั่งยุโรปก็ตาม อคติและอุปสรรคที่ผู้หญิงต้องเผชิญนั้น ก็ดูเหมือนว่า เกือบจะเป็นเช่นเดียวกัน การกีดกันสิทธิของผู้หญิงทั่วโลกเกิดจาก อคติทางศาสนา ในเกือบจะทุกศาสนาของโลกได้พรรณนาว่าผู้หญิงเป็นผู้ล่อลวง และมีการเตือนให้ระวังผู้หญิงไว้ อีกด้วย

ในสมัยที่สถานภาพของผู้หญิงถูกถือว่า ต่ำต้อยด้อยค่ากว่าผู้ชาย พระพุทธเจ้าทรงแสดงคำสอนที่แตกต่างจากนั้น ในสังคมซึ่งการเกิดของธิดาถูกถือว่าเป็นสิ่งชั่วร้าย พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“ดูก่อนมหาบพิตร ผู้เป็นใหญ่ยิ่งกว่าปวงชน แท้จริงแม้ผู้หญิงก็เป็นผู้ประเสริฐ (กว่าผู้ชาย) พระองค์จึงชุบเลี้ยงไว้ ผู้หญิงที่มีปัญญา มีศีล ปฏิบัติพอผิวแม่ผัวดั่งเทวดา จงรักภักดีต่อสามี ผู้ชายที่เกิดจากผู้หญิงนั้น ย่อมเป็นแก่ล้ากว่า เป็นเจ้าแห่งทิศได้ บุตรของภรรยาดีเช่นนั้น แม้ราชสมบัติก็ครอบครองได้”^{๑๒}

พระดำรัสข้างต้นนั้น พระพุทธเจ้าตรัสสอนแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล ผู้ทรงโหม่นสออย่างเห็นได้ชัดกับชาวสarthที่พระนางมัลลิกาเหว็ได้ประสูติธิดา

ในความคิดและการปฏิบัติของพระพุทธศาสนา ผู้หญิงไม่ถูกถือว่าเป็นทรัพย์สินสมบัติของสามีแต่อย่างใด พระพุทธศาสนาได้ทำให้ผู้หญิงพ้นจากการเป็นข้าวของ มาสู่การมีชีวิตที่เป็นอิสระด้วยตนเอง

นางสาวไอ.บี.ฮอร์เนอร์ (I.B. Horner)^{๑๓} กล่าวว่า

“เพราะความเจริญของพระพุทธ

ศาสนา ผู้หญิงในฐานะเป็นสาวที่หนัก
ภรรยา ผู้หญิงหม้าย มีสิทธิและหน้าที่
ไม่ใช่จำกัดอยู่เพียงการตั้งครุฑ แต่ยังเป็น
เป็นส่วนผสมที่ลงตัวของสังคมอีกด้วย”

ตามทฤษฎีของพระพุทธเจ้า
ผู้หญิงสามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายทาง
จิตวิญญาณคือการบรรลุธรรม เช่น
เดียวกับผู้ชาย

สมัยหนึ่ง มารดูแคลนความ
สามารถทางจิตวิญญาณของพระโสมมา
เถรีว่า

“ฐานะอันประเสริฐกล่าวคือ
อรหันต์ อันฤๅซึ่งทั้งหลายพึงบรรลุ
บุคคลเหล่าอื่นประสบความสำเร็จได้
โดยยาก ท่านเป็นผู้หญิงมีปัญญาเพียง
๒ องค์เท่านั้น ไม่สามารถบรรลุฐานะ
อันประเสริฐได้”

พระโสมมาเถรี ตอบว่า

“เมื่อจิตตั้งมั่นดีแล้ว เมื่อญาณ
เป็นไปอยู่แล้ว เมื่อเราเห็นแจ้งธรรมโดย
ชอบ ความเป็นผู้หญิงจะพึงทำอะไรเรา
ได้ เรากำจัดความเพลิดเพลินในสิ่งทั้ง
ปวงได้แล้ว ทำลายกองแห่งมืดแล้ว
ดูก่อนนารผู้มีบาป ท่านจงรู้อย่างนี้ ท่าน
เป็นผู้ถูกเรากำจัดแล้ว”^{๙๔}

ถ้อยคำของมารสะทอนให้เห็นถึง
ความเชื่อของสมัยนั้น ซึ่งมีว่า ผู้หญิงไม่
มีสิทธิพัฒนาทางสติปัญญา และความ

สามารถทางจิตวิญญาณ

การสถาปนาภิกษุณีสงฆ์ขึ้นใน
ปีที่ ๕ ของพระพุทธศาสนาได้ปูทางเพื่อ
เสรีภาพทางศาสนาอย่างสมบูรณ์ให้แก่
ผู้หญิงในสมัยพุทธกาลอย่างแท้จริง นับ
ได้ว่า เป็นความสำเร็จอย่างงดงาม มี
ภิกษุณีที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก เช่น พระ
มหาชบาดีโคตมีเถรี พระเขมาเถรี
พระธัมมทินนาเถรี ซึ่งได้แสดงถึงความ
เฉลียวฉลาดทั้งในทางการศึกษาและ
การปฏิบัติธรรม ในสายตาของชาวโลก
พระพุทธศาสนาขึ้นมาอยู่ในระดับที่สูง
ยิ่ง เถรีคาถาซึ่งบรรจุคาถาของภิกษุณี
จำนวน ๗๓ รูป รวมเป็นคาถา ๕๘๐
คาถานั้นเป็นความภูมิใจของวรรณคดี
พระพุทธศาสนา

อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้
สถาปนาภิกษุณีสงฆ์ขึ้นนั้นเป็นเรื่องที่
ก้าวหน้ามากในสมัยนั้นและภิกษุณีสงฆ์
นั้นก็ตั้งอยู่ได้ไม่นาน เมื่อไรก็ตามที่มี
การเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ทางความคิดและ
การพัฒนาให้แก่ประชาชนในสมัยใด
สมัยหนึ่ง ประชาชนในสมัยนั้นก็ไม่สามารถ
ปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพที่ได้
รับการปรับปรุงแล้ว จึงเป็นเหตุให้ถอย
หลังกลับไปหาสังคมที่เคยเป็นมาแล้ว
อีก ประชาชนไม่สามารถรับสถานการณ์
ดังกล่าวนี้ได้ การโฆษณาชวนเชื่อของ

พราหมณ์ก็เป็นปัจจัยต่อการเสื่อมของ
ภิกษุณีสงฆ์เหมือนกัน

สรุป

ตามทฤษฎีของพระพุทธ
ศาสนา สังคมที่พึงปรารถนาคือสังคม
ที่ประกอบด้วยศีลธรรม อย่างน้อยๆ
คือเบญจศีล อันเป็นธรรมะพื้นฐาน ที่
สอนให้เว้นจากการเบียดเบียนสิทธิของ
ผู้อื่น สัตว์อื่น และพัฒนาคุณธรรมเชิง
บวกคือเบญจธรรมอีกด้วย

ถึงอย่างไรก็ตาม ทุกสังคมย่อม
ประสบปัญหาด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้น จึง
หวังให้สังคมของตนเองเป็นสังคมใน
อุดมคติ ซึ่งสมบูรณ์พร้อมไปทุกอย่าง มี
แต่ความสงบสุข ความยุติธรรม เมตตา
กรุณาต่อกัน แนวคิดเรื่องสังคมใน
อุดมคตินี้มีอยู่ทั่วไปทั้งในปรัชญาและ
ศาสนา คือ อุดมรัฐของเพลโต ยูโทเปีย
ของโรมาส มอร์ สังคมคอมมิวนิสต์
ของคาร์ล มาร์กซ อาณาจักรพระเจ้า
ในศาสนาคริสต์ รัฐอิสลามในศาสนา
อิสลาม โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา
สังคมในอุดมคติ คือสังคมยุคพระศรี
อารีย์นั่นเอง

เชิงอรรถ

^{๙๔} อาศัยแนวคิดจาก Nandasena Ratnapala, *Buddhist Sociology*, (Delhi D k Fine art Press, 1993), pp. 21-32

^{๙๐} ธอ เรื่อง บุตรของพราหมณ์เล่า. ๗/ ๑๔๒-๑๔๓

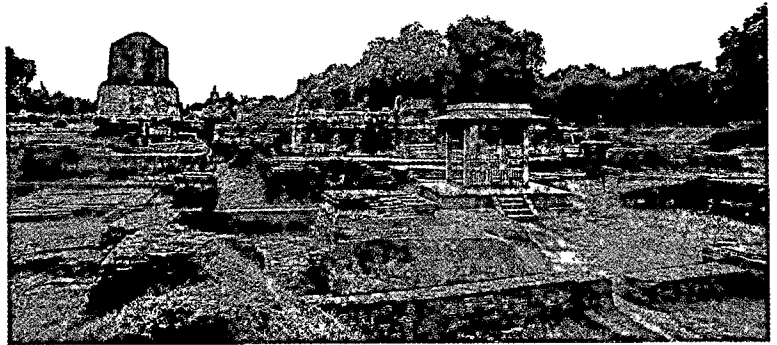
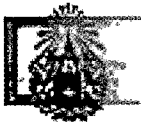
^{๙๑} ศึกษาเพิ่มเติมจาก พระพุทธศาสนากับสตรีศึกษา ของผู้เขียน

^{๙๒} สี่ ส ธีตสูตร. ๑๕/ ๑๒๗

^{๙๓} Homer, I B, *Women Under Primitive Buddhism*, (London George Routledge & Sons Ltd, 1930), p 3

^{๙๔} ชู เถรี โสมมาเถรีคาถา ๒๖/ ๖๐-๖๒

ปาลีสา สถานที่ปฐมเทศน์	เป็นมูลเหตุให้เกิดภิกษุสงฆ์
ปฐมเทศน์ระสามอร่ามวงศ์	พระพุทธองค์จำพรรษาป่าแห่งนี้
ปฐมเหตุอุบาสก-อุบาสิกา	ผู้เข้าถึงสามรัตนางค์
ปฐมเหตุแห่งมูลคันธกุฎี	จอมมุนีส่งทายาทประกาศธรรม

จาริกธรรม-ย่าอินเดีย (๕๕)

(ต่อจากฉบับที่ ๒๗)

ก ราวที่แล้วได้นำชาวคณะจาริกธรรม ไปทัศนศึกษาปาลีสาต้นมฤคทายวันในภาพรวม พร้อมด้วยไปสำรวจสถานที่ปัญจวัคคีย์หลักหนึ่งพระพุทธรูปเจ้ามาพักอยู่ที่นี่ หลังจากที่พระพุทธรูปเจ้าได้ตรัสรู้แล้ว ก็ได้เสด็จมายังที่นี่และได้พบกับปัญจวัคคีย์ครั้งแรก เข้าใจว่าหลายท่านยังคงมองเห็นภาพหลายๆของการจาริกธรรมคราวที่แล้ว

วันนี้ขออนุญาตนำคณะจาริกธรรมไปซื้อตั๋วคนละ ๕ ดอลลาร์ เพื่อเข้าไปชมสถานที่ภายในรั้วล้อมซึ่งรัฐบาลเข้ามาดูแล เมื่อก่อนจะไปเมื่อไรก็ได้ แต่ตอนนี้ดูเหมือนจะเคร่งครัดเรื่องเวลา

เช่นตอนเช้าเปิดเวลา ๘.๐๐ น. ตอนเย็นเปิดเวลา ๖.๐๐ น.

เมื่อเข้าไปภายในสิ่งที่เราเห็นเป็นบริเวณกว้างขวางปราศจากสิ่งสวยงามและทันสมัย มีเพียงซากปรักหักพังของพุทธสถานเปรียบเสมือนเข้ามาอยู่น้อยบุณธรรมสังฆหรือวัดในสมัยพุทธกาล เพราะหลักฐานปรากฏชัดเจน แต่เดี๋ยวนี้เหลือไว้เพียงรั้วรอยแห่งความอลังการในอดีตเท่านั้น สำหรับเนื้อที่ทั้งหมดสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ เขตพุทธาวาสทั้งหมด

ส่วนที่สอง เขตสังฆาวาส

ส่วนที่สาม เขตที่จำลองขึ้นมา

ใหม่คือปาลีสา รัฐบาลนำพวกเนื้อ กวางมาปล่อยไว้เพื่อสร้างบรรยากาศ ปาลี

ปตนมฤคทายวันในอดีต และ

ส่วนที่สี่ คือ สมาคมมหาโพธิ์ ซึ่งมีรายละเอียดและความสำคัญอีกมากที่ต้องทำความเข้าใจ วันนี้แดดค่อนข้างเป็นใจขอให้นักท่องเที่ยวแดดแดดเข้าไปยังส่วนที่ หนึ่งคือเขตพุทธาวาสอันประกอบไปด้วย

๑. ธัมเมกขสถูป
๒. ธัมมศาลา
๓. ศาลาที่ระลึกสำหรับยสกุล

บุตรบรรลุธรรม

๔. ธัมมราชิกสถูป
๕. ซากโรงพยาบาล

๖. มูลคันธกุฎี

๗. เสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช

ต่อไปนี้จะขออนุญาตนำคณะจาริกธรรม-ไปย่าธัมเมกขสถูป ในราย

ละเอียดเพื่อนำไปเผยแพร่แก่ผู้อื่นที่ยังไม่ทราบหรือที่ทราบแล้วแต่ยังไม่เชื่อที่เชื่อแล้วก็จะได้มีกำลังใจ มีความมั่นใจในการบำเพ็ญประโยชน์ตน และประโยชน์ ผู้อื่นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปขอเชิญไปทัศนศึกษาพร้อมๆกัน

ส่วนที่หนึ่ง **ธัมเมกขสถูป (Dhammekkha Stupa)** เป็นถาวรวัตถุที่ใหญ่ที่สุดในบริเวณสภานถเท่าที่รู้และเห็นในปัจจุบัน เซอร์อเล็กซานเดอร์ ดันนิงแฮม ได้สันนิษฐานว่า **ธัมเมกขสถูป** น่าจะเลื่อนมาจากคำว่า **ธัมโมปเทศกะ** แปลว่า **ผู้สอนธรรม** แต่ มร.เวนิส สันนิษฐานว่า น่าจะมาจากคำว่า **ธรรมเมกษะ** แปลว่า พิจารณาธรรม และมาตรงกับคัมภีร์ของศาสนา เช่นเรียกสถูปนี้ว่า **ธรรมเมกษะ** เช่นเดียวกัน แต่ในหนังสือ **คู่มือสารานถ** ของ **ศรีเทวปริยวาทีสิงหะ** กลับสันนิษฐานว่า คำนี้น่าจะเลื่อนมาจากคำว่า **ธรรมมุข** หรือ **ธรรมมิกะ** ผู้เขียนเองได้มีโอกาสถวายการต้อนรับท่านเจ้าคุณอาจารย์ **พระธรรมปิฎก** และได้ฟังคำบรรยายเกี่ยวกับสารานถและธัมเมกขสถูป จากท่านเจ้าคุณอาจารย์ ๓ ครั้งยังจำได้แม่นยำและประทับใจในคำบรรยายอยู่จนกระทั่งบัดนี้ ท่านได้ให้ความหมายของคำว่า **ธัมเมกขสถูป** ไว้ดังนี้

"ธัมเมกขสถูป สันนิษฐานโดยคิดแปลตามศัพท์เอาไว้ว่า เป็นสถูปที่สร้างขึ้นเพื่ออุทิศแด่ท่านผู้เห็นธรรม เพราะคำว่า ธัมเมกข นั้นคงมาจากคำว่า ธมม + อิกข ธัมม แปลว่า ธรรม ส่วน อิกข แปลว่า เห็น หรือ ผู้เห็น แปลง อี เป็น

เอ ดังที่เราเห็นอยู่เสมอ อย่างเช่น สิกขา แปลง อี เป็น เอ เป็นเสกขา หรือ เสกขะ เอา อี เป็น เอ = อิกข ก็เป็น เอกขะ ธมม+เอกข = ธัมเมกษะ แปลว่า ผู้เห็นธรรม แล้วบวกคำว่า สถูปเข้าไป = ธรรมเมกขสถูป แปลว่า สถูป ที่สร้างขึ้นเพื่ออุทิศแด่ท่านผู้เห็นธรรม และท่านผู้เห็นธรรมในที่นี้ก็หมายถึง ผู้เห็นธรรม เข้าใจธรรมและบรรลุธรรมเป็นคนแรก อันได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ นั้นเอง

ฉะนั้น สถูปนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องหมาย สัญลักษณ์ให้ทราบว่า สถานที่ตรงนี้จุดนี้ พระพุทธองค์ได้แสดงธรรมครั้งแรกหรือเทศน์กัณฑ์แรก หรือที่เรียกกันเป็นทางการว่า ปฐมเทศนา อันได้แก่แสดง **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร** และได้สร้างสถูปนี้ขึ้นเพื่อเป็นเครื่องเตือนสติให้ระลึกถึงพระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้บรรลุธรรม เป็นพระสงฆ์องค์แรกในโลก

ธัมเมกขสถูป มีลักษณะเหมือนเสากลมขนาดใหญ่ ถ้าสังเกตให้ดีก็จะดูคล้ายๆ รูประฆังคว่ำ มีความกว้างเส้นผ่าศูนย์กลาง ๙๓ ฟุต มีความสูง ๑๐๔ ฟุต (๓๕ เมตร) ที่องค์สถูป มีช่อง ๘ * ช่องโดยรอบ อันหมายถึง มรรคแปด มีพระพุทธรูป ประดิษฐานอยู่ภายในช่องนั้น แต่เป็นที่เสียดายว่า ปัจจุบันมีเพียงช่องว่างเปล่า ถูกพวกมารศาสนา อุ่มไปไว้ในสถานที่ปลอดภัย(ร้านรับซื้อของเก่า) บางส่วนที่ยังเหลืออยู่เจ้าหน้าที่ได้นำไปเก็บรักษาไว้ที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ๆ บริเวณนั้น นอกจากนั้นฐานองค์ธัมเมกข

สถูปสูงขึ้นไปหลายเมตร มีภาพศิลปะแกะสลักจากหินทรายรอบองค์สถูปอีกด้วย แต่สภาพออกจะเลือนลาง มีอยู่เพียงบางส่วนเหลือไว้ให้ทัศนศึกษาเท่านั้น มร. มาร์แชลล์ หัวหน้าโบราณคดีของอินเดีย สันนิษฐานว่า ภาพศิลปะที่แกะสลักเป็นลวดลายต่างๆนั้นน่าจะ เป็นศิลปะในสมัยราชวงศ์คุปตะ

หลวงจีนฟาเหียน ได้บันทึกการเดินทางจาริกธรรมเมื่อคราวที่ท่านเดินทางมาบูชาพระสถูปแห่งนี้ ท่านได้บันทึกไว้ว่า เห็นพระพุทธรูปทองคำ ประดิษฐานอยู่ครบทุกช่อง (ผู้เขียนไปเห็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๗ มีเพียงช่องว่างเท่านั้น) เป็นที่น่าเสียดายว่า ศิลปะอันปราณีตและมีคุณค่าอันสูงทางพระพุทธรูปศาสนานั้นแทบทุกแห่งในประเทศอินเดีย เหลือไว้เพียงตัวอักษรและประวัติศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ที่มีหลงเหลืออยู่บ้างก็เพียงเศษส่วนน้อยเท่านั้น ถ้าจะพูดแบบภาษาชาวบ้านว่า ครั้งหนึ่งพระพุทธรูปศาสนา ถูกโจรปล้นและฆ่าเจ้าของทรัพย์จากพวก อัญญาเดียรธีร์ คงไม่ผิดกระมัง

มีคำจารึก ที่เลือนลางเต็มที่เหลืออยู่ตอนหนึ่งกล่าวถึงพระพุทธรูปศาสนานิกายสรวาสติวาทซึ่งแยกมาจากเถรวาท มีความเจริญรุ่งเรืองมากในราวพุทธศักราช ๕๐๐ หลังจากชาวคณะจาริกธรรม ได้ทำประทักษิณและทัศนศึกษาแล้ว มองไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เพียงไม่กี่เมตร ก็จะเห็นวัดของศาสนา เช่น อยู่ใกล้ๆกับธัมเมกขสถูป นั้นเอง เป็นที่น่าสังเกตว่า พุทธสถานเกือบทุกแห่งในประเทศอินเดีย จะมีศาสนสถาน

อัมเมกชตูป เป็นถาวรวัตถุที่ใหญ่ที่สุดในบริเวณสารนาถในปัจจุบัน

ของศาสนาอื่นเข้ามาแฝงตัวอยู่เสมอ จะด้วยเหตุบังเอิญหรือเจตนาแอบแฝงอย่างไรหรือไม่ มีอาจทราบได้

วัดเซนแห่งนี้ สร้างขึ้น เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๓๖๗ ภายในโบสถ์ บรรจุรูป ศาสตราของเซน ท่านที่ ๑๑ มีชื่อว่า **ตรีถานการ์ ชรินรณาด** ในคัมภีร์พุทธศาสนา ได้กล่าวถึงศาสนาเซนไว้ หลายแห่ง นักแปลบาลีในบ้านเรามากจะเรียก นักบวชในศาสนาเซนว่า พวกเดียวิธิร์ มีอยู่หลายครั้งที่พระพุทธรเจ้าได้วาทีกับพวกนิครนถ์นาคบุตร ซึ่งเป็นหนึ่งในหกเจ้าลัทธิที่ยิ่งใหญ่ครั้งพุทธกาล

มหาวิระ ศาสตราของศาสนาเซน ร่วมสมัยกับพระพุทธรเจ้าและมีอะไร หลากอย่างออกจะคล้ายคลึงกับพระพุทธรเจ้าของเรา เริ่มตั้งแต่เป็นเชื้อสาย

กษัตริย์ ได้ถูกทำนายจากโหราจารย์ เป็น ๒ นัย เช่นเดียวกับลัทธิตถราชกุมาร ออกบวชเมื่ออายุ ๓๐ ปี และได้บรรลุธรรมสูงสุดคือ **นิรวาน (นิพพาน ความดับสนิท-โมกษะ ความหลุดพ้น)** สำหรับ ธรรมที่จะนำผู้ปฏิบัติเข้าสู่ นิรวาน หรือ นิพพาน นั้น ได้แก่

๑. ความเห็นชอบ (Right Conviction=สัมยัคทรรคน)
๒. ความรู้ชอบ (Right Knowledge=สัมยัคชญาณ)
๓. ความประพฤติชอบ (Right Conduct=สัมยัคจริต)

ในส่วนของวินัย มีอยู่ ๕ ข้อ คล้ายๆกับหลักเบญจศีล หรือ ศีลห้าในพระพุทธรศาสนา อันได้แก่

๑. ไม่เบียดเบียนสัตว์ (อหิงสา)

ที่มีชีวิตให้ได้รับความเจ็บปวด ด้วย วาจาหรือการกระทำอื่นๆ

๒. ไม่ลักทรัพย์ของใคร

๓. ไม่พูดเท็จต่อผู้ใด

๔. เป็นอยู่อย่างบริสุทธิ์ ด้วยกาย วาจาและใจ เช่น ไม่ดื่มน้ำเมา เป็นอาทิ(พรหมจาริยะ)ศาสนิกชนในศาสนาเซน มี ๒ ประเภท คือ นักพรตและผู้ครองเรือน

๕. ไม่มีความปรารถนาถลา คือ ไม่ปรารถนาสิ่งใดเกินสมควร อนึ่ง ผู้ใดประพฤติปฏิบัติตามบัญญัติเหล่านี้ จะ เข้าถึงซึ่งความหลุดพ้น

ศาสนาเซน มี ๒ นิกายคือ

๑. **เศวตัมพร** นุ่งห่มผ้าขาว

๒. **ทิมัมพร** นุ่งห่มผ้า นักบวช ในนิกาย ทิมัมพร ปฏิบัติอย่างเข้มงวด อยู่ ๓ ประการที่สามัญชนมีอาจปฏิบัติได้ คือ

๑. ไม่กินอาหารใดๆ บางครั้งแม้แต่ น้ำก็ไม่ยอมอมให้ผ่านลำคอ
๒. ไม่ควรมีสัมบัติใดๆติดตัว แม้แต่ผ้าถุงก็ไม่ควรมี
๓. ไม่ยอมให้สตรีเป็นผู้บรรลุธรรมได้

ในนิกายทิมัมพรจึงไม่มีนักบวชหญิง ถ้าให้สตรีบรรลุธรรมได้ ก็หมายความว่าต้องมีนักบวชนุ่งห่มผ้าด้วย (ซีเปลือยขนานแท้)

เป็นอันว่าการจาริกธรรม-ย่ำสารนาถวันนี้ นอกจากจะได้ทัศนศึกษา ธรรมเมกชตูปแล้วยังได้ เยี่ยมชมวัดเซน เป็นของแถมอีกต่างหาก

(ต่อฉบับหน้า)

พระมเหสี ดร.ประศุก คุณธมฺโม

ป.ธ.๔, ศน.บ., M.A., Ph.D

รองคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มมร

จุดชมวิวเมืองดาร์จีลิง

เที่ยวสิกขิม

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้เขียนมีโอกาสไปอินเดีย จุดประสงค์คือการชมวัดและโบราณสถานอื่นๆที่สิกขิม ได้นั่งเครื่องบินสายการบินอินเดียแอร์ไลน์จากสนามบินดอนเมืองลงเครื่องที่สนามบินกัลกัตตา พักที่วัดพุทธที่เบงกอลพร้อมกับพระหนึ่งรูปจากเมืองไทยเป็นชาวญี่ปุ่นจำพรรษาที่จังหวัดสมุทรสงครามท่านบอกว่าจะไปเยือนพุทธคยาและสารนาถ ตอนเช้าได้ไปจองตั๋วเพื่อไปดาร์จีลิงที่สำนักงานจองตั๋วรถไฟชั้นสองแห่งหนึ่งสถานที่ตรงนั้นเรียกว่า แฟร์ลีเพลสทก (6 Fairlie Place) ที่นี้มีตั๋วรถไฟโคเวต้าสำหรับชาวต่างประเทศ แต่เมื่อติดต่อกันชายตัว เขาตอบว่าไม่มีที่นั่งว่างบนขบวนรถที่คุณจะใช้โดยสาร เราก็หมดความพยายาม ขณะนั้นมีผู้ชายคนหนึ่งเข้ามาหาถามว่าคุณจะไปไหน บอกเขาว่าจะไปลงที่สถานีสิลิคური (Siliguri) (สิลิคურიเป็นสถานีรถไฟที่ใกล้ที่สุดที่จะไป

สิกขิมหรือดาร์จีลิง ไม่มีรถไฟไปยังที่นั่นโดยตรง แต่มีรถไฟรางเล็กชนิดหนึ่งเรียกว่าทอยเทรน(toy tram) วิ่งระหว่างสถานีสิลิคურიและดาร์จีลิงเหมาะสำหรับผู้ไม่รีบร้อนในการเดินทางต้องจองตั๋วล่วงหน้าเพราะบางครั้งที่นั่งไม่ว่างโดยเฉพาะฤดูท่องเที่ยว เขาบอกว่าจะซื้อตั๋วรถไฟให้คุณเอง ได้ให้เงินเขาสามร้อยรูปีแขก ลักพักหนึ่งชายนายนั้นก็นำตั๋วมาให้เรา เขาก็เข้าใจธรรมเนียมจึงให้ค่าแรงแก่เขาหนึ่งร้อยรูปีถือว่าซื้อความสะดวก เวลาประมาณสามทุ่มครึ่ง (๒๑.๓๐) ได้ขึ้นรถด่วนจากสถานีซีลดาห์ (Sealdah) ที่กัลกัตตามีสถานีรถไฟที่ใหญ่สองแห่งคือสถานีรถไฟโฮวราห์ (Howrah) ทั้งสองแห่งนี้มีคนหนาแน่นมาก ในประเทศอินเดียเขานิยมโดยสารรถไฟ เพราะค่าโดยสารถูกกว่ารถยนต์ รถวิ่งประมาณสิบเอ็ดชั่วโมง ตอนเช้าถึงสถานีรถไฟชื่อนิวจัลปายคურიที่สิลิคูร์ลงรถที่นั่น หลังจากหันซ้ายหัน

ขวายอยู่หลายนาที จึงได้เดินไปที่หลังสถานีรถไฟที่ตรงนี้มีรถไฟให้บริการรับส่งผู้โดยสารไปสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง มีรถจี๊ปหลายสิบคันรอรับผู้โดยสารผู้ไปสิกขิมและดาร์จีลิง ผู้เขียนนั่งรถจี๊ปพร้อมด้วยนักท่องเที่ยวที่เป็นคนแขกและชาวต่างประเทศ สถานที่แห่งแรกที่จะไปคือดาร์จีลิงรถวิ่งประมาณสามชั่วโมงครึ่ง สถานที่รถวิ่งผ่านหนึ่งชั่วโมงแรกเป็นทุ่งนาและป่าธรรมชาติ แต่สองชั่วโมงหลังรถวิ่งผ่านภูเขาสูง ๆ เส้นทางคดเคี้ยวตลอดเส้นทางซึ่งเป็นธรรมชาติของถนนที่ตัดผ่านภูเขา ในที่หลายแห่งระหว่างทางมีลิงเป็นฝูง ๆ นั่งตากแดดข้างถนน สองข้างทางมีทัศนียภาพสวยงามมาก ดาร์จีลิงเป็นเมืองพักผ่อนของทหารอังกฤษสมัยที่ยังยึดครองอินเดีย สิ่งที่ผู้เขียนต้องการดูคือไร่ชา ต้นชาเพราะไม่เคยเห็นต้นชาไร่ชา ก่อนหน้านี้ดื่มแต่น้ำชา ทั้งชาร้อนและชาจีนแต่ไม่เคยเห็นต้นชาได้เห็นที่ดาร์จีลิงเป็นครั้งแรก

ดาร์เจลิงเป็นเมืองอยู่บนภูเขา
อากาศหนาว ทศนียภาพสวยงามมาก
ไม่เพียงแต่กลางวันเท่านั้นแม้กลางคืน
ก็ดูสวยงาม ช่วงที่ผู้เขียนไปเยือนเป็น
ช่วงเดือนหายท้องฟ้าโปร่งมีแสงจันทร์
มองออกไปข้างนอกจากที่พักเห็นแสง
ไฟริบหรี่ที่เชิงเขาอีกลูกหนึ่งอาจเป็นหมู่
บ้าน แสงไฟเหล่านั้นเมื่อมองจากที่ไกล
คล้ายกับดวงดาว ผู้เขียนยืนดูอยู่ตั้ง
นานเกือบเป็นกระต่ายติดจันทร์ ตอน
กลางวันได้ไปดูไร่ชาซึ่งเขาเรียกสถานที่
แห่งนี้ว่า **แฮปปี้ แวลลีย์ ที เอสเทต**
(Happy Valley Tea Estate)

ไปชมสวนสัตว์ มีสัตว์หลายชนิด
มีเสือไซบีเรีย หมีดำแห่งภูเขาทิมาลัย
กวาง หมีแพนด้า นก แต่ที่ผู้เขียนสนใจ
เป็นพิเศษคือจามรี (Yak) ก่อนแต่ไม่เคย
อ่านแต่ในหนังสือ และค้างขาตอน
เด็กๆ เคยเห็นแต่ค้างดำพวกมันเกี่ยว
หากินเป็นฝูงๆ ตามบริเวณชายคลอง
เพราะตามชายคลองอุดมไปด้วยต้นไม้
มีผล นานาชนิด เหตุการณ์นี้ผ่านมาสี่
สิบปีแล้วแต่นี่ไม่มีบรรยากาศเช่นนั้น
ให้เห็นอีกแล้ว ค้างดำเหล่านั้นไม่มีให้
เห็นอีกแล้ว หากจะเห็นอยู่บ้างก็เป็น
เพียงรูปภาพของมันเท่านั้นซึ่งติดอยู่
รอบขวดเหล้าตราค้างดำ ติดกันกับสวน
สัตว์เป็นสถาบันใต้ภูเขาทิมาลัยมีพิพิธ
ภัณฑ์ที่รวบรวมเครื่องมือการไต่เขาใน
อดีต ตัวอย่างพืชและสัตว์ประจำเขต
ภูมิภาคภูเขาทิมาลัย รูปจำลองที่ทำนูน
ขึ้นมาเพื่อแสดงที่สูงต่ำแห่งภูเขาทิมาลัย
(Himalayan Mountaineering Institute) ที่ดาร์เจลิงบนเนินเขามีสถานที่
เป็นลานกว้าง บริเวณนี้มีร้านขายหนังสือ

ขายตัวเครื่องบินขายเสื้อผ้า มีร้านขาย
อาหาร ร้านขายสินค้าหัตถกรรม และ
สินค้าอีกปาดะอื่นๆ สินค้าเหล่านั้นมีทั้ง
ของพื้นเมืองและไม่ใช้พื้นเมือง

พักอยู่ที่ดาร์เจลิงหนึ่งวันหนึ่งคืน
ได้ขออนุญาต (permission) ณ ที่
ทำการที่ดาร์เจลิงเพื่อเข้าไปในรัฐสิกขิม
หากไม่ขออนุญาต เป็นทางการเป็นการ
ลำบากที่จะเข้าไปในรัฐสิกขิม เรื่องที่ผู้
เขียนตั้งไว้คือเที่ยวสิกขิมไม่ได้บอกว่า
เที่ยวดาร์เจลิง แต่อดไม่ได้ที่จะบอกให้
ผู้อ่านทราบ เพราะสถานที่นี้ควรไป
เยือนอยู่ในโซนเดียวกับรัฐสิกขิม (ผู้
เขียนไม่ได้เป็นนักจัดทัวร์นะ) ที่ดาร์เจ
ลิงมีคนไทยส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือ
เพราะเป็นสถานที่สบายเป็นเมืองเก่า
ของพวกขุนนางอังกฤษ ค่าใช้จ่ายน้อย
อยู่ใกล้เมืองไทยกลับมาเยี่ยมบ้านเดือน
ละครั้งยังได้สำหรับลูกคนรวย ผู้เขียน
พูดออกนอกเรื่องที่ตั้งไว้จึงขอพูดเข้า
ประเด็นในส่วนของรัฐสิกขิมเสียที

สิกขิม (Sikhim) มีเนื้อที่
๗,๒๑๔ ตารางกิโลเมตรเมืองหลวงชื่อ
คังต็อก (Gangtok) สิกขิมเป็นอาณาจักร
เอกราช แม้ว่าอยู่ภายใต้สนธิ
สัญญาที่อนุญาตให้รัฐบาลอินเดีย
ปกครองกิจการต่างประเทศและการ
ป้องกันประเทศ อย่างไรก็ตามการ
เมืองและความไม่สงบเกิดขึ้นระยะ
หนึ่งที่เมืองหลวง อินเดียได้ผนวก
ประเทศเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ สิกขิมจึงเป็น
รัฐที่ ๒๒ ของอินเดียรัฐบาลกลาง
อินเดียใช้เงินจำนวนมากเพื่อสนับสนุน
การสร้างถนนในสิกขิม การมีไฟฟ้าใช้
การประปา และการพัฒนาเกษตรกรรม

และอุตสาหกรรม

ผู้เขียนนั่งรถจากดาร์เจลิง
ประมาณแปดโมงเช้า เส้นทางจากดาร์
เจลิงถึงสิกขิมเป็นเส้นทางผ่านหุบเขา
ตลอดเส้นทาง ข้างทางบางแห่งเป็นไร่ชา
รถวิ่งขึ้นภูเขาสูงมาก บางจุดรถจีบวิ่ง
ผ่านควั่นคล้ายควั่นไฟลัดดำมีละอองน้ำ
คงเป็นก้อนเมฆแน่นนอนรถต้องเปิดไฟ
อากาศหนาวมากผู้เขียนต้องเอาผ้าคลุม
ศีรษะ รัฐสิกขิมแสดงว่ารถวิ่งบนภูเขา
ที่มีความสูงมากๆ รถวิ่งประมาณหก
ชั่วโมงถึงเมืองหลวงของสิกขิม ที่นี้
คล้ายกับดาร์เจลิงในแง่ที่ว่าเป็นเมืองอยู่
บนภูเขา แต่คังต็อกเป็นเมืองหลวงของ
ประเทศ ดาร์เจลิงเป็นสถานที่เทียบเท่า
จังหวัดเท่านั้น เมื่อถึงเมืองหลวงของ
สิกขิมเข้าที่พักทำธุรกิจเรียบร้อยแล้ว
เวลาประมาณ ๑๕.๓๐ น. ได้ไปดูโบราณ
สถานที่เก่าแก่และอยู่ใกล้บริเวณที่พัก
ประมาณสามกิโลเมตร

สิกขิมเป็นเมืองภูเขา (mountainous country) อากาศหนาวมาก
ดีกรีมบ้านช่องสร้างตามที่ลาดของไหล่
เขา ผู้เขียนเดินไปสถานที่นั้นตามแผนที่
ซึ่งมีอยู่เดินไปตามถนนซึ่งอยู่บนเนิน
เขา เจอะใครที่คิดว่าพูดภาษาอังกฤษได้
ก็เข้าไปถาม เขาบอกว่าเดินไปทางไหน
ใกล้ชนิดเดียวในที่สุดไปไม่ถึงที่หมาย
เพราะถนนขึ้นภูเขาคดเคี้ยว จึงตัดสินใจ
เดินกลับทางเดิม ระหว่างทางมีถนน
กว้างพอสมควร ทศนียภาพสวยงาม
ทราบว่าเป็นบริเวณที่ราบบนเนินเขาแห่งนี้
เป็นที่ตั้งพระราชวังของราชาสิกขิม จึง
เดินเข้าไปใกล้บริเวณนั้นเห็นทหารยืน
อยู่หลายคน ไม่กล้าเข้าไปใกล้มากนัก

พระราชวังล้อมด้วยต้นไม้โดยเฉพาะไม้
ไม้เต็งเป็นพิเศษ ที่หน้าพระราชวังจะมี
ผู้หญิงสองคนถามผู้เขียนว่าจะไปไหน
บอกพวกเธอว่าจะไปชมสวนกวาง
(Deer Park) แต่ไม่ทราบว่าจะไปทางไหน
พวกเธอตอบว่าไปทางไหนพวกฉันจะ
ไปเส้นทางนั้นเช่นกัน จึงเดินตามพวก
เธอถึงสถานที่แห่งหนึ่งพวกเธอบอกว่า
สวนกวางอยู่ตรงนั้น พวกเธอเดินเข้า
บ้านพัก พวกเธอคงเป็นข้าราชการหรือ
คุณนายพูดภาษาอังกฤษได้ดีแต่งตัว
ทันสมัย

ถึงสวนกวางซึ่งอยู่ใกล้สำนักงาน
รัฐมนตรี เดินชมสวนกวางเป็นสวนสัตว์
เล็กๆ มีสัตว์ไม่กี่ชนิดที่เด่นก็คือกวาง
และพระพุทธรูปจำลองจากสารนาถ
อินเดีย จึงเดินกลับที่พักเพราะจะมีด
และมีฝนตกปรอย ๆ ตอนกลางคืนยืน
ดูทีวีทัศน์เห็นแสงไฟอยู่ไกลลิบเมื่อ
กระทบแสงจันทร์ในคืนเดือนหงายดู
สวยงาม รุ่งเช้าหลังจากรับประทาน
อาหารเรียบร้อยแล้วได้เหมารถตุ๊กๆ
คล้ายรถตุ๊กๆบ้านเรา แต่รถตุ๊กๆบ้าน
เรามีสามล้อแต่รถที่นั่นมีสี่ล้อ ราคา
เหมาะสมร้อยรูปี บอกคนขับว่าไปสอง
แห่งเท่านั้นคือไปสถานที่เมื่อวันก่อน
เดินไปไม่ถึง ถึงสถานที่แห่งแรกซึ่งนับ
ว่าเก่าแก่มากเป็นโบราณสถานของฮินดู
ชื่อคณศ ต็อก (Ganesh Tok) ผู้เขียน
ได้ถ่ายภาพสองภาพลำบากมากเพราะ
ฝนตกปรอยๆ กลับมาล้างภาพที่เมือง
ไทยติดแค่ภาพเดียว จากนั้นไปสถานที่
แห่งที่สองเป็นวัดพุทธเก่าแก่ของฝ่าย
มหายานวัดนี้มีชื่อว่าเอนเซ (Enchey)
อายุสองร้อยกว่าปี ภูเขารามาส่งใกล้ที่

พักเดินชมตลาดบนเนินเขา ลองดื่มน้ำ
ชาของสิกขิมหนึ่งแก้วไม่ได้ซื้ออะไร
เพราะลำบากในการเดินทาง

ตอนบ่ายมีสองแห่งที่จะต้องไป
ดูคือสถาบันทิเบต (Institute of
Tibetology) สถาปนาเมื่อ ๑๙๕๘ สร้าง
ตามแบบโบราณ สถาบันนี้ส่งเสริมการ
วิจัยเกี่ยวกับภาษาและประเพณีของ
ทิเบตพร้อมกับพุทธศาสนามหายานมี
การรวบรวมหนังสือและต้นฉบับที่หา
ยากเกี่ยวกับพุทธศาสนามหายานที่
ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในโลก อยู่ห่างจาก
ตัวเมืองประมาณสี่กิโลเมตร เดินไปที่
นั้นไม่ได้ใช้บริการรถเพราะต้องการจะดู
ความเป็นอยู่ของชาวสิกขิม เมื่อถึงประตู
ต้องซื้อบัตรผ่านราคาสองรูปี บริเวณ
ข้างในมีตึกเก่าแก่สองชั้น ชั้นล่างเก็บ
ของโบราณของพวกทิเบตอายุหลาย
ร้อยปีชั้นบนเก็บคัมภีร์เก่าแก่ภาษา
ทิเบตอายุหลายร้อยปีเช่นกันส่วนใหญ่
เกี่ยวกับเรื่องทางศาสนา มีพระทิเบต
หลายท่านทำงานที่นี่ งานที่ท่านทำเป็น
งานจัดหนังสือซ่อมหนังสือคัดลอก
หนังสือ ผู้เขียนได้เห็นนี่ทำด้วยกระดูก
มนุษย์เป็นของโบราณ ลัทธิมหายานใช้
สังคิตเวลาสดมนต์ ได้เดินดูของ
โบราณที่นั่นประมาณสามสิบนาที

จากสถาบันทิเบตไกลออกไป
ประมาณหนึ่งกิโลเมตรมีวัดชื่อโชเตน
(Chorten คำว่าโชเตนเป็นภาษาทิเบต
แปลว่าสถูป) เป็นที่อยู่ของลามะหนุ่ม
ประมาณห้าร้อยรูป ภายในวัดมีตึก
หลายตึกสูงสามชั้นตรงกลางวัดมีเจดีย์
สูงมองเห็นจากที่ไกล มีปูชนียสถานมี
รูปขนาดใหญ่ของคุรุบทมะสัมภาวะเป็น

ครูชาวอินเดียผู้สอนพุทธศาสนาใน
ทิเบตได้พูดกับพระชาวภูฐานรูปหนึ่ง
เกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่นั่น ท่านถามเรา
เช่นกันส่วนมากเรื่องการเดินทาง

อยู่ที่นั่นประมาณสามสิบนาทีจึง
เดินกลับเข้าตัวเมือง ไปเห็นโบสถ์หลวง
(Royal Chapel) เป็นสถานที่สักการะ
ที่ประชุมที่สำคัญของชาวพุทธและเป็น
ที่เก็บรวบรวมคัมภีร์ เป็นตึกที่สวยงาม
น่าประทับใจ ภายในคลุมด้วยภาพ
จิตรกรรมฝาผนัง พระพุทธรูปอยู่บน
ฐานที่ประดับ มีรูปพระโพธิสัตว์และ
เทวรูปทางลัทธิตันตระ โบสถ์หลวงนี้ใช้
สำหรับพิธีฉลองที่สำคัญ(คล้ายๆวัด
พระศรีรัตนศาสดาราม) ตอนแรกไม่
ทราบว่าเป็นโบสถ์หลวง เข้าไปถามยาม
จึงทราบว่าโบสถ์หลวง

เดินกลับจากที่นั่นเพื่อเข้าตัว
เมืองเดินมาได้หน่อยหนึ่งเกิดหลงทาง
จึงตัดสินใจขึ้นรถแท็กซี่กลับที่พัก รุ่งเช้า
เดินทางกลับโดยรถตู้ ที่คังต็อกมีคิวรถ
อยู่ในกลางเมือง มีรถทัวร์รถประจำทาง
ธรรมดา รถตู้ ให้บริการ นั่งรถจาก
สิกขิมไปสิลีคูลี ระหว่างทางผ่านเมือง
ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งชื่อ กาลิมปง
(Kalimpong) รถหยุดหลายนาที่เพื่อให้
ผู้โดยสารรับประทานอาหารเช้า
ประมาณห้าชั่วโมงถึงตัวเมืองสิลีคูลี

สิลีคูลีเป็นเมืองใหญ่อันดับสอง
รองจากกัลกัตตาในรัฐเบงกอล พักค้าง
คืนที่นั่นหนึ่งคืนรุ่งเช้านั่งแท็กซี่ไปสนาม
บินบั๊กโดกรา (Bagdogra) เพื่อนั่ง
เครื่องบินกลับไปกัลกัตตา สนามบิน
แห่งนี้กำลังก่อสร้างที่ทำการใหม่ใกล้
จะแล้วเสร็จ

ศูนย์กลางรัฐสิกขิม

ผู้เขียนได้ซื้อตั๋วเครื่องบินล่วงหน้าี่เอนต์ที่คาร์เจลิงราคา ๗๕ ดอลลาร์อเมริกันเที่ยวเดียวรวบวันเดินทางเรียบร้อย ที่สิกขิมและคาร์เจลิงไม่มีสนามบิน เข้าถึงได้ด้วยรถยนต์ แต่คาร์เจลิงมีรถไฟรางเล็กทอยเทรนเข้าถึงได้ด้วย สนามบินที่ใกล้คาร์เจลิงและสิกขิมคือบักโดกรา ที่สิลิกูรีนี้แห่งเดียว ผู้เขียนนั่งอยู่ที่สนามบินสี่ชั่วโมงเพราะรีบไปสนามบินเร็วเกินไปได้เวลาขึ้นเครื่องบินเครื่องบินประมาณ ๕๕ นาทีถึงสนามบินกัลกัตตา พักที่วัดพุทธเบงกอล

ประมาณ ๑๘.๓๐ น. ของวันนั้นได้ออกไปซื้อหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษหน้าแรกพาดหัวข่าวว่าทหารกะเหรี่ยงบุกจับหมอที่โรงพยาบาลจังหวัดราชบุรี จึงซื้อหนังสือพิมพ์ทุกฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษ นอนอ่านข่าวด้วยความตื่นตันที่วัดพุทธเบงกอล รุ่งเช้านั่งแท็กซี่ไปสนามบินกัลกัตตาเพื่อกลับเมืองไทย เวลาประมาณสิบโมงเช้าขึ้นเครื่องบินสายการบินอินเดียนแอร์ไลน์ลาเมืองการตะกลับสยามเมืองยิ้ม ใช้เวลาบิน ๒

ชั่วโมงครึ่งถึงสนามบินดอนเมือง

ประวัติศาสตร์สิกขิม : (จาก lonely planet, India, 1990) ประเทศดั้งเดิมเป็นถิ่นกำเนิดของพวกเลปชา (Lepchas) เป็นเผ่าชนพวกหนึ่งซึ่งคาดว่าอพยพมาจากภูเขาก่ออัสสัมประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๙ พวกเลปชาเป็นพวกทหาอาหารป่าที่สงบที่สุดและเป็นผู้เพาะปลูกในแผ่นดินผืนเล็กเป็นผู้นับถือดิน น้ำ ลม ไฟ พวกเขามี ๑๘ เปอร์เซนต์จากประชากรทั้งหมดของสิกขิม แม้ว่าความสามารถของพวกเขาในการนำพาลีลาชีวิตแบบเก่าแก่ ถูกจำกัดอย่างรุนแรงโดยการอพยพจากทิเบตและเมื่อเร็ว ๆ นี้จากเนปาล

พวกทิเบตได้เริ่มอพยพเข้าไปในสิกขิมระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๑ และ ๒๒ เพื่อหนีจากความขัดแย้งทางศาสนา ระหว่างนิกายลามะต่างๆ ในประเทศทิเบตเองนิกายหมวกเหลืองหรือเกลุกปา (Geluk-pa) (ซึ่งท่านดะไลลามะเองก็สังกัดนิกายนี้) ค่อยๆ ได้รับความได้เปรียบ อย่างไรก็ตาม

สิกขิม นิกายหมวกแดงหรือญิงมะปา (Nyingma-pa) ยังอยู่ในการควบคุมและเป็นศาสนาของรัฐที่เป็นทางการ จนกระทั่งประเทศกลายเป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย

ในการเผชิญกับการหลั่งไหลเข้ามาของผู้อพยพชาวทิเบต พวกเลปชาล่าถอยไปยังบริเวณห่างไกลที่สุด ภาวทรภาพทางสายเลือดในที่สุดก็ถูกหล่อหลอมให้เจริญรอยตามผู้นำของพวกเขาคือเถก้องเทก (Thekong Tek) และผู้นำภูเทีย (Bhutias) คือชเยบุมสา (Khye-Bumsa) และผู้นำทางจิตและทางโลกถูกยึดเยียดให้พวกเลปชาผู้อยู่ในภาวะไม่มีรัฐบาล เมื่อ พ.ศ. ๒๑๘๔ ดะไลลามะที่ลาซา (Lhasa) ได้แต่งตั้งเพนชู นัมกยัล (Penchoo Namgyal) เป็นพระเจ้าแผ่นดินของสิกขิมองค์แรก

เวลานั้นประเทศประกอบด้วยบริเวณที่เป็นรัฐปัจจุบันและเนปาลด้านตะวันออกบางส่วนบริเวณหุบเขาจุมบิ (Chumbi) (ทิเบตTibet) บริเวณหุบเขาฮา(Ha) (ภูฐาน Bhutan) และเนินเขาเตไร (Terai) จากพรมแดนปัจจุบันลงไปถึงที่ราบของประเทศอินเดียประกอบด้วยคาร์เจลิง (Darjeeling) และกาลิมปง (Kalimpong) ซึ่งเวลานั้นเป็นเมืองค้าขายสรรพสินค้าที่สำคัญเป็นเส้นทางการค้าระหว่างทิเบตและอินเดีย ระหว่าง พ.ศ. ๒๒๖๐ และ พ.ศ. ๒๒๗๘ ระหว่างรัฐสมัยของพระเจ้าแผ่นดินองค์ที่สี่ของสิกขิม สงครามที่ต่อเนื่องกันในการสู้รบกับพวกภูฐาน(Bhutanese) เป็นผลให้เสียดินแดนจำนวนมากที่เนินเขาด้านใต้รวมทั้งกาลิมปงซึ่งเป็นเมือง

ค้าขายที่สำคัญขณะนั้นอยู่ในเส้นทาง การค้าขายระหว่างทิเบตและอินเดีย

ดินแดนจำนวนมากเสียไปหลัง จากการรุกรานของคุร์ชา Gurkha จาก เนปาลเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๓ ถึงแม้ผู้รุกราน ในที่สุดถูกสกัดกั้นโดยกองทัพจีน พร้อมกับ การช่วยเหลือของภูฐานและ เลปชา เมื่อไม่อาจล่าเข้าไปในทิเบต พวกคุร์ชาหันไปทางใต้ซึ่งพวกเขาขัดแย้งกับบริษัทยินเดียนตะวันออกของ อังกฤษ สงครามระหว่างสองฝ่ายสิ้นสุดลงด้วยสนธิสัญญา พ.ศ. ๒๓๖๐ ซึ่งได้ ลากเส้นเขตแดนเนปาล พวกคุร์ชาได้ ยกดินแดนของสิกขิมทั้งหมดที่ยึด ครองอยู่นั้นให้อังกฤษ บริเวณที่อุดม สมบูรณ์คืนให้ราชาแห่งสิกขิมสำหรับ เป็นค่าตอบแทนของการควบคุมของ อังกฤษในการโต้แย้งทั้งหมดระหว่าง สิกขิมและเพื่อนบ้านของเขา ดังนั้น ประเทศจึงเป็นรัฐกันชนระหว่างเนปาล ทิเบตและภูฐาน

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๘ อังกฤษกำลัง หาที่บนภูเขาเพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนและ เป็นศูนย์นัดหมายการให้พวกทหารและ ข้าราชการของตนและได้โน้มน้าวราชา ให้ยกบริเวณดาร์เจลิงให้ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินรายปี ชาวทิเบตคัดค้าน การยกดินแดนครั้งนี้ พวกเขาอ้างถือว่า สิกขิมเป็นรัฐเอกราชในนาม การเจริญ อย่างรวดเร็วแห่งดาร์เจลิงในฐานะศูนย์ การค้าได้เริ่มสร้างความกระหอบอย่าง มากต่อความร่ำรวยของลามะ(Lamas) และพวกพ่อค้าชั้นนำของสิกขิม ความ ตึงเครียดได้เกิดขึ้น

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๒ ข้าราชการ

และนักพฤกษศาสตร์ชาวอังกฤษระดับ สูง ผู้กำลังสำรวจบริเวณลาเชน (Lachen) ได้รับอนุญาตทั้งจากราชา แห่งสิกขิมและรัฐบาลอังกฤษ แต่ถูกจับกุม แม้ว่านักโทษทั้งสองคนได้รับการ ปลดปล่อยโดยไม่มีเงื่อนไข หนึ่งในเดือนต่อ มาจึงเกิดการคุกคามในการแทรกแซง อังกฤษได้ผนวกบริเวณทั้งหมดระหว่าง พรหมแดนสิกขิมปัจจุบันและที่ราบของ อินเดียและได้ถอนเงินรายปีกลับ เงิน รายปีนั้นในที่สุดได้รื้อฟื้นให้พระโอรส ของพระองค์ การแทรกแซงของอังกฤษ ในกิจการบริเวณนี้ก่อให้เกิดการประกาศ ดินแดนในอารักขาทั่วสิกขิมใน พ.ศ. ๒๔๐๔ และแบ่งแยกเขตแดนของ สิกขิม อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการ กระทำเช่นนี้ผิดกฎหมายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้รุกรานสิกขิมอ้างความมี อำนาจใหม่อีก การโจมตีถูกขับออกไป โดยอังกฤษได้ส่งกองทหารไปยังลาซา เพื่อลอบโทษ

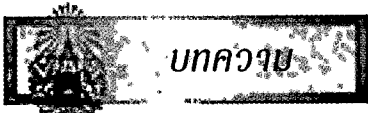
ใน พ.ศ. ๒๔๓๑ อำนาจของพระ ราชาแห่งสิกขิมถูกลดลงมากและการ คุกคามด้วยอำนาจบาตรใหญ่โดยทหาร อังกฤษทำให้พระองค์หนีไปยังลาซาใน พ.ศ. ๒๔๓๕ แม้ว่าในที่สุดได้ชักชวน ให้พระองค์กลับมา ด้วยความปรารถนา ที่จะพัฒนาสิกขิม อังกฤษส่งเสริมการ อพยพจากเนปาล เหมือนอย่างที่เขา ได้ทำที่ดาร์เจลิงและที่ดินจำนวนมาก ได้นำมาใช้เพื่อการปลูกข้าวและ กระจวน การหลังไหลเข้ามาของแรงงาน เป็นไปต่อเนื่องจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๐๓ -๒๕๑๒ และเนื่องจากเหตุนี้จึงมีชาว เนปาลประมาณ ๗๕ เปอร์เซ็นต์เป็น

ประชากรของสิกขิม

เรื่องการอพยพกลายเป็นเรื่อง ถกเถียงกันอย่างรุนแรง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๒ และราชาถูกบังคับให้ ป้องกันการอพยพที่เพิ่มมากขึ้น กฎ หมายใหม่เกี่ยวกับสิทธิการเป็นพลเมือง ถูกกำหนดเพื่อทำให้ผู้ไม่ใช่ชาวเนปาล โดยกำเนิดพอใจ ประชาชนส่วนใหญ่ สนับสนุนรูปแบบการปกครองที่ยอมรับ กันมากกว่าจ็อยคัล (Chogyal) ของ สิกขิม อย่างไรก็ตามจ็อยคัลต่อต้านความ ต้องการในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการ ปกครอง ซึ่งได้คุกคามควบคุมไม่อยู่ใน ที่สุดพระองค์ถูกบังคับให้เชิญอินเดีย เพื่อให้บริการบริหารประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๙๗ % ได้ลง ประชามติเพื่อร่วมกับอินเดีย สถาน การณ์ทางการเมืองสงบลง สิกขิมเดี่ยว นี้มีการปกครองโดยรัฐสภาประชาธิปไตย ของตนเองพร้อมกับมีตัวแทนใน รัฐบาลกลางที่นิวเดลี ประชากรปัจจุบัน ของสิกขิมประมาณ ๑๘ % เป็นเลปชา (Lepcha) และ ๗๕ % เป็นชาวเนปาล นอกจากนี้คือพวกภูเทีย (Bhutias) และชาวอินเดียจากรัฐต่างๆทางภาค เหนือ ประชากรประมาณ ๖๐ % นับถือ ศาสนาฮินดูและ 28 % นับถือพุทธ ศาสนา

แม้ว่าศาสนาทั้งสองนี้มีอยู่เหมือน ส่วนต่างๆในเนปาล เป็นแบบที่เข้ากันได้ วัดพุทธโบราณจำนวนมากเป็นสิ่ง หนึ่งที่ดึงดูดความสนใจที่สำคัญแห่ง การไปเยือนสิกขิม

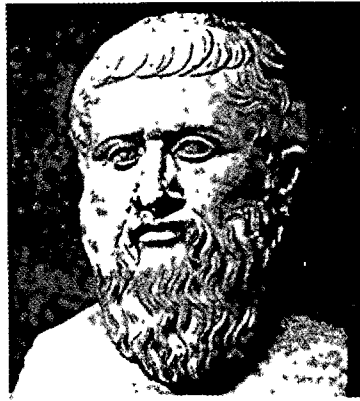

บทควาญ

พศ.ดร.สุธรรม ชูสัตย์สกุล

ป.ธ.๔, ศน.บ., M.A., Ph.D

คณะศาสนาและปรัชญา มจร

จริยศาสตร์: ความดีสูงสุดตามทัศนะของเพลโต

เรื่องความดีอันสูงสุดนั้นเป็นสิ่งที่นักปราชญ์หลายท่านได้พยายามคิดและให้เหตุผลว่าอะไรเป็นความดีอันสูงสุดตามทัศนะของตน นักปราชญ์ท่านหนึ่งคือ เพลโต ก็มีแนวความคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องความดีสูงสุดนี้เหมือนกัน

เพลโต เกิดที่กรุงเอเธนส์ เมื่อ พ.ศ. ๑๑๖ อยู่ในชนชั้นอภิชน และได้รับการศึกษาเป็นอย่างดี ในตอนนั้นกรุงเอเธนส์ประสบกับความพินาศที่สที่สุดยุคหนึ่ง คือเป็นช่วงของสงครามเปโลโปนีเซียน (Peloponesien War) ระหว่าง สปาร์ตา กับ เอเธนส์ ใช้เวลารบกันยืดเยื้อถึง ๒๗ ปี จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๑๓๙ จึงได้ยุติลง โดยที่กองทัพ

ทัพอเรือของสปาร์ตาเป็นฝ่ายมีชัย ในช่วงต่อมา เพลโต ได้เห็นการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นและความผิดพลาดในการบริหารของนักการเมืองสมัยนั้น

เพลโต ได้เข้าศึกษาในสำนักของโสเครตีส ด้วยความเลื่อมใส และสนใจในทางปรัชญาเป็นพิเศษ ดังนั้นทัศนะเรื่องความดีสูงสุดของ เพลโต ย่อมจะได้แนวความคิดมาจากโสเครตีสด้วยเหมือนกัน โสเครตีส เห็นว่าความรู้เป็นความดีสูงสุด แต่ โสเครตีส ก็ไม่ได้บอกด้วยว่าความรู้ในระดับไหนหรือรู้อย่างไรจึงถือว่าเป็นความดีสูงสุด จึงเป็นแนวทางให้ เพลโต พยายามใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเองหาเหตุผลว่าอะไรเป็นความดีสูงสุด ที่มนุษย์ทั้ง

หลายต้องการ

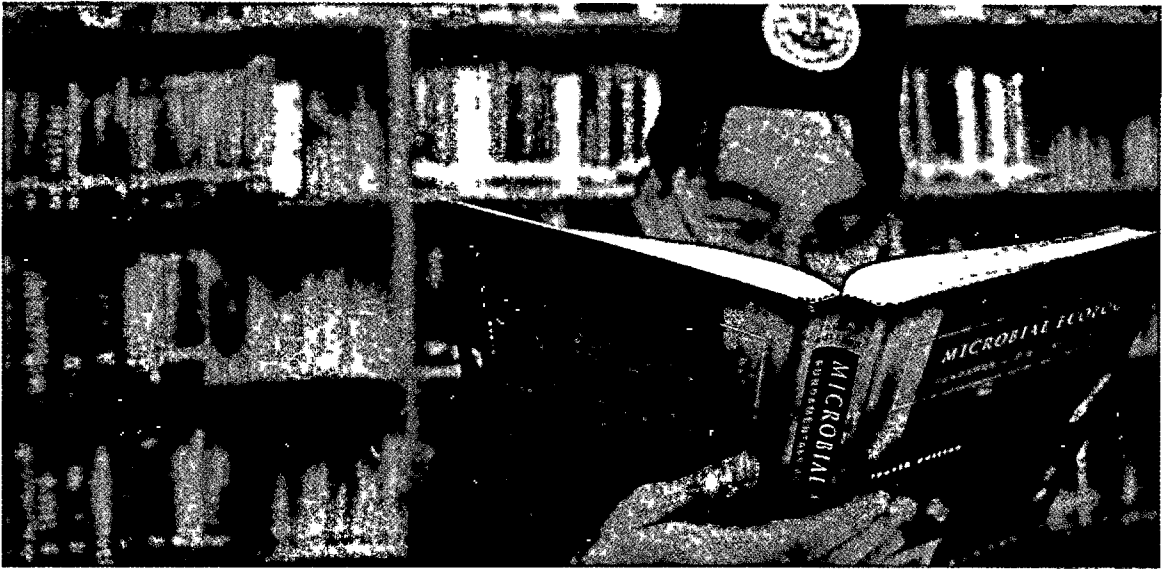
ความดีความชั่วตามทัศนะของเพลโต

เพลโต มีทัศนะเกี่ยวกับความดีความชั่วอย่างไรบ้าง เราสามารถพิจารณาเป็นข้อ ๆ ดังนี้

๑. ความดีถูกผูกมัดอยู่กับทฤษฎีเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ในจักรวาล

ความกลมกลืนของความสุขและกิจกรรมทางจิตใจที่สมบูรณ์นี้ซึ่งก่อให้เกิดความอยู่ดีกินดีของชีวิตอันเกิดมาจากความได้สัดส่วน มาตรฐานและความงาม แต่ลักษณะเหล่านี้เป็นพวกเดียวกันกับปัญญามากกว่าความสุข เพราะเหตุผลที่อยู่ในอำนาจแห่ง

ความนึกคิดเป็นบ่อเกิดของระเบียบและความสมบูรณ์ของจักรวาล เพลโตจึงสรุปว่า ความดีของปัจเจกชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปัญญามากกว่าความสุข เหตุผลเป็นเครื่องกำหนดว่าอะไรเป็นความดี หาใช่ความรู้สึกไม่

ความดีในความหมายนี้ น่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่อง **คุณวิทยา (Auxiology)** คือ **ทฤษฎีว่าด้วยคุณค่า (Theory of Values)** ที่เกี่ยวกับ **ความจริง (Truth)** **ความดี (Goodness)** และ **ความงาม (Beauty)**

๒. ความดีมีจุดมุ่งหมายในตัวเอง เราทำความดีเพื่อความดี มิใช่เพื่อจุดประสงค์อย่างอื่น ความชั่วก็เช่นเดียวกัน เราทำชั่วก็ได้รับผลชั่ว

การทำชั่วใดๆ เป็นไปด้วยไม่ตั้งใจ หรือขัดขวางความตั้งใจ เพราะถูกกิเลสครอบงำ หรือกระทำไปโดยกระตั้นหัน ถึงแม้ว่าจะทำลงโดยไม่ตั้งใจก็ตาม ย่อมไม่พ้นจากการได้ชื่อว่า "ทำชั่ว" เขาคิดว่า เขารู้ในสิ่งที่เขา

ไม่รู้ และคิดว่า เขาตั้งใจทำในสิ่งที่เขาไม่ได้ตั้งใจทำ นั่นคือความดี

การทำความชั่วใดๆ แม้จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตามก็ยอมได้ชื่อว่า ความชั่ว อันนี้ น่าจะหมายถึงเอาผลลัพธ์ของการกระทำเป็นเกณฑ์ตัดสิน และที่เขาคิดว่า เขารู้ในสิ่งที่เขาไม่รู้ น่าจะเกี่ยวกับ เขา รู้ว่าการกระทำอย่างนี้เป็นความดีโดยแต่ก่อนเขาไม่รู้ และเขาตั้งใจทำในสิ่งที่เขาไม่ได้ตั้งใจทำ คือเมื่อรู้ว่าสิ่งนี้คือความดี ก็มี ความตั้งใจทำความดีนั้น โดยแต่ก่อนทำไปโดยไม่ตั้งใจ แต่สิ่งนั้นเป็นความดี เพลโต น่าจะพิจารณาตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่น มากกว่าการพิจารณาด้านเจตนาของบุคคล เพราะเจตนาของคนเรานั้น คนอื่นไม่สามารถรู้ได้ว่าเขาคิดอะไรอยู่ นอกจากตัวของเขาเอง

๓. โลกแห่งความบริสุทธิ์จริงๆ เป็นความคิดที่ไม่เปลี่ยนแปลง นี่แหละคือความดี ส่วนโลกแห่งประสพสัมผัสเป็นของไม่จริงยั่งยืน เปลี่ยน

แปลงได้ นี่แหละ คือ ความชั่ว

ทฤษฎีที่เป็นบ่อเกิดแห่งความคิดที่แท้จริง ความคิดรวบยอด ไม่ใช่เป็นเพียงความคิดทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นความคิดเกี่ยวกับบางสิ่งบางประการ ที่มีความจริงในตัวเอง มีอยู่นอกใจและมีอิสระจากใจ หากมีคำถามว่า **เพลโต** ได้เข้าใจคำสอนเรื่องนี้ได้อย่างไร? คำสอนเรื่องนี้เราพอจะเห็นได้ว่า ความแท้จริงหมายถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของความคิดกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่

ลักษณะของความคิดซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ความคิดทั้งหลายเป็นเนื้อสาร ความคิดทั้งหลายเป็นความแท้จริงที่สมบูรณ์และสูงสุด ทุกสิ่งทุกอย่างรวมอยู่ในความคิด

๒. ความคิดเป็นสิ่งสากล ความคิดไม่ใช่สิ่งต่างๆ โดยทั่วไป เช่น ความคิดเรื่องม้า ก็ไม่ได้หมายถึงม้าตัวนี้ ตัวนั้น แต่หมายถึงความคิดเรื่องม้าโดยทั่วไป

๓. ความคิดไม่ใช่สิ่งต่างๆ แต่เป็นการนึกคิดคำนึง (Thinking) ความคิดไม่ใช่ความคิดของผู้คิด แต่เป็นความคิดที่มีอยู่โดยทั่วไปและต้องเป็นความคิดที่มีอยู่ในใจ

๔. ความคิดแต่ละอย่างเป็นเอกภาพ หมายความว่า แต่ละความคิดมีความเป็นหนึ่งเสมอ และมีอยู่หนึ่งในบรรดาสิ่งทั้งหลาย

๕. ความคิดเป็นธรรมชาติที่แบ่งแยกไม่ได้และไม่แตกดับ เป็นสิ่งนิรันดร์

๖. ความคิดเป็นแก่นแท้ของทุกสิ่งทั้งหมด เราได้ให้คำจำกัดความว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสิ่งหนึ่ง ถ้าเราได้ให้คำจำกัดความเรื่องคนว่า คนเป็นสัตว์ที่มีเหตุผล อันนี้ก็หมายความว่าเหตุผลเป็นแก่นแท้ของคน

๗. เมื่อก้าวโดยชนิดเดียวกันแล้ว ความคิดแต่ละความคิดมีความสมบูรณ์ขั้นสูงสุด ความสมบูรณ์ของความคิดก็เป็นสิ่งเดียวกันกับความแท้จริงของมัน

๘. ความคิดเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือกาลและอวกาศ เพราะเป็นธรรมชาติไม่เปลี่ยนแปลงและเป็นนิรันดร์

๙. ความคิดเป็นธรรมชาติที่มีเหตุผล กล่าวคือ เราจะเข้าใจได้ต้องอาศัยเหตุผลเป็นเครื่องนำทาง

๔. มนุษย์สามารถรู้จักโลกที่แท้จริงได้ด้วยเหตุผล เพราะฉะนั้น เหตุผลจึงเป็นความดีสูงสุดของมนุษย์

เพลโต เชื่อว่า ส่วนแห่งเหตุผลของมนุษย์คอยควบคุมการกระทำทุกอย่าง เขาสอนว่า ส่วนสำคัญของ

มนุษย์มีอยู่ ๓ ส่วน คือ ๑. หน้าที่ทางร่างกาย ๒. ความปรารถนา และ ๓. ความจงใจ มนุษย์มีชีวิตดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อ มีเหตุผลคอยควบคุมความคิด และการกระทำ ซึ่งผลปรากฏออกมาก็คือ ทำให้มนุษย์เป็นคนฉลาด กล่าวหาญ และมีอารมณ์ดีขึ้น

๕. จุดมุ่งหมายปลายทางของชีวิต คือ การปลดเปลื้องวิญญาณออกจากความทุกข์ จนวิญญาณสามารถรู้จักโลกแห่งความคิดอันแท้จริงได้

ความคิดสำหรับวิญญาณชั้นต่ำแต่ละดวงย่อมมีความจงรักภักดีต่อพระเจ้าและความเจริญรุ่งเรืองเหมือนพระเจ้า ความชั่วช้าที่ต่ำทรามที่สุดสำหรับมนุษย์ก็คือการรักตนเองมากเกินไป มนุษย์ควรรักบุคคลผู้มีวิญญาณที่สูงกว่า และพยายามที่จะเข้าถึงระดับเดียวกันกับเขาเหล่านั้น วิญญาณมี ๒ ส่วน คือ วิญญาณที่เป็นอมตะ และวิญญาณที่เป็นอมตะและความรู้เป็นกิจกรรมของวิญญาณที่เป็นอมตะ

เพลโต ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ไว้ว่ามนุษย์ทุกคนโดยธรรมชาติแล้ว มักแสวงหาแต่สิ่งที่ดี สิ่งต่างๆ โดยปกติความเป็นไปในอันที่จะเพิ่มพูนและทำให้สิ่งเป็นอยู่แล้วสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การปฏิบัติที่ดีตามหน้าที่ของวิญญาณเรียกว่า “คุณธรรม”

คุณธรรม คือ ความรู้ คุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลโดยฉับพลัน หรือโดยบังเอิญ มนุษย์ไม่สามารถปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ถ้าหากเขาไม่รู้ เขากำลังทำอะไร ทำเพื่ออะไร ทำ

อย่างไร คุณธรรมทุกอย่างเกิดจากความรู้อะไร และก็ไม่ใช้ความรู้ที่เป็นทฤษฎี หากแต่เป็นความรู้ที่เกิดจากปฏิบัติ

คุณธรรมที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ความฉลาด (Wisdom)
๒. ความยุติธรรม (Justice)
๓. ความกล้าหาญ (Courage)
๔. ความรู้จักประมาณ (Temperance)

ความยุติธรรม เป็นคุณธรรมที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะว่าคุณธรรมอื่น ๆ ได้รวบรวมเอาคุณธรรมทั้งหมดเข้าไว้

ความยุติธรรมโดยย่อ คือ สติปัญญา ความมีพลัง และความเป็นเอกภาพ ไม่ใช่คุณธรรมข้อหนึ่งในหลายข้อ แต่เป็นคุณธรรมที่คลุมไปถึงคุณธรรมข้ออื่นๆ ด้วย

คุณธรรมที่สำคัญของเพลโต ๔ ประการนี้ หากเรานำมาใช้ในยุคปัจจุบันนี้อาจจะไม่ได้ผลเท่าไรนัก เพราะว่าคุณธรรมต่างๆ นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สถานที่ ฐานะ และบทบาทของประชาชน เพราะฉะนั้น ก่อนที่เราจะนำคุณธรรมเหล่านั้นมาปฏิบัติก็ควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ด้วย

สรุปความดีสูงสุดตามทัศนะของเพลโต

เพลโต สรุปว่า ความดีของปัจเจกชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปัญญามากกว่าความสุข เหตุผลเป็นเครื่องกำหนดว่าอะไรเป็นความดี ทำให้ความรู้สึกไม่ ดังนั้น เพลโต จึงปฏิเสธคำกล่าวของพวกโปรแทกกอเรียน และ

ยืนยันว่าพระเจ้าไม่ใช่มนุษย์เป็นเครื่องวัดของทุกสิ่งทุกอย่าง ความคิดเรื่องเทวบัญชาและความกลมกลืนกันไม่ใช่ความปรารถนาและ ความรู้สึกของมนุษย์เป็นเครื่องกำหนดการอธิบายเรื่องความจริงชั้นสูงสุดของจักรวาล

เพลโต เห็นว่าเหตุผลเป็นความดีสูงสุด และธรรมชาติของเหตุผลนั้นต้องประกอบด้วยปัญญาในการคิดหาเหตุผลจนเข้าใจว่าอะไรคือความดี ความชั่ว เพราะมนุษย์ไม่สามารถปฏิบัติดีปฏิบัติชอบได้ถ้าหากเขาไม่รู้ว่าเขากำลังทำอะไร ทำเพื่ออะไร ทำอย่างไร โดยการปฏิบัติที่ดีตามหน้าที่ของวิญญาณที่เรียกว่า “คุณธรรม” หลักของคุณธรรม ๔ ประการ คือ ความฉลาด ความยุติธรรม ความกล้าหาญ และ ความรู้จักประมาณ สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบในทัศนะของ **เพลโต** ว่าเป็นความดีสูงสุด

ความดีสูงสุดตามทัศนะของเพลโตกับพระพุทธรศาสนา

เหตุผลเป็นความดีสูงสุดตามทัศนะของเพลโต เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับพุทธศาสนาก็น่าจะอนุโลมเข้าในหลักของอริยสัจ ๔ โดยจะอธิบายตามเหตุผลได้ คือ

- ๑. **ทุกข์** เป็นผลที่เกิดขึ้นและได้รับความทุกข์
- ๒. **สมุทัย** เป็นเหตุให้เกิดซึ่งความทุกข์
- ๓. **นิโรธ** เป็นผลของการปฏิบัติในการไปสู่ความดับทุกข์
- ๔. **มรรค** เป็นเหตุคือการปฏิบัติเพื่อจะออกจากทุกข์นั้น

การใช้หลักอริสัจ นำไปสู่ความดีได้นั้นต้องอาศัยปัญญาเป็นอย่างมากในการพิจารณาว่าอะไรเป็นเหตุให้เกิดผลคือความทุกข์ เมื่อรู้เหตุแล้วต้องพยายามหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้ตรงจุดเพื่อจะแก้ปัญหานั้นให้ได้ผลจริงๆ ไม่ใช่ยิ่งแก้ยิ่งเกิดปัญหา ถ้าเป็นเช่นนั้น เราก็ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาคือความทุกข์นั้นแล้วจะทำให้เกิดทุกข์มากขึ้น จึงต้องใช้สติปัญญาและความรอบคอบอย่างมาก เพื่อจะหาหนทางปฏิบัติให้ถูกต้องตั้งมอยู่ในหลักของศีลธรรมอันดีตามมรรคมีองค์ ๘ ตามหลักของพุทธศาสนา ผลลัพธ์ที่ออกมาก็จะดีตามไปด้วย ในลักษณะเช่นนี้เข้ากับทัศนะความดีสูงสุดของเพลโต ได้เหมือนกัน ที่ต้องมีเหตุผลโดยใช้ปัญญาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ปฏิบัติแล้วมีผลดี เป็นความดี เป็นต้น

สถานการณ์สงครามระหว่างสหรัฐ กับ อิรัก ที่เกิดขึ้น โดยฝ่ายสหรัฐพยายามหาเหตุผลต่างๆ อันจะทำให้ชาวโลกเห็นว่าสหรัฐกระทำสงครามกับอิรักเป็นความชอบธรรมโดยไม่ได้ฟังเสียงของสหประชาชาติ ถ้าเรานำเอาหลักของเพลโต ในเรื่องทัศนะความดีสูงสุดมาพิจารณาดู จะเห็นว่าสหรัฐได้ทำผิดเป็นอย่างมาก คือ การให้เหตุผลของสหรัฐกับชาวลอนดอนว่าอิรักจะเป็นภัยกับชาวโลกโดยทางอิรักมีการพัฒนาอาวุธเคมีขึ้นมา จึงเป็นเหตุจำเป็นที่สหรัฐจะต้องทำลายอาวุธนั้นอย่างเร่งด่วน เป็นต้น จึงประกาศสงครามกับอิรัก โดยที่สหประชาชาติขอเวลาในการ

ตรวจสอบเรื่องอาวุธ แต่สหรัฐก็ไม่สนใจ จึงเป็นเหตุให้ชาวโลกโดยส่วนใหญ่เกิดกระแสต่อต้านการทำสงครามของสหรัฐ เพราะสหรัฐทำสงครามโดยให้เหตุผลอันคลุมเครือไม่ชัดเจน ทำให้ชาวโลกมองไปว่าที่สหรัฐทำสงครามกับอิรัก เพราะหวังผลประโยชน์จากแหล่งน้ำมันในอิรักไป และสหรัฐขาดคุณธรรมที่สำคัญของเพลโต ด้วยคือ

๑. ความฉลาด คือไม่ฉลาดในการตัดสินใจจึงทำให้เกิดกระแสต่อต้านของชาวโลก ไม่สามารถทำให้ชาวโลกเห็นความจำเป็นอันแท้จริงในการทำสงครามได้

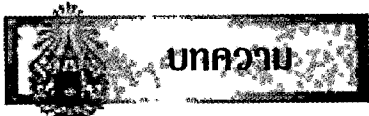
๒. ความยุติธรรม คือ ใช้ความคิดของตนเองเป็นใหญ่ในการตัดสินใจไม่สนใจเหตุผลของผู้อื่น

๓. ความกล้าหาญ คือ สหรัฐมีอำนาจกำลังพลกำลังอาวุธเหนือกว่าชาติอื่นโดยเฉพาะ อิรัก จึงคิดว่าจะทำอะไรก็ได้โดยไม่สนประเทศอื่น และไม่สนใจว่าจะเกิดผลกระทบอะไรที่จะเกิดขึ้นตามมา และ

๔. ความรู้จักประมาณ เราอาจจะมองว่าสหรัฐอาจจะได้แหล่งน้ำมันของ อิรัก จึงทำสงคราม เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนกันทั่วโลกมากบ้างน้อยบ้างตามแต่เหตุปัจจัย จึงถือได้ว่าการกระทำของสหรัฐไม่ได้เป็นความดีสูงสุดตามทัศนะของเพลโต

(อ่านต่อฉบับหน้า)

บทรบ
พศ.USSR ถึง พาพิจิตส
คณะสังคมศาสตร์ มมร

การผูกเวรของ หมีกับไม้สะคร้อ*

นะ หิ เวเรนะ เวรานี สัมมันตีระ กุหาจะนัง
อะเวเรนะ จะ สัมมันติ เอสะ ธัมโม สະนันตะโน

ไม่ว่าในกาลไหน ๆ เวรยอมไม่สงบด้วยการผูกเวร
แต่เวรยอมสงบด้วยการไม่ผูกเวร นี่เป็นธรรมเก่า

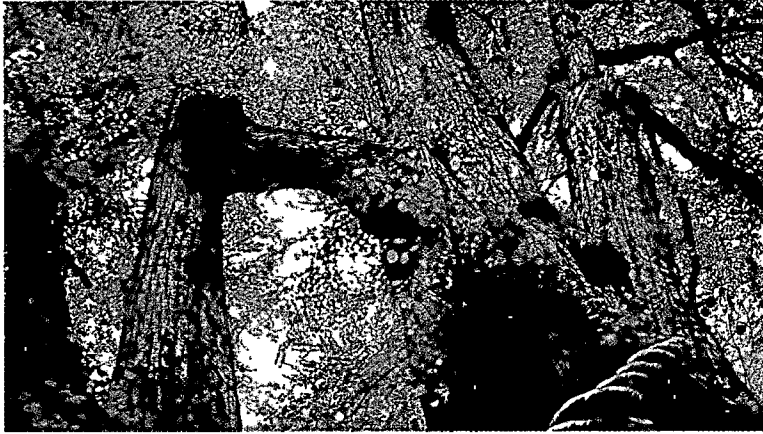
พระคาถาข้างบนนี้ มีในอรรถกถา
ธรรมบท พระผู้มีพระภาคตรัส
เทศนาแก่คู้เวร คือ นางกาลสิยกษิณีกับ
นางกุลธิดา ในเรื่องกล่าวว่า นางทั้งสอง
นั้นผูกเวรกันมาหลายชาติแล้ว จนมา
พบพระผู้มีพระภาค และตั้งอยู่ในคำสั่ง
สอนของพระองค์ เวรของนางทั้งสอง
นั้นจึงสงบลงได้ ในเรื่อง พระผู้มีพระ
ภาคยังได้ตรัสว่า การผูกเวรกันและกัน
นั้น เวรจะไม่สงบลงได้ เหมือนกับเวร
ของหมีกับไม้สะคร้อ และเวรของกากับ
นกเค้า สำหรับกากับนกเค้าเป็นเวรกัน
อย่างไรนั้น เราพอทราบกันแล้ว แต่เรื่อง

หมีกับไม้สะคร้อ เรากันที่ยังไม่ได้อ่าน
ชาดกเรื่องนี้้อาจยังไม่ทราบ ฉะนั้น
จะได้นำเรื่องนี้มาเล่าสู่กันฟัง

ในอดีตกาล พระนครพาราณสี
มีบ้านของคนผู้ประกอบอาชีพทางการ
ช่างต่าง ๆ หมูหนึ่ง ตั้งอยู่นอกพระนคร
ในหมู่ช่างเหล่านั้นมีพราหมณ์ช่างคน
หนึ่ง เลี้ยงชีพด้วยการทำไม้มาทำรถขาย
ครั้งหนึ่งมีต้นสะคร้อใหญ่ต้นหนึ่ง
อยู่ในป่าหิมพานต์ มีสาขาและใบเป็นที่
ร่มเย็น และมีรุกขเทวดาสิงอยู่ หมีตัว
หนึ่ง เทียวหากินอยู่ในป่าเห็นพุ่มไม้
ใหญ่เป็นที่ร่มเย็น จึงเข้านอนพักที่โคน

ต้น ขณะที่ยังกำลังนอนอยู่นั้น เกิดลม
พัดกิ่งไม้แห้งตกลงถูกคอหมีอย่าง
หนักหมีตกใจ ด้วยระแวงว่าจะเป็นสัตว์
ร้าย จึงลุกขึ้นวิ่งหนีไปด้วยความกลัว
และเจ็บปวด เมื่อวิ่งไปจนพอใจแล้ว
จึงเหลียวดูเบื้องหลัง ไม่เห็นเสือหรือ
สิงห์วิ่งข้ามมาลักตัวหนึ่ง จึงหยุดวิ่งและ
รู้สึกโกรธจัด ผูกพยาบาทโดยเข้าใจผิด
ว่า “รุกขเทวดาที่อยู่บนต้นสะคร้อนั้น
ประทุษร้ายเราแน่แล้ว ดีละ” หมีนั้น
กลับไปยังต้นสะคร้ออีกกระแทกที่โคน
ต้น และคุกคามรุกขเทวดาว่า “ใบสัก
ใบข้าพเจ้ามีเคยทำขาด กิ่งสักกิ่งข้าพเจ้า

* จากหนังสือ “ธรรมจักร” เล่มที่ 26 ประจำเดือนพฤศจิกายน 2483

มีเคยทำหัก เนื้ออื่นมกนอนท่านนึ่งอยู่ได้ที่ข้าพเจ้ามานอนบ้าง ท่านนึ่งอยู่ไม่ได้ ข้าพเจ้าเคยมีความผิดอะไร ดีละท่านจงคอยอยู่ก่อนเกิด ข้าพเจ้าจะให้เขาถอนต้นไม้ของท่านขึ้นทั้งเง่าและให้ทอนเสียให้เป็นท่อนๆ” แล้วหมีจึงเที่ยวคอยดักพบคน

เวลานั้น ถึงเวลาที่พราหมณ์ข้างออกป่าหาคัดไม้ทำรถเช่นเคยพราหมณ์พร้อมกับคนของเขาขึ้นเกี่ยวขมาทางป่าหิมพานต์แถบนั้นพักเกี่ยวขไว้แล้ว ออกเที่ยวหาไม้ที่ควรตัด บังเอิญมาใกล้ๆ ต้นสะคร้อนั้น หมีดำเห็นทางที่จะได้แก่ แค้นรุกขเทวดา จึงรีบไปยืนคอยที่อยู่โคนต้นสะคร้อ พอพราหมณ์ข้างเดินผ่านมา จึงกล่าวความขึ้นก่อนว่า

“ดูก่อนท่านผู้ตระกูลเตรียมขมาเข้ามาในป่า! ท่านต้องการตัดไม้อะไร?”

พราหมณ์ข้างได้ฟังหมีพูดดังนั้น คิดในใจ “ปลาดจริงหนอ! เราไม่เคยได้ยินสัตว์พูดภาษามนุษย์มาก่อนเลย เพิ่งมาเคยได้ยินนี้เองชะรอยสัตว์ประหลาดนี้ จะรู้จักไม้ชนิดที่ทำรถดีที่สุดใน เราจะลองถามดู” แล้วจึงถามว่า “ดูก่อนหมีผู้เที่ยวไปตามเถื่อน ตลอดที่เรียบและ

ที่รกรกท่านยอมเป็นผู้มีความรู้กว้างขวางในป่านี้ โปรดบอกเราว่า ไม้อะไรทำกรรถดีที่สุด?”

หมีดำได้ก็จึงตอบว่า
“ไม่รังก็ไม่ได้ ไม่ตะเคียนก็ไม่ได้ ไม้ทูกวางก็ใช้ไม่ได้ ไม้ตะแบกก็เปราะไป แต่มีไม้อยูชนิดหนึ่งชื่อไม้สะคร้อ ไม้สะคร้อนี้แหละทำกรรถแข็งแรงดีนัก”

พราหมณ์ข้างฟังมีความยินดียิ่ง จึงถามต่อไปว่า

“ก็ใบของต้นสะคร้อเป็นอย่างไร ลำต้นสะคร้อมีลักษณะอย่างไร โปรดบอกด้วย”

หมีบอกว่า “ก็ที่ใบมันย่อยๆ ลงกิ่งมันเหนียวๆ หักได้ยากและข้าพเจ้ากำลังยืนอยู่ที่โคนต้นนี้อย่างไรเล่า ชื่อไม้สะคร้อละ อันไม้สะคร้อนี้ย่อมเหมาะที่จะทำกรรถทุกประการ เชิญท่านลงมือเถิด” หมีบอกให้แล้วก็เดินกริมหลีกไป

ฝ่ายรุกขเทวดาทราบเรื่องราวตลอด รำพึงว่า “เราไม่ได้ทำกิ่งไม้ตกทับหมีนี้เลย หมีผู้กล้าหาญโดยเข้าใจผิดเมื่อวิมาน(ต้นไม้)ของเราทะลายน เราจักพิณาศด้วย อย่าเลย เราจักต้องตอบแทนการกระทำของหมีด้วยอุบายสัก

อย่างหนึ่ง” แล้วแปลงเพศเป็นคนเดินป่า เดินมาหาพราหมณ์ข้าง ถามว่า “ชายผู้เจริญ! ท่านจะตัดไม้ไปทำอะไร?”

พราหมณ์ “ทำกรรถ รถที่ดีดีต้องทำด้วยไม้นี้”

รุกขเทวดา “ใครบอกท่าน?”

พราหมณ์ “หมีดำตั้งหนึ่งบอกให้”

รุกขเทวดา “ชอบแล้วที่เขาบอกเช่นนั้น รถที่ทำด้วยไม้ชนิดนี้จักงามดี แต่ถ้าได้ลอกหนังหมีหุ้มที่ตุ้มรถแล้ว จะทำให้กรรถแน่นราวกับแผ่นเหล็กทีเดียว และท่านจะขายรถได้ราคาดีขึ้นอีกหลายเท่า”

พราหมณ์ “เราจะหาหนังหมีได้ที่ไหนเล่า?”

รุกขเทวดา “ท่านนี่ใจจริง ก็ใครบอกต้นสะคร้อให้ท่านเล่าท่านจงไปลงหมีดำตัวนั้น ทำที่เป็นว่าท่านไม่รู้วิธีตัดขอให้แสดงให้ฟัง เมื่อเขาเพลอ ท่านจงจามด้วยขวานใหญ่อันคมกริบโดยแรงแล้วแฉเอาหนังและเอ็นเอาเนื้อไปเป็นอาหารเสียด้วย แล้วจึงค่อยตัดต้นไม้ที่หลัง”

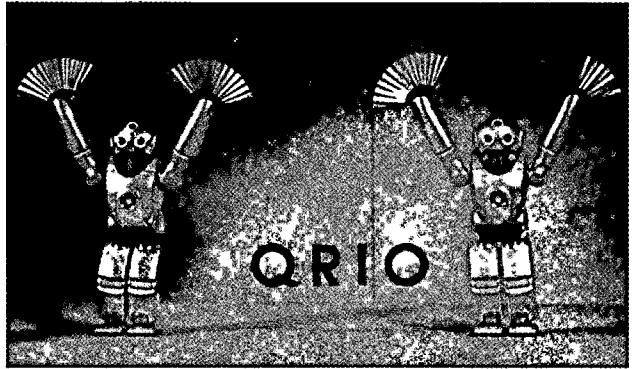
พราหมณ์ข้างได้ฟังดังนั้น ปลื้มใจว่า “วันนี้ช่างโชคดีจริงหนอ” แล้วจึงตามหมีไป ทำอุบายตามที่รุกขเทวดาบอกให้ฆ่าหมีและตัดต้นสะคร้อได้แล้ว ก็หลีกไป.

เรื่องหมีก่อเวรกับรุกขเทวดาด้วยทำลายไม้สะคร้อ ซึ่งคล้ายกับเป็นเวรกับไม้สะคร้อนั้น ได้กลายเป็นตัวอย่างสำหรับอ้างอิงสาธกเรื่องการผูกเวรตั้งแต่นั้นมา ด้วยประการฉะนี้

พศ.ดร.พรชัย พิชรินทร์ตะนกุล
คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หุ่นยนต์

คือกลไกแห่งการรับใช้

หุ่นยนต์หมายถึงอุปกรณ์อัตโนมัติ ที่ทำงานได้ด้วยตนเอง โดยมนุษย์ เพียงแต่สั่งให้ทำงานเพียงครั้งเดียว ตอนเริ่มต้น และทิ้งคำสั่งไว้ในตัวหุ่นยนต์ให้ทำงานไปจนเสร็จ ในระหว่างการทำงานมนุษย์จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวด้วยน้อยมาก ยกเว้นจะเกิดเหตุฉุกเฉิน หรือเกิดปัญหาใหญ่ที่หุ่นยนต์แก้ไขด้วยตนเองไม่ได้ หุ่นยนต์จึงเป็นอุปกรณ์ผู้รับใช้มนุษย์ที่มีประโยชน์มาก เปรียบเสมือนเป็นมนุษย์อีกคนหนึ่งเลยทีเดียว แต่หุ่นยนต์เป็นผู้รับใช้ที่ดีกว่ามนุษย์ เพราะหุ่นยนต์ไม่มีความคิดความเห็นของตนเอง หุ่นยนต์จะไม่เถียงไม่คัดค้านใดๆทั้งสิ้น แต่จะทำ ทำ และทำตามคำสั่งแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

คำว่า “หุ่นยนต์” ในที่นี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นอุปกรณ์ที่มีรูปร่าง

หน้าตาเหมือนมนุษย์ และไม่จำเป็นต้องเดิน หรือวิ่ง หรือเคลื่อนไหวใดๆเหมือนมนุษย์ หุ่นยนต์อาจจะเป็นแท่ง หรือเป็นก้อน หรือเป็นแผ่น หรือเป็นรูปร่างใดๆก็ได้ และอาจจะอยู่กับที่ ไม่เคลื่อนที่ไปไหนเลยก็ได้ ขอเพียงแต่ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ก็เป็นอันเพียงพอ ซึ่งย่อมเป็นที่แน่นอนว่า “การทำงาน” ย่อมจะต้องอาศัย “การเคลื่อนที่” ของชิ้นส่วนใดชิ้นส่วนหนึ่งของหุ่นยนต์นั้นๆ เช่น หุ่นยนต์ที่ทำหน้าที่เป็น “ช่างเชื่อม” อาจจะต้องมีส่วนที่ถือ “หัวเชื่อม” หรือส่วนที่เป็นหัวเชื่อม คอยจิ้มไปที่จุดที่จะเชื่อม แล้วยกหัวเชื่อมออกมา หรือ หุ่นยนต์ที่ทำหน้าที่เป็นช่างไขสกรูก็จะต้องถือไขควง หรือเป็นไขควง จิ้มและไขไปบนสกรูที่จะต้องไข แล้วยกไขควงออกมา หรือ หุ่นยนต์ที่ทำหน้าที่ยกของ

ก็จะยื่น “มือ” เข้าไปยกสิ่งที่จะต้องยก แล้วนำไปวาง ณ ตำแหน่งที่ต้องการ แล้วยกมือออกมา เป็นต้น

หุ่นยนต์ที่ทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวดังกล่าว เราเรียกว่า “หุ่นยนต์อุตสาหกรรม” หุ่นยนต์ชนิดนี้ส่วนใหญ่มักจะตั้งอยู่กับที่ โดยไม่สามารถเดินเหินไปไหนได้ และหุ่นยนต์ชนิดนี้มักจะเป็นอุปกรณ์แห่งเดียว หรือชิ้นเดียว ที่จะคอยยกชิ้นยกกล่อง หรือยกเข้ายกออก ซึ่งแล้วแต่งานที่ทำนั้นๆ เปรียบเหมือนมือหรือเท้าของคน ที่ยกชิ้นยกกล่องหรือตะเข้ขึ้นตะลงอยู่ตลอดเวลา เพราะงานมีเพียงเท่านั้นเอง จึงไม่จำเป็นต้องสร้างหุ่นยนต์ที่มีรูปร่างเป็นมนุษย์ทั้งตัว

นอกจากนี้ยังมีหุ่นยนต์อีกชนิดหนึ่ง ที่สามารถเคลื่อนที่ได้ แต่ไม่ได้มี

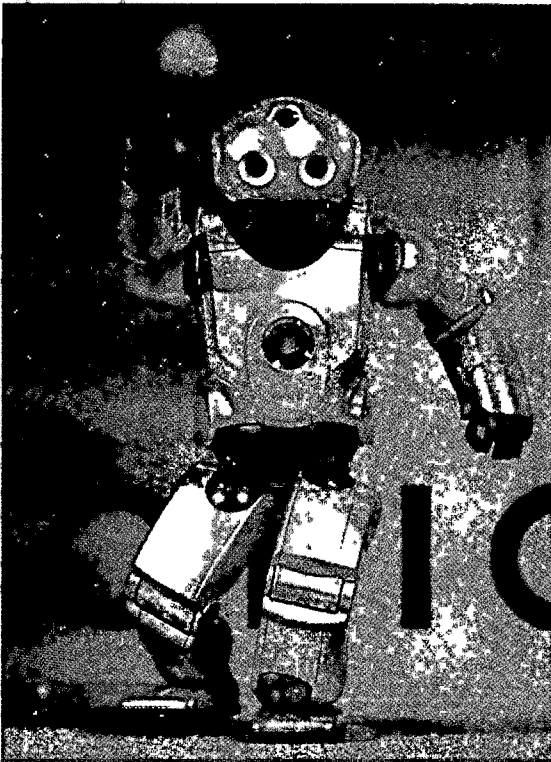
รูปร่างเหมือนมนุษย์ หุ่นยนต์ชนิดนี้มักจะ
 จะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบหรือทำงาน
 ในจุดต่างๆซึ่งจะต้องย้ายที่ไปเรื่อย เช่น
 ไปตรวจสอบสารเคมีที่เป็นพิษในชอก
 ในมุมต่างๆ เป็นต้น หุ่นนี้จึงอาจจะต้อง
 มีล้อที่ใช้ในการเคลื่อนที่ และรูปร่างของ
 หุ่นจะเหมือนยานพาหนะคันหนึ่ง ดัง
 เช่นหุ่นยนต์รูปร่างเหมือนรถที่เราส่งไป
 สำรวจดาวอังคาร เป็นต้น

หุ่นยนต์อีกชนิดหนึ่งก็คงจะด
 กล่าวไม่ได้ คือ หุ่นที่มีรูปร่างเหมือน
 มนุษย์ทุกประการ เป็นหุ่นที่เดินได้ วิ่ง
 ได้ เต้นระบำได้ ฯลฯ หุ่นชนิดนี้มีความ
 เหมาะสมที่จะให้ทำงานแบบ “คนใช้”
 เช่น ใช้ให้ดูบ้านดูเรือน ยกของ เสิร์ฟ
 อาหาร ฯลฯ หรืออาจจะเลี้ยงเป็น “สัตว์เลี้ยง”
 ก็ได้ แต่คงจะไม่ก้าวไปถึงขั้น
 เลี้ยงไว้เป็น “คู่นอน” อย่างแน่นอน!

อย่างน้อยก็ในอนาคตอันใกล้
 แต่ใครจะรู้ว่าสักวันหนึ่งอาจ
 จะเกิดมีหุ่นคู่นอนขึ้นมา แล้วเมื่อถึงวัน
 นั้นเราคงจะได้เห็นคนแต่งงานกับหุ่น
 หรือหุ่นแต่งงานกับหุ่นก็เป็นได้!

หุ่นยนต์เด็ก

หุ่นเด็กๆ หุ่นยนต์ชื่อคิวริโอของบริษัทโซนี่ กำลังแสดงการวิ่งในการแถลงข่าวที่กรุงโตเกียวเมื่อวันที่ ๑๘
 ธันวาคม ๒๕๔๖ หุ่นนี้มีรูปร่างเหมือนเด็ก มีความสูง ๕๘ เซนติเมตร สามารถเต้นระบำ สายสะโพก เตะลูก
 ฟุตบอล จับลูกบอล โยนลูกบอล สายหัว และพยักหน้าได้ (ภาพเอพี)

(ต่อจากฉบับที่ ๒๗)

จ นทร์ทอแสงเรืองเรืองและหนึ่งขริม เหมือนพระโยคาวจร ผู้กำลังหยั่งญาณสู่ปัจจุอาการ ด้วยการพิจารณาอย่าง ถี่ถ้วนแบบยล

ทันทีนั้น สรรพเสียงทั้งมวลเงียบกริบลงจับ พลัน เหมือนดุริยางค์ถูกวาทยากรห้ามเสียง เหมือนม้าศึก กระโจนสู่หุบเหว อืดใจต่อมาแนวปารอบด้านบังเกิดเสียงย่ำ ไบไม้แห่งของสิ่งมีชีวิตอะไรชนิดหนึ่ง แรกทีเดียวมันย่ำมา อย่างระแวงระวังและเหมือนมากันไม่มาก แต่พักหนึ่งก็หนุน เบียดกันมาเป็นร้อย ๆ เมื่ออาศัยพวกมากเช่นนั้น ดูเหมือน พวกมันจะหมดความหัวนกลัวและไม่ต้องระแวงภัยอีกต่อไป

ผู้ที่ระแคะระคายเป็นคนแรกคือสีลวราช พระ โสิตของพระองค์สดับเสียงร้อง วู่วู ตั้งแต่พวกมันยังอยู่นอก รัศมี ๑ โยชน์ แต่มิได้ทรงบอกให้เหล่าบริวารคนใดทราบ เพราะเกรงว่าจะทำให้สะดุ้งหัวนหวาดโดยใช่เหตุ ทรงใช้ความ คิดหาวิธีระงับภัยนั้นแต่พระองค์เดียวเงียบๆ

“พวกท่านเป็นอย่างไรกันบ้าง”

สีลวราช ออดเป็นห้วงบริวารไม่ได้ ตรัสขึ้นเป็น ครั้งแรก

“นอกจากยังขึ้นจากหลุมไม่ได้แล้ว ก็ถือว่า ปกติเรียบร้อยดีทุกอย่างพระเจ้าข้า”

เหมือนจะกระสาดอภัย เสียงย่ำเท้ารอบด้าน ชะงักก็กลลงทันที

แต่เพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น ครูต่อมาเจ้าของ เสียงซึ่งเป็นที่คาดการณ์ไว้แล้วว่ามันคืออะไร ย่องกริบพัน แนวทิมมืดของพุ่มไม้มา จากหนึ่งตัว เป็นสองตัว ลี หก กระทั่งยี่นรายล้อมสีลวราชและบริวารเต็มพืดทุกทิศทาง กลิ่น สาบสาบอย่างสัต์วักินเนื้อโซยมากระทบนาสิกจนแทบล้าก และอืดอืดในช่องท้องชวนคลื่นไส้

ทุกคนยกเว้นสีลวราช ตะลึงค้างชนลูกเกรียว จนสะท้านไปทั้งกาย ทั้งที่ถูกฝังแน่นในหลุม

มันคือ หมาป่าทั้งฝูง !

คำนวณจากสายตา พวกมันมีไม่ต่ำกว่าพันตัว หรืออาจจะมากกว่านั้น

พวกมันจ้องกลุ่มผู้คนซึ่งกำลังจะเป็นเหยื่อโอชะ ที่สุดในคืนนี้เขม็ง ดวงตาทุกคู่แข็งกร้าวดุร้ายและแฝงแวทิว โหย แม้มิใช่คืนวันเพ็ญ แต่เขี้ยวแหลมคมก็สะท้อนแสงจันทร์ พรราวพรืด เมื่อนึกถึงภาพเหตุการณ์ที่แทบจะเชื่อแน่ว่าจะเกิดขึ้นในอีกไม่กี่อึดใจข้างหน้าแล้ว ออดหวาดเสียวมิได้

หมาป่าลักษณะใหญ่โตล่ำล้นที่สุด เข้าใจว่าเป็น จ่าฝูง เหยะย่างเข้าหาสีลวราชอย่างไม่เกรงกลัวหน้าอินหน้า พรหมใด ๆ ทั้งสิ้น ก็น่าจะเป็นอย่างนั้น อาศัยพวกมากเช่น นี้ พวกมันสามารถบุกกรังความหมูบ้านได้ง่ายดาย เหมือน

มดรูมตึกแทน แต่พวกมันก็ไม่เคยทำ เพราะขึ้นชื่อว่าสัตว์หน้าขน ล้วนซี้ซลาดมากกว่าล่าหาญ โดยเฉพาะกับมนุษย์กันต้องระแวงระวังเป็นพิเศษ มนุษย์ แม้มีกำลังน้อย แต่อาศัยอาวุธเครื่องมือเข้าช่วย ทั้งมีร้อยเล่ห์พันเหลี่ยม คิดต่อกรด้วยมีโซ่เรื่องง่าย

แม้แต่มนุษย์ ยังต้องระวังมนุษย์ด้วยกันเอง จนมีคำกล่าวที่ว่า สัตว์ที่ดุร้ายน่ากลัวที่สุดไม่ใช่คนอื่น แต่เป็นมนุษย์นี่เอง...

ในรูปการณ่นั้น ศีลราชจับพระเนตรดูท่าทีของมันอย่างไม่พริ้มพริ้ง เหลืออีกวาเดียวหรือหากมันจะกระโจนก็พรวดเดียวถึง ทุกอย่างก็จบสิ้น

แต่แล้วพลันเกิดเหตุเปลี่ยนแปลงขึ้น ...

ท่ามกลางความเสียบ และสถานการณ์ที่กดตันถึงขีดสุด ศีลราชพลันทรงเปล่งสุรัสวดีขึ้นดังสนั่น เสียงนั้นกังวานก้อง ได้ยินสะท้อนไปไกลลิบ

และเหมือนจะเข้าใจกันดีที่สุดในเหล่าบริวารพลันส่งเสียงให้ขึ้นพร้อมกัน

เสียงนั้นดังกึกก้องประหนึ่งก้องทัพบทหารนับพันนับหมื่น กำลังควงอาวุธดาหน้าเข้าหักหาญเข้าศึก

เจ้าหมาป่าตัวนั้นร้องเสียงหลง ทันหลังกระโจนพรวดออกไป พรวดพวกทั้งหมดก็ตกใจ วิ่งเปิดเบิงกันตัวละทิศละทาง หลงเหลือเพียงกลิ่นสาบสาบไว้กับความเสียบวังเวงจาง ๆ

เหล่าข้าราชการบริวารหันมองหน้ากันแล้วถอนใจอย่างโล่งอก ทุกคนได้ยินเสียงเท้าทองของพวกมันอยู่ไกลลิบ ถ้าไม่เพราะเหนือหัวทรงคิดอุบายทันการณ์ ทุกคนในที่นี้คงได้เป็นเหยื่ออันโอชะของพวกมันไปแล้ว ถึงทราบกันดีว่าจะต้องตาย แต่ถ้าได้ยึดเวลาให้มีลมหายใจออกไปสักนิดก็ยิ่งดี หรือบางทีอาจมีหนทางรอด

ฟังเกาะกุมโอกาสเอาไว้ ตราบใดยังไม่ถึงวินาทีสุดท้าย อย่าเพิ่งหมดความหวัง

ที่ว่าเพียงหม้อข้าวเดือด พวกมันก็ย้อนกลับมาอีก ทั้งหมดยังใช้ชีวิตเดิมซบไล้พวกมันไป แต่รู้สึกไม่มั่นใจเสียแล้วว่า พวกตนจะปลอดภัยจากสัตว์จตุบาทฝูงนี้หรือไม่ เมื่อเห็นมันย้อนกลับมาเป็นครั้งที่ ๓ คราวนี้เพียงอึดใจเดียว

เท่านั้น คล้ายจะรู้ทันอุบายของฝ่ายมนุษย์อย่างแจ่มแจ้งแล้วว่า ได้แต่พากันเอาเสียงเข้าหูให้หวาดกลัวเท่านั้น ไม่มีปัญญาทำอะไรหรือตอบโต้พวกมันได้เด็ดขาด

กลิ่นสาบสาบอันเป็นปกติของสัตว์ล่าเนื้อที่เกลียดน้ำพอๆ กับไฟ ตลบไปทั่ว เมื่อพวกมันปรากฏตัวออกมารายล้อมเหล่ามนุษย์อย่างไม่หวั่นไหวเกรงใดๆ อีกทั้งดวงตาแข็งกราวน่าร้อย ๆ คู่จับตาดูเหยื่อด้วยความหิวโหยพวกมันหรือเพียงประการเดียวเท่านั้น ... เมื่อไหร่จ่าฝูงจะลงมือ

ราวกับเป็นคู่อริกันมาแต่ชาติก่อน หรือไม่ก็เห็นศีลราชามีพระพักตร์ผุดผาดน่าขบเขี้ยวกว่าใคร ๆ เจ้าจ่าฝูงเหยาะย่างเข้าหาศีลราชา หมายถึงจัดการกับพระองค์โดยเฉพาะ

“เอายังไงดีพระเจ้าคะ คราวนี้เห็นที...”

“ถ้าท่านหวั่นไหวเช่นนี้ ก็หมายความว่า ท่านได้ตายไปก่อนที่มันจะลงเขี้ยวบนคอหอยท่านเสียอีก”

องค์ราชาผู้ถูกขังซึ่งราชบัลลังก์ตรัสตัดบทโดยมิได้หันไปหาเจ้าของคำพูด ประสานพระเนตรกับเจ้านกล่าจ่าฝูงนั้นไม่กระพริบ

แล้วทุกคนที่เฝ้ารอคอยว่าท้าวเธอจะทำประการใดอยู่ก่อน ก็ถึงกับสะดุ้งตาเหลือกลาน เย็นวาบไปทั้งกายทั้งที่หมกอยู่ใต้ดินดินระอุอุ่น ... นื่องค์เหนือหัวดำหริอะไรขึ้นมา

ยอมรามือหรือความตายต้องไม่ไกลเท่าไรกับทำเช่นนั้น ...!

๓. กษัตริย์จอมกบฏ

การยาตราทัพยึดครองเมืองพาราณสีครั้งนี้ มิได้มีการบูรณกันจนพิณาศพิงกัน ทั้งแผ่นดินมิได้หนองเลือดแม้สักหยด ในสายพระเนตรของพระเจ้าโกศลราช เป็นการทำศึกที่รวบรัดง่ายตายและไกลเวลาที่สุดสำหรับฝ่ายตรงข้าม

ทว่าตลอดเส้นทางที่ขบวนพยุหยาตราเหยียดยาว และสะบัดพลิวด้วยธงทิวแห่งการยุทธ์เคลื่อนผ่าน เซ็งแซ่ได้ด้วยเสียงร่ำไห้พิราบบำพัน บ้างก็ซ่อนตัวสะอื้นไห้ในค้ำพสถานบ้านตน บ้างก็กอดคอกัน บ้างก็กราบกรานเกลือกกลิ้งบนพื้น ไม่ปรากฏพื้นที่ให้เจริญหูเจริญตาแม้สักหย่อม มันเป็นภาพที่ชวนสลดสังเวชเหลือประมาณ แต่

ชัตติยะโกศลจะสะทกสะท้านพระทัยสักนิดก็ทำไม่ สำหรับ กษัตริย์นักล่าอาณานิคมและกระหายสงครามเช่นพระองค์ ออกจะซาชินจนเป็นปกติที่สุด

ท้าวเธอกวาดพระเนตรไปโดยรอบด้วยพระทัย เปรมปรีย์ ตรัสขึ้นด้วยสุรเสียงกังวานว่า

“พาราณสีนครแห่งนี้... ช่างรุ่งเรืองศิวิไลและ สงบสุข สมคำโฆษณาจริง ๆ ดูเถิด บ้านเรือนปราสาท คหบดีเศรษฐี ก็คับคั่งทั้งเมือง ฮะฮะ ตั้งแต่บัดนี้ไป เราจะเสวยสุขอยู่ ณ เมืองนี้ ภายใต้เศวตฉัตรของเรา ชาวเมือง จะอยู่กันร่มเย็นยิ่งขึ้น”

“อยู่กันร่มเย็นยิ่งขึ้นรี ผายลมเหม็นคลุ้งที่สุด”

เสียงแหบเครือแต่กร้าว แทรกขึ้นทันควันอย่างไม่เกรงต่อพระราชอาญา

โกศลราชหันทขยับไปทางต้นเสี้ยง พระพักตร์แดงฉาน ดวงเนตรเขี้ยวปิดขึ้นทันที

“เจ้าว่าอะไรนะ?!” ตวาดท้วง “ลองเฉลยให้เราได้ยินอีกครั้ง เราจะให้คมดาบของเราตีเมล็ดเจ้าเป็นคนแรก”

หญิงชราหลังค่อมในภูษาเก่ารุ่งริ่งนางหนึ่ง มือซ้ายรั้งผ้าถุงให้พื่นพื่น มือขวาใช้ไม้เท้าพุงตนเอง เดินงกเงิ่นออกมาเผชิญหน้ากับพระองค์กลางถนน มีได้พรันพริ้งต่อรับสิ่งชูแต่อย่างไร นางเงยหน้าเหยียนและชะมุกชะมอมขึ้นสบเนตรกับท้าวเธอตรง ๆ อย่างไม่สะทกสะท้าน

“นับแต่ก้าวแรกที่ฝ่าบาทเหยียบแผ่นดินพาราณสี บ้านเมืองก็เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง เหมือนตัวชาติกาลก็ได้บังเกิดขึ้นแล้ว เจ้าชีวิตผู้ทรงทศพิราชธรรม ถูกอริราชผู้กระหายเลือดจับฝังทั้งเป็น พร้อมเหล่าอำมาตย์ราชบริพารผู้เที่ยงธรรมและภักดีนับพัน ทั้งที่ทรงแสดงน้ำพระทัยสูงส่ง ยอมมอบนครให้แต่โดยดี ไม่ทรงควงดาบเข้าประหัตประหารกับฝ่ายอริให้เสียเลือดเนื้อ นับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่และไม่อาจจะหาใครมาทดแทนได้ครบถ้วนอีกแล้ว สดับซิ สดับให้ชัดทั้งสองพระกัณธ์ นั้นไม่ใช่เสียงรำไห่ระงมเพราะทุกขเวทนาโหม่นสของปวงประชาดอกรี ลักษณะการเหล่านี้ไม่เคยมีมาเลยแต่อดีต

“ข้าแต่วิหิงสราชา แม่แผ่นดินพาราณสีจะสยบ

อยู่แทบพระบาทของพระองค์ แต่พวกเราชาวพาราณสีจะไม่ มีวันให้อภัยต่อพฤติกรรมอันอัมहितเลือดเย็นของชัตติยะผู้ไร้มโนธรรม ไม่รู้จักดีชั่วเช่นพระองค์เด็ดขาด”

เสียงเซ็ง ดังสะท้านเสียดถึงซู่หัวใจ เมื่อจอมทัพผู้ถูกขนานนาม “วิหิงสราชา” และ “ชัตติยะผู้ไร้มโนธรรม” ซักพระแสงดาบจากฝัก ด้วยพระอารมณ์พิโรธสุดระงับ ตัวดาบสะท้อนคบไฟ เป็นมันปราบอยู่ในสันทยา ชาวนครรอบด้านสงบเสียงคร่ำครวญในทันใด จะเพราะหวาดกลัวหรือห่วงใยต่อหญิงชราที่มีอาจทราบได้

ทรงกระหู่งอ้อทวักถันกระโจนออกไป หมายตัวตพระแสงดาบตัดคอสตรีชราในนคราวเดียว สั่งสอนให้นางไปสำนึกตัวในปรภพ

แต่เสียวินาทีนั้น

“โปรดยั้งไว้ก่อนพระเจ้าค่ะ”

ที่มาของเสียงท้ำมนั้นคือมหาเสนาบดี ผู้ถวายอารักขาอยู่ใกล้ที่สุด

“ท่านห้ามเราทำไม เสนาบดีวิหิงส หญิงแก่ผู้ไม่รู้จักรวังปาก ใช้คำพูดต่อเบื้องสูงเช่นนี้ ควรรับโทษอย่างสาหัส”

ชายวัย ๕๐ เศษ ในชุดแม่ทัพเต็มยศท้วงท่าเที้ยมทัญปราคาเบรียวเจ้าของตำแหน่งและชื่อผู้นั้น บังคับม้าขึ้นเคียงพระองค์

“ขอประทานอภัยพระเจ้าค่ะ ฝ่าพระบาทซึ่งเป็น กษัตริย์องค์ใหม่ ไม่ควรทรงกระทำการโดยผลิผลามให้เกิด การชลาตกลัวเสียขวัญ หรือโกรธเค้นแก่ชาวนครนะพระเจ้าค่ะ ยิ่งหญิงชรานางนี้เป็นคนธรรมดาสามัญเท่านั้น นางจะบริภาษพระองค์บ้างก็เป็นเพราะความโกรธเค้นส่วนตัว ถือเป็นเรื่องธรรมดาที่สุดของคนผู้สูญเสียคนอันเป็นที่รักยิ่งไป เพื่อแสดงน้ำพระทัย เป็นการจุดประทับความรักภักดีกับชาวเมืองผู้กำลังคิดว่าตนเองขาดผู้นำ ทั้งกำลังโกรธเค้นต่อฝ่าพระบาท กระหม่อมขอบังอาจถวายคำชี้แนะ ฝ่าพระบาทควรอภัยละเว้นนางเถอะพระเจ้าค่ะ”

(อ่านต่อฉบับหน้า)

มหามกฏเกมส์ ครั้งที่ ๘

พระพุทธรูปสลักด้วยหินปูนสีขาว ปางประทานพร
สูง ๓๗๕ ซม. ประดิษฐานที่ลานบันไดด้านทิศใต้
ขององค์พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม